

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891. Andra Kammaren. N:o 45.

Måndagen den 4 maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen angående det i 3:e punkten af lagutskottets utlåtande n:o 41 omförmälda förslag till ändringar i vissa delar af värnpligtslagen; och lemnades dervid, enligt förut gjord anteckning, ordet till

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Herr Thestrup, som yttrade: Då jag är den enda af lagutskottets ledamöter från denna kammare, som biträdt utskottets förslag, anser jag mig pliktig att med några ord angifva den ståndpunkt, jag till frågan intager och hvad som för mig varit bestämmande härför.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet den 14 sistlidne mars har statsrådet och chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet — sedan det af den s. k. generalskomitén afgifna betänkandet angående ombildning af vårt försvarsväsen inkommit till Kongl. Maj:t — tillkännagifvit, att han, som i det väsentligaste vore ense med komitén, skulle för sin del vara oförhindrad att inom den närmaste framtiden förelägga Kongl. Maj:t förslag om fullständig ombildning af försvarsväsendet; men säger herr statsrådet vidare: "minst några veckor torde emellertid dessförinnan åtgå för att öfver komiterades förslag inhemta vederbörande myndigheters yttranden. Och då dessutom hälften af den tid, grundlagen ansett Riksdagens årliga sammanvaro i regeln böra räcka, nu i det närmaste lupit till ända, lärer lämpligast vara, att frågan i hela sin vidd hänskjutes först till en kommande Riksdag och att för närvarande endast sådana förberedande åtgärder i ärendet vidtagas, som äro af nöden för dess slutliga framläggande inför Kongl. Maj:t och Riksdagen", och slutligen: "Då i samtliga hittills afgifna härordningsförslag förefinnas vissa punkter, i hvilka alla öfverensstämma, synes mig lämpligt, att några af dessa, som företrädesvis äro af vigt, utbrytas från komiterades förslag och nu företagas till särskild behandling. Den blifvande grunden för en ny försvarsorganisation behöfver icke beröras deraf, och frågan om sättet för ordnandet af försvaret i dess helhet skulle följaktligen fortfarande stå öppen". Med anledning af detta yttrande till statsrådsproto-

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

kollet har en af lagutskottets ledamöter och reservant mot utskottets förslag — hvilken ledamot likasom jag är en ifrig försvarsvän — ansett, att han "med skäl kunde antaga, att vi vid nästa riksdags början hade att vänta en kongl. proposition om en fullständig ombildning af vårt försvarsväsen, men att deremot icke framhållits någon omständighet, som gör det behöfligt att redan nu till ompröfning upptaga föreliggande förslag till förändring endast i vissa delar af nuvarande försvarsorganisation, hvarigenom väl betydelsefull förstärkning af försvaret beredes, men som saknar flera viktiga, för organisationens genomförande i krigstid nödvändiga betingelser; och då bifall i mer eller mindre vidsträckt mån till förevarande och öfriga i sammanhang dermed för Riksdagen framlagda kongl. propositioner möjligen kan menligt inverka på bedömandet af de ytterligare förslag Kongl. Maj:t kan finna nödigt framlägga för att, äfven i den form försvarsorganisationen nu har, bringa den till sådan utveckling, att vårt försvar må anses betryggande, finner han sig icke kunna tillstyrka bifall till ifrågavarande kongl. proposition."

Ja, mine herrar, om grundade utsigter förefunnes dertill, att en för vårt land betryggande försvarsorganisation, byggd på de grunder, som angifvas i det inom landtförsvarsdepartementet upprättade och af generalskomitén granskade förslag, redan vid nästa riksdag eller åtminstone inom en icke alltför långt aflägsen framtid kunde vinnas, men dessa utsigter skulle undanskjutas eller rent af tillintetgöras genom antagande af nu föreliggande partiella förslag, så skulle det nu icke falla mig in att med min röst understödja detsamma, utan jag skulle då i allo förenat mig med denna reservant. Men med hemtadt stöd af sista tidens erfarenhet och särskildt med fästadt afseende å de stora svårigheter, som vid 1885 års riksdag mötte, för att få den nu gällande värnpligtslagen med sin till 42 dagar ökade öfningstid af Riksdagen antagen, föreställer jag mig, att ett arméförslag, innefattande icke 90 dagars, utan 10 $\frac{1}{2}$ månaders öfningstid, icke för närvarande har någon synnerligt stor utsigt till framgång.

Då nu emellertid framlagts ett arméförslag, som bland annat innefattar öfningstidens ökande till 90 dagar, det minsta möjliga, som enligt sakkunniges derutinnan sammanstämmande åsigt fördras för de värnpligtiges utbildning i militäriskt hänseende, och då jag finner den sålunda föreslagna ökningen af vårt försvarsväsen med hänsyn till nu bestående förhållanden innefatta en gifven förbättring, vågar jag för min del icke taga på mitt ansvar att motsätta mig detta förslag, hvarmed afses att tillgodose det oafvisliga och oomtvistade behöfvat att skaffa landets värnpligtiga ungdom åtminstone det minimum af militärisk utbildning, som särskildt i våra dagar, med krigskonstens oerhörda, allt jemnt fortgående utveckling på alla områden kräves för att icke stå allt för redlös mot en väl rustad och ännu bättre vapenöfvad motståndare. På våra värnpligtige söner anser jag icke, att såsom här uttalats flera gånger på förmiddagen, härigenom ställes något obilligt kraf, utan tvärtom finner jag det orättfärdigt, att, då de

efter den nuvarande militärorganisationen nödgas kläda blodig skjorta för fosterlandets försvar, om så erfordras, man icke gifver dem så mycken öfning och militärisk utbildning som möjligt. Jag anser det orättfärdigt att vägra dem denna rättighet; och då hvarje uppskof i detta hänseende kan blifva ödesdigert, och man vet, huru lång tid som åtgår, innan det ena eller andra förslaget hinner blifva genomfördt, har jag ej tvekat att biträda Kongl. Maj:ts proposition i förevarande afseende.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Jag skall nu be att få bemöta åtskilliga reservationer, som inkommit mot lagutskottets betänkande. Den förste reservanten har mot förslaget anmärkt, att den kongl. propositionen lider af en stor brist deri, att den icke innehåller någon fullständig organisationsplan af vårt försvar, utan blott partiella förslag till reformer. Jag ber i detta hänseende få hänvisa reservanten till hvad som anförts till statsrådsprotokollet såsom skäl härtill; och jag tillåter mig i sammanhang dermed bemärka, att de nu föreslagna organisationsformerna, långt ifrån att försvåra genomförandet af den fullständiga organisationsplan, som innefattas i generalskomiténs förslag, tvärtom äro egnade att underlätta detsamma, så snart omständigheterna sådant medgifva.

Vidare har samma reservant antydt, att det utan tvifvel vore meningen, att den indelta stammens öfningstid skulle än vidare ökas. Jag vill med anledning deraf erinra, att någon sådan mening, åtminstone såvidt jag kunnat bedöma förslaget, icke förefinnes, och någon antydan derom har icke heller gjorts vare sig i den kongl. propositionen eller det dertill hörande statsrådsprotokoll.

Den andre reservanten har såsom en brist i förslaget angifvit, att tillräckligt befäl för manskapets ledning icke komme att finnas enligt detsamma. Jag vill då erinra om, att i de delar af föreliggande förslag, som afse försvarets stärkande, der sådant bäst behöfves, är begärdt ett betydligt ökad antal befäl, eller icke mindre än 124 officerare och 163 underofficerare, hvarjemte jag vill påpeka, att med 90 dagars öfningstid det naturligtvis skulle blifva lättare att anskaffa dugligt reservbefäl, än med de 42 dagars öfningstid, som vi för närvarande hafva.

Vidare har samme ärade reservant förklarad sin mening vara, att försvaret lämpligast kunde ordnas enligt de i Kongl. Maj:ts proposition till 1883 års riksdag angifna grunder. Jag ber då få framhålla, att meningarna derom äro i hög grad delade, och att inom de kretser, åt hvilka i dessa frågor kan tillmätas insigt, den åsigt är allmänt gällande, att för oss, likasom för alla andra folk, är den rena värnpligten det enda fullt ändamålsenliga och betryggande systemet. I alla fall är emellertid gifvet, att nu icke särskildt är fråga om 1883 års förslag, utan om en sådan utveckling af vårt nuvarande försvarsväsen, att, på samma gång detsamma icke oväsentligt stärkes, jemväl underlättas öfvergången till hvilken fullständig organisationsplan som helst.

Sedermera kommer jag till herrar J. Andersons och O. Ericksons reservation, hvori, jemte annat, derom jag nu icke vill yttra

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring mig, begäres, att den grundskatteafskrifning, om hvilken det nu i vissa delar är fråga, må medgifvas mot en till 60 dagar utsträckt öfningstid för de värnpligtige. Med afseende härå tillåter jag mig framhålla, att inom alla de komitéer och vid alla de öfverläggningar, som i denna fråga egt rum, hafva 90 dagar ansetts vara minimum. Jag vill ock erinra om, att i intet land i Europa, med undantag af England, der andra förhållanden äro gällande, någon mindre öfningstid än 90 dagar finnes. Jag skall icke särskildt tala om de stora militärstaterna, ty såsom vi veta, räknas öfningstiden der icke i månader utan i år, utan jag skall särskildt be — och det torde de herrar, som tagit närmare kännedom om de statistiska tabeller och utredningar, som äro vidfogade Kongl. Maj:ts proposition, hafva sig bekant — att något få tala om de länder, som i storlek och militäriskt afseende må kunna anses vara något så när med vårt land jembördiga. I Belgien med sin garanterade neutralitet och allmänna värnpligt med lottning och rätt till legning varar värnpligten från det 21 till det 51 lefnadsåret och öfningstiden för linien utgör vanligen 28 och högst 36 månader. I Danmark med allmän värnpligt utan rätt till friköp och lega räcker värnpligten från 23 till 39 års ålder och den vanliga öfningstiden utgör 6—11 samt högst 17—23 månader. I Finland med allmän värnpligt med lottning men utan friköp räcker värnpligten från 22 till 40 års ålder och den vanliga utbildningen utgör 36 månader. I Grekland varar den allmänna värnpligten från 21 till 51 års ålder och de vanliga öfningarna pågå i 20, högst 24 månader. I Nederländerna räcker den allmänna värnpligten från 19 till 50 års ålder, och öfningstiden utgör 9, högst 12 månader. I Portugal räcker öfningstiden vanligen 24, högst 36 månader och i Spanien, som också har allmän värnpligt, vanligen 27 och högst 30 månader. I vårt grannland Norge, der allmän värnpligt utan rätt till lega, byte eller friköp är grunden för försvarsorganisationen, utgör utbildningstiden i linien vanligen 1— $2\frac{3}{4}$ månader, hvartill ytterligare kommer från 48 till 72 dagars repetitionsöfning på 2—3 år i liniens reserv och en 12 dagars repetitionsöfning i landtvärnet.

Jag har med dessa siffror velat antyda, att den nu äskade tillökning i öfningstiden, långt ifrån att i något afseende sträcka sig ut öfver hvad som finnes i länder med oss jembördiga, verkligen kan anses vara af behovet påkallad. En annan ärad reservant i utskottet, herr Mankell, som i sin reservation framhållit det sammanhang, som i de kongl. propositionerna funnes mellan å ena sidan afskrifning af grundskatterna och roteringsbördan samt å den andra värnpligtens utvidgande och indelningsverkets bibehållande med mera, har hvarken i utskottet eller här påstått eller kunnat påstå, att en öfningstid af 90 dagar skulle vara mer än som för de värnpligtiges militäriska utbildning vore af behovet påkalladt; men han har under förmiddagens debatt — och åtskilliga talare hafva deruti delvis instämt med honom — yttrat, att såsom ett oafvisligt vilkor för grundskatternas afskrifning och försvarets stärkande borde uppställas dels införande af allmän röst-

rätt vid val till Andra Kammaren, dels bestridandet af alla ökade kostnader medelst progressiv tilläggsbevilning och dels lifsmedelstullarnes afskaffande. Med afseende å dessa frågor anser jag, att en utsträckning af den politiska rösträtten är både af billighet och politisk klokhet påkallad, och jag har också vid flere föregående riksdagar gifvit min åsigt derutinnan till känna. Jag skall för min del icke heller sätta mig emot, att en progressiv tilläggsbevilning införes, och jag är, såsom känt, bestämd motståndare till lifsmedelstullar. Men jag anser, att dessa frågor icke med den föreliggande, den vigtigaste som står på dagordningen, hafva ett sådant sammanhang, att den ena bör göras beroende af den andra. Samme reservant säger vidare, att "då ingen af dessa fordringar för närvarande torde hafva utsigt att villfaras, finner jag deri ett tillfyllestgörande skäl att bestämdt afstyrka det föreliggande förslaget". Jag är dervid af motsatt mening med honom. Om det är så, att ingen af dessa fordringar hafva utsigt att för närvarande eller under en närmare framtid vinna framgång, så skola vi väl icke sammankoppla dem med försvarsfrågan, om vi verkligen vilja verka för denna frågas lyckliga lösning och icke till en mer eller mindre oviss framtid uppskjuta densamma. Hvad särskildt beträffar den allmänna rösträtten, är frågan derom af den beskaffenhet, att den icke afgöres hvarken på 1 eller 2 år, utan för sin lösning kräfver två på hvarandra följande riksdagsperioder.

Samme reservant har på sidan 27 i utskottets utlåtande vidare yttrat, "att han ej kunde inse behöfvet af nya stamtrupper uppställande i Norrland eller i allmänhet af ett särskildt försvar för denna landsdel, då densamma numera genom flere jernvägs-linier ettdera redan är eller snart blir förbunden med rikets öfriga delar samt således lätteligen från dem kan understödjas". I denna uppfattning af reservanten kan jag icke instämma. Han måste der vid lag icke fullt hafva insett, hvad en jernvägstransport af t. ex. en så stor truppstyrka som en fördelning innebär på ett så betydligt afstånd som från landets södra eller mellersta delar till våra gränstrakter i norr, och detta på en till största delen enkelspårig jernvägslinie.

Dessutom lemna reservanten alldeles ur sigte, att ett försvar af vårt lands nordligare delar alldeles icke innebär, att vi, med fullkomlig trygghet mot möjligheter att samtidigt behöfva möta ett anfall på landets mellersta eller södra delar, skulle våga att derifrån detachera någon större eller mindre del af de trupper, som der äro förlagda och hvilka förut redan äro alltför fåtaliga att tåla vid någon reduktion, allra minst en så betydlig som skulle för detta ändamål erfordras, om ingen väsentlig ökning dessförinnan vore gjord af den i Norrland förlagda truppstyrka, hvars otillräcklighet att ensam möta en invasion torde vara uppenbar. Det är dessa skäl, som hafva föranlett mig att inom utskottet understödja den kongl. propositionen. Då jag är öfvertygad derom, att ett stärkande af vårt försvar är ett ofvisligt behof, och derjemte anser det nu föreliggande förslaget innebära en väsentlig förbättring deraf; då jag vidare anser, att hvarje uppskof med försvarets stärkande kan

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpliktss-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring i vissa delar af värnpligt-lagen.
(Forts.)

vara för vårt land och folk ödesdigert, och då jag slutligen funnit, att det föreliggande förslaget är af beskaffenhet att kunna inrymmas i hvilken försvarsorganisation af ena eller andra slaget, som kan komma att underställas Riksdagens pröfning, så ber jag att, oaktadt den ganska allmänna åsigt i motsatt riktning, som under förmiddagens lopp gjorde sig gällande, få tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna fråga.

Herr Axel Ryding anförde: Då man under förmiddagens diskussion om den nu föredragna punkten ganska vidlyftigt inlätit sig äfven på öfriga delar af de förevarande kongl. propositionerna, tror jag, att kammaren skall vara mest belåten med, att jag inskränker mitt yttrande till den nu föreliggande värnpligt-lagen. Och jag gör detta så mycket hellre, som den finansiella delen af de kongl. propositionerna redan blifvit skärskådad såväl från den sidan, som verkligen vill åstadkomma en förbättring af vårt försvar, som äfven från den motsatta sidan. Icke heller vill jag uppehålla mig vid frågan om Norrlands försvar, hvilken enligt mitt förmenande är en ren anslagsfråga och som därför såsom sådan kan behandlas, utan jag skall, som sagdt, endast hålla mig till värnpligt-lagen, rörande hvars antagande den svåraste nöten också torde vara att knäcka.

Detta förslag skiljer sig i två väsentliga delar från nu gällande värnpligt-lag, nemligen i fråga om årsklassernas och öfningsdagarnes antal. Jag skulle egentligen icke behöfva uppehålla mig vid frågan om behovet af årsklassernas antal, då under förmiddagens diskussion så fullständigt som det gerna kan vara möjligt klargjordes detsamma, och skulle icke heller göra det, om jag icke fått höra en talare på stockholmsbänken förneka behovet af ökad antal årsklasser. Det är för underligt, att, oaktadt man af sakkunnige får den uppgiften, att sex årsklasser icke räcka enligt nu uppgjorda mobiliseringstabeller, man likväl har mod att säga, att dessa sex klasser äro tillräckliga. Man tager sin tillflykt till beräkningar i så runda tal, att de icke hålla streck. Jag skall icke tvista med den ärade talaren om den saken, huruvida man kan beräkna årsklasserna till 25-, 24- eller 23,000 man, det är ju så liten skillnad, men deremot påstår jag alldeles bestämdt, att han har orätt, då han, sedan han sagt, att den 1:sta årsklassen är 25,000 man, drager den slutsatsen: "således får man 150,000 man af dessa 6 årsklasser". Hvar och en, som sysselsatt sig med dessa frågor, vet, att det är en ganska stor afgångsprocent från den ena årsklassen till den andra. De, som räkna denna afgångsprocent lägst, anslå den till 7 procent i 1:sta, 3 i 2:dra och $2\frac{1}{2}$ i hvar och en af de fyra följande klasserna eller sammanlagdt tjugoprocent på alla sex årsklasserna. Faktum är emellertid, att sex klasser icke räcka enligt de senast uppgjorda mobiliseringstabellerna, och en ökning af dessa klasser är nödvändig icke blott för att fylla härens led, depåter och étapp-trupper, utan i synnerhet för att kunna anskaffa tillräckligt antal af alla dessa olika slag af yrkesmän, hvarmed en armé måste vara försedd för att

kunna vara fullt fältutrustad, såsom till exempel läkare, veterinärer, slagtare, bagare, snickare, smeder m. m. Nu säger man, att det är ju en enkel sak för Kongl. Maj:t att, när kriget börjar, begära nya åldersklasser, och att en sådan framställning då icke lär komma att afslås. Nej, mine herrar, detta är icke detsamma som att redan under fredstid hafva alla de erforderliga åldersklasserna rullförda och färdiga att på första kallelse rycka ut. I likhet med herr krigsministern vill jag fråga, hvad det är för skilnad, om jag säger, att det är 8 årsklasser eller 12, då det icke fordras någon öfning af de sista, utan endast att de i händelse af krig skola vara färdiga att rycka ut. I krig förbrukas folk. Under 1848—50 års danska krig voro sjuttion åldersklasser inkallade i linien och under 1864 års krig inkallades tretton åldersklasser. Under fransk-tyska kriget, som varade från Augusti 1870 till Februari 1871, voro sjuttion åldersklasser uppkallade under fanorna i liniearmén, under det att ända till 50-åringar voro inkallade i territorialarmén. Med sådana siffror för ögonen frågar jag, om det kan vara försigtigt att i en värnpligtslag upptaga ett lägre antal åldersklasser än som behöfvast till och med för att fylla leden vid den första mobiliseringen.

Den andra punkten, hvari detta förslag väsentligt skiljer sig från nu gällande värnpligtslag, är i afseende på öfningsdagarnes antal. Det är godt och väl att läsa upp, hur det i detta hänseende ställer sig i andra länder, der den öfning, som gifves dem, som der motsvara stammen hos oss, likväl är betydligt större än hvad fallet är hos oss. Det finnes — vågar jag påstå — icke en enda arméorganisation, som kan uppvisa en så heterogen sammansättning som den svenska. Att i dessa stamsoldaters led sticka in sjuttio procent beväring eller nära nog tre man beväring på hvarje stamsoldat och sätta in dem med så liten öfning som vår beväring erhåller, kan icke ifrågakomma i något land, som söker ordna sin armé på ett klokt och tillfredsställande sätt. Här begäres nu en öfningstid af 90 dagar. Hvarifrån har denna siffra, som genomgår alla värnpligtsförslag under 1870- och 80-talen, kommit? Jo, såsom vi veta ansågs ända intill år 1880, att stamsoldaten för att blifva färdig att sättas in i ledet behöfde genomgå två rekrytskolor på hvardera 42 dagar, och eftersom öfningstiden i rekrytskolan var så kort, att skjutöfningarne icke kunde bedrivas såsom sig vederborde, så tillades sex dagars skjutmöte. Det är dessa 84+6 eller summa 90 dagar, som sedermera gå igen i alla värnpligtsförslag. När man sålunda ansåg, att en stamsoldat behöfde 90 dagars öfning för att kunna sättas in i ledet, oaktadt han hade framför sig — jag hade så när sagt flera årtionden, under hvilka han allt mer och mer kunde utveckla sig i tjensten, så är det ju en gifven sak, att beväringen för att kunna tylla sin plats i ledet måste hafva minst lika lång öfningstid. Derifrån hafva vi, såsom jag nyss nämnt, dessa 90 dagar i hvarje värnpligtsförslag, som af sakkunnige utarbetats. I alla har det yrkats på 90 dagars öfning. Ett enda undantag finnes och ett ganska märkligt sådant. Det är det förslag, som vid 1869 års

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligt-
lagen.
(Forts.)

Riksdag framlades af dåvarande krigsministern. Han yrkade på endast 60 dagars öfning. I sitt anförande yttrade han likväl, att han hade önskat förberedande öfningar i hemorten, men hade detta af statsrådets öfriga ledamöter afstyrkts, samt att han hoppades, att man genom öfningar i skolorna och genom skarpskytterörelsen, som då var i sitt flor, skulle kunna bereda ytterligare öfning åt beväringen. Detta var det så kallade första Abelinska förslaget. Ett år derefter utbröt, såsom vi veta, det fransk-tyska kriget, hvilket förvånade hela den militära världen med en helt ny taktik. Eldvapnen hade fullkomnats till den grad, att striden i stället för att förut hafva utförts med slutna trupper nu skedde i långa, spridda linier, som rörde sig fram och tillbaka på fältet. Detta var nödvändigt för att trupperna icke skulle utsättas för en decimerande eld från de nya gevären. Det säger sig sjelft, att, om trupperna skola lösas upp från den slutna ordningen, der beväringen står under befälets omedelbara ledning, och släppas ut på egen hand uti terrängen, hvarest de måste veta att skaffa sig erforderligt skydd, att på egen hand sköta sitt gevär, att kunna bedöma stridens skiftningar, så måste de besitta en större individuel utveckling.

Dessa 90 dagar kommo också igen i det förslag, som framlades vid 1871 års lagtima riksdag. I detta förslag yrkades på 82 dagars öfning för hela armén utom för rytteriet, för hvilket öfningstiden föreslogs ännu längre, och dessutom 2 dagars skjutföringar årligen under hela den tid beväringen tillhörde linien. Den sammanlagda öfningstiden enligt detta förslag utgjorde således 82 dagar plus 2 dagar årligen under 4 år, summa 90 dagar.

Sedan hafva alla förslag hållit sig vid siffran 90, till och med det, som år 1878 utgick från Andra Kammaren. När man ser detta och när man derjemte tager i betraktande, huruledes i våra dagars krig stridens hetta och allvar allt mer och mer stegrats och huru man så fort som möjligt vill hafva krigen afgjorda på grund af de stora massor, som under kriget måste vara i rörelse, och de stora kostnader detsamma medför, så må det icke förundra någon, om hvarje militär önskar, att beväringens öfningstid så fort som möjligt utsträcket till 90 dagar, hvilken tid måste anses såsom ett minimum.

I betraktande deraf att dessa 90 dagar äro ett minimum, i betraktande deraf att dessa 90 dagar, derest den indelta armén icke kommer att bibehållas, äro en lämplig öfvergång till fullständig värnpligt och slutligen i betraktande deraf att mitt samvete icke tillåter mig att släppa detta tillfälle ur händerna att bidra till att åtminstone i någon mån förbättra vår arméorganisation, så kommer jag att rösta för Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag till ny värnpligtslag.

Det har under förmiddagens diskussion talats så mycket om det orättvisa uti att låta de orepresenterade deltaga i en utsträckt värnpligt. Låt detta vara; men man begär enligt mitt förmenande en ännu större orättvisa, om man ålägger landets söner att gå ut i krig på grund af en värnpligtslag, som icke förmår skänka dem

den öfning, som är nödvändig. Denna orättvisa, tror jag, är *Ang. ändring i vissa delar af värnpliktslagen.*
ännu större. (Forts.)

Häruti instämde herrar *Örwall, Mallmin, Larsson* från Upsala, *Palm, Alsterlund, Akerlund, Wahlgren, Petersson* i Hamra, *Redelius, Ekströmer, Berg* från Eksjö, *Persson* i Heljebol, *Ersson* i Arnebo och *Olsson* i Frösvi.

Herr Andersson från Malmö: Den fråga, som nu föreligger till afgörande, är enligt mitt förmenande af så stor och genomgripande betydelse för vårt fosterland, att jag anser det vara hvarje representants skyldighet att här öppet och ärligt tillkännagifva sin mening rörande densamma.

Under förmiddagens lopp uttalade herr statsrådet och chefen för finansdepartementet den förmodan, att hufvudsakliga skälet, hvarför man inom denna kammare vore så afvoigt stämd mot förslagens antagande, vore det, att man rundt omkring i landet hade ställt sig i stark opposition mot detsamma. Jag ber att få nämna, att jag för min enskilda del icke alltid tager så starkt intryck af en eller annan opinionsyttring. Men jag tror ändå, mine herrar, att man ibland måste taga någon hänsyn till hvad folket tänker, och jag tror också, att man icke så mycket kan klandra folket för den uppfattning det har i denna fråga. Jag medgifver villigt, att det finnes många frågor, som skola behandlas inom riksdagen, hvilkas innebörd folket icke riktigt kan fatta och mot hvilka det därför ställer sig i opposition. Men denna fråga tror jag i många afseenden skiljer sig från andra frågor. De, som uttalat sig mot detta förslag, hafva temligen klart och tydligt för sig, att här gäller det deras eget skinn, här gäller det att lägga en ytterligare börda på deras axlar, utan att de få någon den ringaste ersättning i gengäld. Här gäller det, mine herrar, att för lång framtid fastslå dessa betungande och för dem förhatliga lifsmedelstullar. Detta hafva de tydligt och klart för sig, och hvad som för dem är ännu mera motbjudande är, att man icke lyfter en börda, den må vara rättvis eller orättvis, från skuldrorna af en samhällsklass, som har betydligt mera magt att bära den än detta småfolk. Alltså finner jag, att man i detta fall bör taga någon hänsyn till hvad folket tänker. Jag ber om ursäkt, att jag gör det, och jag är glad, att denna folkets uppfattning i väsentlig mån sammanfaller med min egen.

Ett viktigt skäl för att man icke bör antaga detta förslag, ett skäl som såväl i dag som vid flera föregående tillfällen, då frågor af samma natur som denna blifvit behandlade, förefunnits, är den stora oro, som finnes i sinnena i landet. Man har ofta sagt, och det har ofta framhållits, att detta är en buse, som man vill framkalla för att skrämma folk. Men den, som vistats bland arbetsklassen hela sitt lif, såsom jag gjort, och lefvat bland dem, måste erkänna, att detta tal icke är något tomt hot. Det rör sig större oro i sinnena än kanske mången här kan föreställa sig. Det är icke något tomt uttryck af den allmänna meningen, som

Ang. ändring i vissa delar af värnplikt-lagen.
(Forts.)

framkommer, då folket — jag vill icke tala om samhällsuppvig-larne — utan då fosterländskt sinnade, ordentliga och rättsinniga arbetare komma tillsammans för att dryfta saker och förhållanden och dervid uttala, jag vill icke säga afsky, men klander öfver att man framlagt sådana förslag som dessa utan att gifva dem något annat i ersättning. Men är det så, att Riksdagen antager föreliggande förslag, så blir det inga, som med större tillfredsställelse skola se detta, än just dessa samhällsomstörtare. Det blir ett vapen i deras hand, ett oppositionsmedel, med hvilket de skola slå de personer i ansigtet, som vilja upprätthålla det bestående. Då kan det hända en gång, att, i stället för att vi nu göra oss så mycken möda för att öka våra försvarskrafter till bekämpande af yttre fiender, vi då kanske få nedlägga denna möda på försvars-åtgärder för att bekämpa dessa inre fiender.

Jag har förundrat mig vid många tillfällen och äfven i dag, att man alltid säger, att vårt försvar är så ringa, att det duger till ingenting, och att vi måste öka det. Det är en historia, som jag hört ända från 1881, då jag blef riksdagsman. Det förundrar mig, säger jag, att man kan komma fram med sådant tal. Då jag kom till riksdagen nyssnämnda år, uppgingo utgifterna för landt- och sjöförsvaret till 23,835,000 kronor. Nu, 1891, föreslås det att utgå med 31,806,000 kronor; det vill säga på dessa 10 år har försvarsbudgeten ökats med ungefär 8,000,000 kronor. Det förefaller mig högst märkvärdigt, att man icke på dessa 10 år kunnat förbättra vår försvar, och att man ännu, år 1891, kommer med samma anmärkning som år 1881, nemligen att det duger till ingenting. Jag tycker, att Riksdagen anslagit många millioner till fästnings-artilleri, pansarfartyg, förändring af arméns gevär, kulor och krut med mera, men lika väl hör man den åsigten uttalas, att vårt försvar icke är tillräckligt eller duger till mycket. Men, mine herrar, vi må förbättra försvaret huru mycket som helst, vi må offra alla statsverkets inkomster på detsamma, min öfvertygelse är dock, att vi aldrig skola kunna mäta oss med till exempel Frankrike eller Tyskland. Jag förmodar väl ock, att ingen vill begära, att vi i vårt fattiga land skola offra allt hvad vi ega och hafva för försvaret. Jag tycker det är ganska vackert, att vi derpå offra öfver 33 $\frac{1}{3}$ procent af statsverkets alla inkomster. Det är också en sak, som jag för min del anser hafva stärkt vårt försvar i icke obetydlig mån. Som herrarne minnas, beslöt Riksdagen för några år sedan på regeringens framställning, att åldersgränsen för manskapet vid den värfvade armén skulle betydligt nedsättas. Jag tror, att inga karlar der numera få tjena längre än till dess de fyllt 26 år. Dessa män, som utgå från den värfvade stammen, återgå ju till det allmänna lifvet. De återgå till näringarne, till jordbruket, handeln eller sjöfarten. De hafva erhållit en fullständig krigsbildning, genomgått korprals- och underbefälsskola, och de stå ju kvar i bevärigen. Detta antal är icke så ringa, då på 6 år en ständig omsättning eger rum. Om vi antaga, att det uppgår till 6,000 å 7,000 man hvart 6:te eller 7:de år, är det ju ett ganska stort

antal män, som skulle göra god tjänst vid inträffande krigs-^{Ang. ändring}
tillfälle. Det är kanske orätt af mig att vilja resonnera i sådana ^{i vissa delar}
här rent militära saker; men enligt mitt förmenande bör denna ^{af värnpligts-}
förändring hafva gjort ett ganska betydligt plus i vårt försvar. ^{lagen.}
(Forts.)

Hvarför en del af våra landtmän gerna vilja gå in på detta förslag, kommer sig naturligtvis deraf, att de skola få ersättning därför genom afskrifning af de gamla förhatliga grundskatterna, och man tror sig derigenom vinna en stor fördel. Men, mine herrar, enligt mitt förmenande blir den fördelen temmeligen imaginär. Som det är herrarne väl bekant, har utvandringen från Sverige, i synnerhet på det senaste årtiondet, tagit en fart, som är förvånande. Af den statistik, som för några dagar sedan utdelades i kammaren, finna vi, att från och med 1880 till och med 1889, det vill säga under 10 år, icke mindre än 384,298 personer lemnat Sverige och rest till främmande land. Detta gör 38,420 individer per år. Jag vill hemställa, huruvida ett land på $4\frac{3}{4}$ millioner människor har råd att i längden undergå en sådan åderlåtning. Och hvad är det för folk, som i regeln lemnar landet? Det är icke samhällets drönare, icke sådana, som hvarken vilja eller kunna arbeta. Nej, det är den del af folket, som har de friskaste armarne och den bästa arbetskraften. Jag tror mig därför icke spå alltför illa, då jag säger, att, om landtmännen tro sig vinna ekonomiska fördelar genom antagande af värnpligtsförslaget, de till stor del räkna fel. Ty hvad de vinna genom antagande af detta förslag förlora de kanske genom ökad arbetskostnad och ökade arbetslöner.

Mycket skulle vara att tillägga. Men då många andra talare anmält sig och då flera af de skäl, som jag skulle vilja anföra, blifvit anförda på förmiddagen, anhåller jag att få yrka afslag på den nu föredragna punkten i lagutskottets betänkande. Jag gör det hufvudsakligen, emedan jag anser, att ett antagande af förslaget

skulle i väsentlig grad öka det förut rådande missnöjet;

*skulle för lång framtid fastläsa de nu äsatta lifsmedelstul-
larne;*

*i betänklig grad öka den redan förut betydliga emigrantströmmen,
som suger den bästa arbetskraften ur landet; samt till sist*

emedan jag fruktar, att utgifterna skulle blifva så stora, att nationen svårligen skulle kunna bära dem.

Herr Månsson: Jag har vid många tillfällen deltagit i behandlingen af försvarsfrågan; första gången 1873, Vi veta, att behandlingen af denna fråga har varit nära nog utan resultat. Det enda, som i värnpligtsafseende åstadkommits, är ökning af beväringens vapenöfningar med 12 dagar och 30 procents afskrifning af grundskatter och indelningsverk. I öfrigt stå vi på precis samma ståndpunkt, som då denna fråga började behandlas 1869 eller 1870. Såsom herrarne torde erinra sig, var det då icke tal om, att det skulle blifva någon afskrifning af grundskatter och indelningsverk, utan då var det endast fråga om att öka värn-

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

pligten, att införa allmän värnpligt utan någon lindring i de besvär, som hvila på jorden genom grundskatter och indelningsverk. Det då framlagda förslaget vann icke Riksdagens bifall, men man enade sig slutligen 1873 om en skrivelse till Kongl. Maj:t, enligt hvilken dessa frågor — frågorna om utsträckt värnpligt och lindring i eller afskrifning af grundskatt och indelningsverk — borde lösas i ett sammanhang; man enade sig då om, att det vore orättvist att lägga på dem, som buro indelningsverkets bördor, ytterligare värnpligt, innan man kunde skänka dem någon eftergift i de skyldigheter, de förut haft. Jag erinrar härom med anledning af det tal, som här förts om köpslagen. Här är, mine herrar, enligt min uppfattning, icke fråga om någon köpslagen, utan om rättskipning; man vill icke utan föregående lindring lägga nya bördor på sådana, som redan bära bördor, hvilka ej trycka öfriga landets inbyggare. Jag har under min riksdagsmannatid hört många skäl, många anmärkningar framställas mot de härordningsförslag, som varit före. Men sådana skäl, som jag fått höra i dag, har jag aldrig förut fått höra. Det är fullkomligt nya skäl, och då frågan antagligen icke löses denna gång, få vi, om vi få lefva och vara med här, säkerligen höra ännu flera nya och märkliga skäl anföras emot de förslag, som hädanefter framställas för lösning af denna fråga. Det har som ett hufvudskäl sagts, att så länge vi hafva lifsmedelstullar, är det icke värdt att vi tala om tillökning af värnpligten, och så länge vi icke hafva allmän rösträtt, är det icke heller skäl att göra något vid denna sak. För min del anser jag tullfrågan och rösträttsfrågan icke böra få så ingripa i förevarande frågas behandling, att man icke därför får gifva sig in på densamma. Lifsmedelstullarne anser jag icke i ringaste mån kunna inverka på skyldigheten att fullgöra värnpligten, ty meningen är ju icke, att de värnpligtige skola gå ut och kläda och föda sig sjelfva, utan att staten skall tillhandahålla dem både kläder och föda. Vidare har det talats om allmänna rösträtten. Jag har varit för, att någon utsträckning gjordes i den rigtningen, och jag vet, att allmänna meningen är, att så skall ske, och jag antager äfven, att denna kammare snart skall besluta taga ett temligen stort steg i den rigtningen. Men jag undrar, om på en lång tid ens denna kammare skall besluta införande af allmän rösträtt. Om man nu icke beviljar allmän rösträtt, utan endast tager ett eller annat steg, undrar jag, om icke, så länge denna allmänna rösträtt icke är införd, största delen af dem, som skola fullgöra värnpligten, komma att sakna rösträtt. Såvida man icke är betänkt på att införa allmän rösträtt, är det ofantligt små utsigter för att försvarsfrågan skall blifva löst; och då jag hyser den uppfattningen, att det kommer att dröja mycket länge, innan kamrarna vilja besluta allmän rösträtt, om de någonsin vilja det, hvilket jag icke tror — antagligen kommer det alltid att stadgas någon census för utöfvande af politisk rösträtt —, tror jag vi böra gå till frågans afgörande utan afseende på allmänna rösträtten. Jag vågar tro, att den allmänna meningen ansluter sig till det förslag, som gjorts af vice talmannen och understöds af herr

Sven Nilsson, eller att man vid fattandet af beslutet i denna fråga skulle förbehålla sig rätt att stipulera en höjd dagaflöning. Jag vill gå så långt i det afseendet, som jag tror våra tillgångar tillåta, och jag tror, att man bör gå till en så hög siffra som 75 öre per dag. Jag skall, då denna del af förslaget kommer till behandling, ställa mig på den sidan som vill, att de värnpliktige skola hafva en betydligt förhöjd dagaflöning, och när jag detta vill och jag i öfrigt hoppas, att det sträfvandet skall allt mer och mer göra sig gällande, att man bör ställa det drägligt för de värnpliktige, då de äro ute och exercera — och jag tror att under senare tider ett sådant sträfvande gjort sig gällande både i afseende på de hus, der de få bo, och deras kost och behandlingen af befälet —, är det min tro, att vi icke böra anses vilja plåga dem, om vi tänka på en utsträckning i detta afseende.

Det har talats om det origtiga i att lyfta bördor från jordbruket och lägga dem på andra samhällsklasser. Å andra sidan har man hört starka invändningar derom, att förslaget icke är nog betryggande, att somlige blifva lidande derpå eller, såsom det heter, att man icke gjort det lika för landets barn. Jag är precis af samma uppfattning. Jag skulle gerna sett och önskat, att ett sådant förslag burits fram, att man kunnat säga, att det blifvit lika för både rust- och rothållare och grundskattegifvare. Men, mine herrar, vi torde alla veta, att för att vi skola få bort indelningsverket, måste vi hafva en annan stam att sätta i stället. Vid alla förslag, som varit före, har det varit största svårigheten att hitta på något sätt att bilda en sådan stam. Dervid hafva, så vidt jag kan minnas, de allra största svårigheterna legat i det, att man skulle hafva olika öfningstid för bevärningen och olika för stamtruppen. Svårigheten att skilja och taga ut dessa stamsoldater har gjort, att förslagen förut aldrig vunnit Riksdagens bifall. Att fördra att den ene ynglingen skall exercera tre månader men en annan tio à tolf, det har varit svårigheten. Så vidt jag kan se, finnes intet annat sätt att lösa den svårigheten, än genom lottning, hvilket är förhatligt för nationen, eller också måste man betala. Skola vi gå in på att betala en sålunda bildad stam, blir det lika dyrt om icke dyrare än att behålla indelningsverket oförändradt. Härvid finnes den fara och svårighet för oss, att tyngden af hela indelningsverket växer och växer, och deri vill jag instämna med dem, som uttalat den åsigten, att indelningsverket växt sedan 1885 ganska betydligt och kommer att fortfarande göra det, så att icke blefve den lindring, rust- och rothållare skulle få, en sådan som den, hvilken komme dem, som bära grundskatterna, till del. Men man får icke här i världen allt hvad man vill. Det är en sak att man vill något rättvist och bra, men en annan sak att kunna komma dit. Och jag inser fullkomligt de svårigheter, som skulle möta, om det vore fråga om indelningsverkets fullkomliga afskrifvande. Emellertid har det visat sig för mig, att man icke hyser någon oberedvillighet att betrygga rust- och rothållarne i detta afseende, då nemligen det förslag, som herr Dahn väckt, att det skulle blifva omtaxering af värdet på deras prestationer

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpliktis-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen.
(Forts.)

har mött ett sådant godt mottagande inom statsutskottet. Jag får säga, att då det redan inom statsutskottet föreligger ett förslag i den riktningen och jag icke märkt någon synnerlig opposition deremot, har jag trott, att, om man finge en sådan omtaxering hvart tionde år och denna skedde ärligt och rättvist, det icke skulle vara så farligt för oss rust- och rotehållare. Det är väl icke värre att bära dessa bördor, om vi få betaldt för hvad de kosta, än det är att bära dem, då vi icke få betalning derför.

Naturligtvis skall det kännas en betydlig skilnad, och lättanden blir så stor, att jag tror, att hvarenda en som vet hur det trycker, skall känna sig tacksam, under förutsättning, nemligen att han får det verkliga värdet. Då skall det icke göra rust- och rotehållaren någonting, äfven om manskapet och hästarna han anskaffat äro utkommenderade hvarenda dag, eller om karlen tjenar staten såsom reservbefäl, då rust- och rotehållaren får ersättning derför. Man har sagt, att de kostnader, som häraf skulle blifva en följd, komme att springa upp till en betydlig höjd. Det må så vara, men jag undrar om icke staten bär dessa kostnader lättare än rust- och rotehållare. Om bördorna blifva lika fördelade, blifva de icke heller så tunga, som när några få måste bära dem. Det är under förhoppning, att denna taxeringsnämnd skall blifva ordentligt sammansatt och skall komma att värderas till rätta värdet, och att förslaget i öfrigt får framgång, som jag, då vi komma till den punkten, skall tillåta mig att göra ett förslag till sammansättning af denna nämnd, som skall blifva för oss tryggnande. Och det må herrarne icke förundra sig öfver, om vi skola ingå på ett förslag, hvarigenom grundskatterna skulle afskrivas helt och hållet, men rust- och rotehållarne skulle hafva sina bördor kvar, att vi vilja blifva betryggade för att få ersättning för hvad dessa bördor verkligen kosta oss.

Det har här talats mer än en gång om emigrationen, som skulle komma att i högre grad florera, om vi vidtoge ytterligare utsträckning af värnpligten. Man kan ju vara af olika åsichter om den saken. Men jag tillåter mig emellertid hysa den åsigten, att för den utsträckning af värnpligten, som här är i fråga, de värnpligtige icke skola komma att så synnerligen mycket emigrera. Ty det är som nu i qväll en ledamot af lagutskottet, talaren från skånebanken, påpekade, att vi vid jämförelse med andra länder efter detta förslaget skulle få en mycket mindre värnpligt än de flesta andra europeiska länder hafva. Och om jag ser på siffrorna, som statistiken lemnar om emigrationen, visar det sig, att Sverige det oaktadt i fråga om emigration står lika långt fram som de andra länderna, derifrån i förhållande till värnpligten emigrationen bort vara större än här. Jag tror för min del icke, att denna sak i synnerligt väsentlig mån inverkar på emigrationen. Det är spekulationer på att få en bättre framtid, som förmå mannen till emigration, och naturligtvis infalla sådana spekulationer i mannens kraftsdagar eller under den tid han är värnpliktig; det är icke ensamt för att han skall fullgöra värnpligten, som han emigrerar. Och finnes det ynglingar med sådana åsichter, med

så ringa fosterlandskärlek, att de emigrera hellre än att fullgöra värnpligten, ja, då må de resa. Jag anser, att de då icke äro mycket värda och att de icke längre äro värda att kallas svenskar.

Jag har emellertid nu trott, att man icke borde taga ett så långt steg, som här är föreslaget, på en gång, då nationen icke kan sägas vara böjd därför. Vi hafva icke kunnat förlika oss med den tanken, att det går an att göra ett så stort språng på en gång. Jag har för min del trott, att det vore klokt att stanna vid en något lägre siffra. Och jag tror, att man bör hålla sig vid den proportion, som blef besluten sista gången, nemligen vid 1885 års riksdag, då det å ena hållet beslöts 12 dagars utsträckning af beväringsöfningarne men å andra hållet beslöts en lindring af 30 procent på indelningsverk och grundskatter. Om vi nu behölle samma proportion, så skulle vi komma till det resultat, att man nu borde bestämma 70 dagars öfningstid. Jag skulle, som jag säger, helst vilja rösta för det. Och om det finnes utsigt, att ett sådant förslag skall vinna Riksdagens bifall, så skall jag, när vi komma till den punkten, tillåta mig att yrka på 70 dagar. Jag tror det varit bättre, om man icke fått höra det absolut bestämda uttalandet från regeringen, att den icke går in på en dag mindre än 90 dagar. Om man försökt en mindre siffra, då hade det varit betydligt lättare att komma igen sedan, än att nu taga hela steget på en gång.

Man har emellertid nu hört, att det icke finnes någon utsigt för att ett sådant förslag som mitt skall gå. Om jag sålunda vid det slutliga afgörandet icke får rösta om mitt förslag för en lägre siffra, vare sig 60 eller 70 dagar, utan kommer att ställas i valet mellan rent afslag och bifall till 90 dagar, så kommer jag, under förutsättning att det förslag till ingress, hvilket blifvit framställt, vinner bifall, och att man har utsigt att dagaföningen höjes och taxeringen tryggas, att rösta för 90 dagar. Jag kan icke taga på mitt ansvar, då jag förut, såsom jag nämnt, varit af den åsigten, att någonting borde i frågan åtgöras, att förhindra framgången af denna frågas lösning i en tid, då vi i lugn kunna fatta vårt beslut. Det kan nemligen hända, hvilket Gud måtte bevara oss ifrån, att det kan blifva en sådan tid för oss, som jag erinrar mig inträffade i vårt grannland Danmark, vid danskarnes svåra krig, då de nödgades ingå på den värnpligt de nu hafva. Jag säger: måtte vi icke behöfva fatta vårt beslut i en tid, då vi icke som nu med detta lugn och hänsyn till lindring och rättvisa kunna få beslutet fattadt.

Det är därför, som jag sluter mig till det kongl. förslaget i sista stund och i nödfall, samt ber att få säga, att jag vill hellre kallas svensk värnpligtig, än jag vill göra värnpligt med annat namn. Jag ber att få sluta mig till det kongl. förslaget, om jag icke får något annat.

Häruti instämde herrar *C. T. Lind* och *Johanson* i Bastholmen.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligt-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Herr Johnsson i Thorsberg: Då Kongl. Maj:t vid 1889 års riksdag framlade proposition om kavalleriets ombildning, framhöll statsrådet och chefen för kongl. landtförsvarsdepartementet såväl i det protokoll, som var bilagt den kongl. propositionen, som i denna kammare, med stor skärpa, att ombildningen vore särskilt nödvändig för att anskaffa en reserv. Man hade således haft anledning antaga, att Kongl. Maj:t skulle i första rummet egna ombildningen af stammen nödig uppmärksamhet. Då så ej skett, är det svårt för en icke fackman att pröfva tiden för det minimum, till hvilket beväringsofningar böra sättas, enär derpå är beroende stammens styrka och utbildning. Vår stamtrupp motsvarar väl föga nutidens fordringar. Men så mycket större skäl skulle det väl vara för Kongl. Maj:t att vid framläggande af förslag för ökande af beväringens ofningar i sammanhang dermed äfven framlägga förslag till stamtruppens ombildning. Det är åtminstone för mig mycket svårt att bedöma, huruvida 90 dagar kan vara en tid, som är för våra förhållanden afpassad såsom den minsta för beväringens ofningstid. Detta lär i första rummet bero på stamtruppens styrka. Hafva vi en tillräcklig, tidsenligt utbildad stam, så föreställer jag mig, att beväringsofningarna skulle kunna inskränkas, och tvärtom. Det återstår således för mig endast ett val, nemligen att för närvarande yrka afslag å det föreliggande förslaget. Och jag gör det under förhoppning att, vare sig detta förslag antages eller förkastas, Kongl. Maj:t skall egna stamtruppens ombildning nödig uppmärksamhet och för Riksdagen derom framlägga förslag.

Jag skall på grund af dessa i korthet anförda skäl anhålla om afslag å föreliggande betänkande och Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bergendahl: Under de föregående riksdagar, jag bevisat, har jag ej kunnat vara med om att rösta för några förändringar i nuvarande arméorganisation, derför att jag afvaktat, att ett fullständigt arméorganisationsförslag skulle framläggas i förening med afskrifning af grundskatter och indelningsverk. Nu innehåller visserligen ej den kongl. propositionen det härordningsförslag, som jag väntat på. Men då det kongl. förslaget afser en betydande tillökning i vårt nuvarande försvar och dessutom en fullständig afskrifning af grundskatter och indelningsverk, kan jag icke tveka att härtill gifva min röst, under den förutsättning, att det göres det tillägg i ingressen, som herr vice talmannen föreslagit, och hvilket afser ändring i statsutskottets utlåtande n:o 53 uti §§ 2 och 9, i hvad dessa beröra *dels* sammansättningen af den uppskattningsnämnd, som år 1901 och derefter hvar tionde år skall bestämma verkliga värdet af rustnings- och roteringsbesvären, *dels* höjandet af beväringens dagaflöning. Jag har nog förtroende till, att Kongl. Maj:t skall utse denna värderingsnämnd på tillfredsställande sätt. Men jag anser, att nämndens sammansättning bör till större trygghet för rust- och rotehållare bestämmas på annat vis, än hvad utskottet föreslår, och hvarom förslag komma att under loppet af diskussionen väckas, enligt hvad en talare på skånebanken nyss antydt.

I afseende på dagaflöningen för beväringen, så vill jag gerna gå så långt som att från nuvarande 36 öre öka denna till 75 öre, deruti inbegripet slitningspenningarna för småpersedlar, 16 öre. Min åsigt för denna höjning grundar jag derpå, att, då det lär vara förhållandet att en beväringssyngling under nuvarande kortare öfningstid behöfver taga med sig till mötesplatsen och der använda omkring 15 kronor, jag antager han nödgas tillskjuta dubbla beloppet, när öfningarna utsträckas till 90 dagar.

Hvad beträffar dessa 90 dagar, hvilka man så mycket talat och talar om, får jag uttala som min bestämda mening, att man icke bör ifrågasätta att bestämma öfningstiden för beväringen till någon kortare tid. Jag tror, liksom en högt ärad talare bredvid mig på skaraborgsbänken, att 90 dagar är ett minimum, under hvilket man icke bör gå, och i likhet med honom tror jag äfven, att man är skyldig lemna landets söner en så afpassad militärisk utbildning, att de på något så när tillfredsställande sätt må kunna möta en fiende, när och om så kommer att påfordras. Jag kan heller icke inse, att, om man vill se på beväringssynglingens fördel, det för honom kan spela någon betydande rol, antingen hans öfningstid sättes till 60 å 70 dagar eller till 90 dagar. När han väl en gång kommit till mötesplatsen, betyder för honom, enligt min uppfattning, några dagar der mer eller mindre ingenting, i synnerhet om den dagaflöning, som nyss nämndes, beredes honom. Nu har man sagt, att genom dessa långa öfningstider borttagas från jordbruket och näringarna mera arbetskrafter, än förhållandena kunna tåla. Det kan visserligen vara sant, att derigenom en mängd arbetskrafter frånryckas jordbruk och näringar, men om vi se på förhållandena i detta fall uti andra länder, så är dock den arbetskraft, vi för militära ändamål tillsläppa, högst betydligt mindre, än hvad som sker i dessa. — I fråga om emigrationen, hvilken en ärad talare på malmöbänken vidrörde, tror jag, att, om detta förslag antages, denna deraf icke skall röna någon inverkan. Det kan visserligen hända, att en yngling, som ämnar resa till Amerika, kommer att påskynda resan dit något år för att slippa fullgöra sin beväringsexercis, men här vid lag, tänker jag, kommer på ett ut, om denna skulle utgöras med 90 eller 42 dagar.

Man har äfven här talat om, att protester från landsorten hafva höjts mot det kongl. förslaget, samt att våra kommittenter på de flesta ställen ogilla detta. Ja, det kan nog hända, att så ledsamt är, och möjligen är förhållandet så äfven ännu i min valkrets, men jag föreställer mig, att om, när vi komma hem från riksdagen efter detta förslags möjliga antagande, vi tala om för våra valmän, huru saken förlupit och säga dem, att förslaget icke kunde gå med kortare öfningstid, emedan regeringen förklarade, att den icke toge emot något erbjudande i den vägen, som understeg 90 dagar, samt att Första Kammaran gjort ett liknande uttalande, dessa skola förklara att vi gjort rätt, som icke släppt det tillfälle, som erbjöds oss att få ett fullständigt upphäfvande af indelningsverket och grundskatternas afskrifvande, helst vi på samma gång stält det ganska bra för beväringssynglingarne genom den förhöjda dagaflöningen.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Skulle det emellertid icke lyckas oss att häruti ställa dem till freds må vi finna oss deri. För min del skall jag trösta mig dermed, att jag i detta fall handlat som mitt samvete sagt mig vara bäst för fosterlandets väl.

Herr Lasse Jönsson: Jag anser, att denna frågas öde är alldeles afgjort, och att hvad man säger icke alls kan inverka derpå eller på något sätt förändra denna frågas ställning. Jag skall därför, då ännu ett 40-tal talare äro anmälda, inskränka mig till att yttra några få ord.

Hvad beträffar valet, om man skall yrka rent afslag eller yrka någon förändring i föreliggande frågor, anser jag, att, om man skulle lägga någon grund för det allmänna omdömet, i händelse dessa frågor skulle, såsom jag hoppas, komma igen, man borde uttala, hvilken åsigt man anser vara den rätta för deras lösning. Att i likhet med en talare på karlstadsbänken påstå, att det enda och bästa vore allmän värnpligt, och att det icke spelade någon rol, om denna räckte 10 $\frac{1}{2}$ månad eller ett år, kan jag för min del icke vara med om. Och skulle ett sådant förslag framkomma, kan jag försäkra herrarne, att högst få röster skola höjas därför i denna kammare. Ock skulle denna kammare försöka sig derpå, så skulle det väcka sådan ovilja i landet, att det vore omöjligt att inse följderna af ett sådant beslut. Således hafva vi ingenting annat att tänka på än ett nytt förslag om stam och ökad värnpligt. Men huru långt man bör gå, är en fråga af stor vikt, som bör behandlas med stor försigtighet. Jag kan icke medgifva, att de, som äro mera sparsamma, mera rädda för utgifter till försvarsverket, äro mindre fosterlandsälskande än de, som ifra för ett starkt försvar. Ty vi måste taga hänsyn till vår ekonomiska förmåga; och såsom vi genom försvarets stärkande skola taga hänsyn till landets försvarsorganisation och derigenom kunna värna vårt land, så är det ock nödvändigt att se till, att vi bibehålla vår ekonomiska sjelfbevarelse och icke genom en allt för hastig och häftig utveckling af vårt försvar tynga vår budget så, att den icke kan uthärda det.

Hvad är hufvudskilnaden mellan ett värnpligtsförslag och ett förslag med lejd stam? De, som förorda det förra säga: "Vår budget tål icke att bära de kostnader en stams underhåll medför". Men jag ber att få påpeka, att kostnaden blir densamma genom värnpligten. Skilnaden är blott, att den lägges på individen och därför icke synes i budgeten. Men förlusten af arbetskraft och penningar är lika stor. Det är ett kennsladt sätt att dölja de kostnader, försvarsbördorna skola medföra genom allmän värnpligt. Jag kan därför omöjligen vara med derom, lika litet jag tror, att denna kammare skulle vilja det. Jag kan icke inse, att det är rätt, att vi trotsa den allmänna opinionen och gå längre än de två reservanterna på jönköpingsbänken föreslagit; nemligen till 60 dagar. Det må anses huru enkelt och enfaldigt som helst, kan jag omöjligen gå längre. Ett uttalande derom vore klokare än rent afslag. Man hade då sagt: Regeringen bör på en sådan grund

framlägga ett förslag, som ökar bördan så lätt och så nått som möjligt.

Jag skall icke vidare yttra mig härom. Det förslag, som nämndes af herr Ivar Månsson och den nästföregående talaren, att vi skulle hafva en betryggad omvärdering och större ersättning åt de värnpligtige, är jag fullkomligt med om. Men i fråga om ersättning till de värnpligtige böra vi icke gå längre än reservanterna, herr vice talmannen och herr Nils Petersson föreslagit. I händelse frågan förekommer, skall jag rösta därför. Jag vill nu ej längre upptaga kammarens tid.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Herrar *Arnoldsson, Åkesson och Nilsson* i Råby instämde häruti.

Herr Berg från Stockholm: Jag skall blifva mycket kort, ty jag har endast två saker att anföra.

För det första vill jag påpeka, hvad, så vidt jag kunnat följa med, icke förut under diskussionen blifvit tillräckligt starkt påpekadt, nemligen huru *ojemnt* den föreslagna värnpligten skulle komma att trycka dem, som deraf drabbas. Å ena sidan är värnplikten ett *personligt* besvär och såsom sådant torde den trycka någorlunda jemnt. Men å andra sidan innebär den ock en *ekonomisk* uppoffring; och såsom sådan trycker den *ojemförligt* mycket hårdare på de mindre bemedlade än på de mera bemedlade. Min erfarenhet med afseende på mina forna elever har lärt mig detta. Det händer, åtminstone här i Stockholm, mycket ofta, att när en ung man i värnpligtsåren söker tjänst, ställes till honom den frågan: "Har ni exercerat?" Nödgas han besvara den frågan med "nej", får han ofta till svar: "Farväl, sådana kunna vi icke använda". Har en ung man en god anställning och löfte om en ännu bättre, så händer ej sällan, att, när han skall exercera, han förlorar både förtjensten och förhoppningarna. Jag talade för kort tid sedan med en familjefader, som berättade mig, att han af denna anledning måst skicka två af sina söner till Amerika, den ene först och den andre sedan. Jag skall taga fram ännu ett exempel ur min erfarenhet. Jag träffade för ett år sedan en f. d. elev, en ung man, som hade arbete vid en af hufvudstadens verkstäder. Han hade varit i Amerika men återvänt och gift sig med en f. d. skolkamrat, som afven varit min elev, och det var nu hans afsigt att slå sig ned här hemma i gamla Sverige. Efter som han kommit tillbaka, måste han emellertid ut på "gärdet" för att fullgöra sin värnpligt. När detta var gjordt och han återkom till verkstaden, svarades det honom: "Nu har en annan fått er plats. Vi hafva intet arbete åt er". Följden blef naturligtvis, att han skuddade stoftet af sina fötter och med sin unga hustru reste tillbaka till Amerika. Jag skall sluta historien med att nämna, hvilken verkstad det var, som på detta sätt straffade en arbetare för det han fullgjorde sin värnpligt: det var — *kronans artilleriverkstad här i Stockholm*. Det är på sådant sätt man skapar stämningar, som man icke kan annat än beklaga.

Härmed kommer jag till den andra saken, nemligen det ut-

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen. (Forts.)

talande, som gjordes i går af ett massmöte, hufvudsakligen besökt af kroppsarbetare. Jag tror, att det ganska väl uttrycker den allmänna meningen bland arbetsklassen och medelklassen icke allenast här i Stockholm utan tillika i hela landet. Det lyder sålunda.

”I betraktande deraf

att det är orimligt och orättfärdigt att fordra ökad värnpligt af dem, som man ännu förmenar medborgarrätt i det land, hvilket de såsom soldater ha att försvara;

att grunskatternas borttagande mot vederlaget af värnpligtens ökande icke är annat än en byteshandel, hvarmed fåtalet tillköper sig en fördel genom att pålägga flertalet en tryckande börda;

att de ekonomiska uppoffringarna, hvilka utan gensägelse komma att vida öfverstiga de belopp som förespeglas, hufvudsakligen skulle drabba den i ekonomiskt afseende minst bärkraftiga delen af svenska folket samt för en lång framtid fastläsa den förhatliga lifsmedelsbeskattningen;

att bestämmandet öfver krig och fred icke ligger hos folkrepresentationen, utan hos Konungen;

att de värnpligtiges behandling genom onödiga ansträngningar och olämpliga bostäder väntas blifva hädanefter mer helsonedbrytande än hittills, då sjukdoms- och dödsfallen bland unga militärer och f. d. militärer redan nu äro jemförelsevis allt för talrika;

att svåra missförhållanden obestriddligen förefinnas inom armén, i det att andan bland befalet är allt annat än folklig, befalet rekryteras godtyckligt samt dess befordran inom de högre graderna tvärt emot grundlagens föreskrift sker med företräde åt adel och hofmän, hvilket allt medför den oerhörda risken att ledningen af våra försvarskrafter i den afgörande stunden kommer att ligga i odugliga händer;

att antagandet af regeringens förslag om värnpligtens utsträckning skulle ytterligare skärpa det allmänna missnöjet öfver statsmagternas allt för ofta visade likgiltighet gent emot det stora flertalets viktigaste intressen, öka den massutvandring, som årligen beröfvar Sverige tusentals af dess handlingskraftigaste, modigaste och intelligentaste arbetare, samt bidraga till försvagandet af fosterlandskärleken, det säkraste skyddet för landets oberoende;

så uttalar mötet sitt bestämda ogillande af hvarje utsträckning af värnpligten och hvarje ökning af militärutgifterna, så länge allmän rösträtt icke blifvit af riksdag och regering genomförd“.

Jag skall be att få tillägga, att jag för min del icke är hvad man kallar försvarsnihilist. Snarare tror jag, att så länge vi ännu lefva i denna krigens barbariska tidsålder, så bör vårt mål vara *»ett folk i vapen»*, såsom det är i Schweiz och såsom det lofvade att blifva under de dagar, som många af oss komma i håg: skarp-skytterörelsens dagar.

Herr krigsministern yttrade i sitt värtaliga anförande på förmiddagen: ”Man måste hafva massorna med!” Ja, det *måste* man verkligen. Men man må då ock se till, att man *får* massorna med. Detta tror jag dock vara omöjligt, så länge man vidhåller den orimliga tron, att man kan fordra värnpligt af sådana, som man

förmenar medborgarerrätt. Orimligheten häraf synes mig så påtaglig, *Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen.* att den borde inses äfven af de mest konservative.

Herr talman, jag kan naturligtvis icke yrka annat än afslag å det föreliggande förslaget. (Forts.)

Herr Andersson i Vårgårda: Som jag anser, att äfven den minst hemmastadde icke bör i en så vigtig fråga, som den föreliggande, lägga sin voringssedel i valurnan utan att förut hafva, till den kraft och verkan det hafva kan, uttalat sin åsigt härutinnan, har jag af denna anledning begärt ordet för att i kammararen tillkännagifva min ståndpunkt.

Då en så vigtig fråga, som denna, behandlas, kunde det tyckas, att man rätteligen borde kunna komma öfverens, då det gäller att stifta lagar om landets försvar, och då vi alla — jag är derom öfvertygad — lifvas af samma känsla, den nemligen att genom ett starkt försvar skydda vår frihet och sjelfständighet. Men det är lättare sagdt än gjordt att uppnå denna enighet, då antalet deltagare i besluten är ganska stort, och intresset för saken ej heller torde vara lika varmt hos dem alla, hvilket i väsentlig mån torde vara beroende på mängdens mening inom den domsaga, som den ene eller den andre riksdagsmannen representerar. Säge hvad man vill, men hänsyn bör väl en riksdagsman ändock taga till de önskingar, som mängden af kommittenterna uttalat och till honom framställt, då så rimligtvis kan ske. Åtminstone gillar jag denna mening och förfar i öfverensstämmelse dermed. Att enighet icke ens inom utskottet varit rådande vid frågans behandling framgår deraf, att flere ledamöter reserverat sig mot det beslut, hvartill utskottet kommit. Mot reservationernas tillkomst gör jag för min del ingen anmärkning, emedan jag anser dem berättigade gent emot utskottets beslut, som tillstyrkt, hvad Kongl. Maj:t uti den till Riksdagen afåtna nådiga propositionen nr 31 begärt, nemligen att värnpligten skall ökas från hittills bestämda 42 dagar till 90 dagar med skyldighet för beväringssyngling att under det kalenderår, han fyller 21 år, fullgöra 68 dagar och under det nästpåföljande året fullgöra återstående 22 dagars vapenöfning, utan att Kongl. Maj:t till beväringen föreslagit ökad dagaflöning.

Ehuru jag varit med om att motionera om grundskatteafskrifning samt lindring i rust- och roteringsbesvären, och Kongl. Maj:t tillika uti propositioner till Riksdagen föreslagit full grundskatteafskrifning samt godtgörelse för rust- och roteringsbördan, kan jag likväl icke vara med om att godkänna detta förslag, enär Kongl. Maj:t i och för eftergifterna i fråga stadgat såsom vilkor, att Riksdagen skall i stället för de föreslagna eftergifterna besluta, att beväringens öfningstid skall förlängas med 48 dagar — en lag, som, derest den antages, säkert blir ovälkommen såväl i städerna som å landsbygden, åtminstone af den arbetande befolkningen. Min tro är, att, om värnpligtslagen antages, sådan den är för Riksdagen framlagd, en mängd ynglingar kommer att lemna fosterlandet och emigrera för att derigenom undslippa fullgörandet af den ökade beväringsskyldighet, som sålunda blir dem ålagd.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Utvandringen kommer nog att i någon mån verka menligt på yrken och näringar, och jordbrukarne, hvilka redan hafva ondt om arbetsfolk, få nog sin del deraf. Den förkastelse, som mångenstädes i landet kommer att fällas öfver de riksdagsmän, som antagit lagen, torde ej heller komma att sakna all betydelse.

Då jag anser 48 dagars tillökning i värnpligten vara på en gång för högt tilltaget, och då det tillika är för mig känt, att åtminstone största delen af befolkningen inom den domsaga, jag har äran representera, är afgjordt emot hvarje utsträckning af beväringens öfningstid, tillåter jag mig vördsamt yrka afslag såväl å Kongl. Maj:ts nyss åberopade proposition som å utskottets i ärendet meddelade utlåtande.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Ehuru jag icke vill bestrida, att vårt försvar kan behöfva förbättras och omorganiseras, hyser jag dock i likhet med den ene reservanten, herr H. Andersson, den åsigten, att detta kan bäst låta sig göra på de grunder, som föreskrefvos i den kongl. proposition i ämnet, hvilken aflemnades vid 1883 års riksdag, oaktadt jag för min del hellre skulle vilja tillstyrka en större ökning af stammen och i stället något nedsatt öfningstid för beväringen. Detta förslag hade åtminstone den fördelen, att man någorlunda kunde beräkna kostnaden för dess genomförande, hvilket man deremot icke kan göra med det nu framlagda förslaget, ty ingen lärer väl vilja påstå, att kostnaden kommer att stanna vid hvad i förslaget beräknats, utan att den kommer att gå betydligt derutöfver. Man har visserligen under diskussionen sagt, att 1883 års förslag icke duger, och att hvad man då begärde för landets försvar icke tillfredsställer de behof, som nuvarande tidsförhållanden kräfva. Ja, mine herrar, detta kan nog vara godt och väl, men när kommer väl den stund, då de personer, som nu så ifrigt yrka på stärkandet af vårt lands försvar, skola erkänna och förklara, att nu är det tillräckligt — den tiden tror jag vara ganska långt aflägsen. För min del vill jag icke klandra hvarken regeringen, som nu framlagt förslaget, eller dem, som talat för dess antagande, ty jag hyser den uppfattning i detta fall, att hvar och en handlat och talat efter sin fulla öfvertygelse. Men jag kan det oaktadt icke underlåta att uttala den frågan: huru länge tro herrarne, att svenska nationen skall kunna bära alla de oerhörda skattebördor, som man nu den ena gången efter den andra pålägger densamma, och huru länge skall väl nationen i lugn och ro vilja samla i hop dessa millioner kronor, som årligen skola kastas ut för krigsväsendets behof? Jag kan icke tänka mig, att denna tid skall blifva långvarig. En stor statsman i utlandet och tillika krigare har för ett par år sedan öppet uttalat som sin mening i detta fall, att det vore omöjligt för de europeiska folken att i längden bära de oerhörda kostnader, som till följd af krigsrustningar påläggas dem, samt att ett stort och våldsamt krig måste förr eller senare utbryta för att åstadkomma ändringar i nuvarande förhållanden. Om dessa ord äro sanna, hvilket jag för min del icke betvivlar, hvad gör väl då hvarje folkrepresenta-

tion, när han ena gången efter den andra beviljar millioner kronor åt försvaret? Jo, den påskyndar den olycka, som måste förestå, då detta krig utbryter, och denna tid tycker jag man icke bör vara så angelägen om att frammana, ty det är väl icke tänkbart, att nationerna i längden skola kunna bära alla de oerhörda kostnader, man pålägger dem i och för försvarsväsendet.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts
lagen.
(Forts.)*

Jag sade i början af mitt anförande, att man nu väl kunde behöfva gå något längre i afseende å stärkandet af vårt lands försvar, äfvensom att detta behöfver omorganiseras, hvilket jag för min del ville vara med om, men jag vill dock i detta fall ej gå med så långt, att man möjligen skulle kunna få någon frestelse att inlåta sig på sådana äfventyr, som ett aktivt krig medför, liksom jag tror att svenska nationen både kan och bör undvika ett sådant. Jag vill derfor gerna vara med om uppoffringarna för landets försvar så långt, som svenska nationen kan tåla utan allt för stora skattebördor, dock icke längre, än som behöfves för att med kraft försvara vår neutralitet. Det kan hända, att jag efter detta yttrande kommer att inregistreras i denna kategori, som här i dag kallats försvarsnihilister, men jag underkastar mig äfven detta, ty hvad jag här sagt har varit min fulla öfvertygelse.

Jag anhåller om afslag såväl å den kongl. propositionen som å utskottets föreliggande betänkande.

Herr Janson i Carlshed: Jag skulle kunna inskränka mig till att instämma i det utmärkta anförande, som för en stund sedan framsades af f. d. krigsministern herr general Ryding. Men då det slut, hvartill han kom, egentligen varit utgångspunkten för den åsigt jag haft i denna fråga, skall jag yttra några ord. Jag kan nemligen icke vara med om att utkasta mina egna och andras söner, i fall ofredens dag kommer, till att skjutas ned, därför att de icke blifvit öfvade. Det kan väl icke vara rätt, att vi ställa det så, att de sakna öfning, i fall den dag skulle komma, då vi blifva indragna i ett krig på det ena eller andra sättet.

Man har här talat om, att man bör beakta den opinion, som finnes icke allenast i den valkrets man tillhör, utan äfven på de möten, som hållits här och der i landet i denna fråga. För mig ställer saken sig så, att, när det gäller fosterlandets försvar, jag icke har rätt att endast taga hänsyn till det härad jag representerar, utan till hela fosterlandet. Anser jag ett förslag vara nyttigt för landet, så röstar jag därför; anser jag det vara skadligt, så afslår jag det. Om deraf skulle följa, att jag icke får bibehålla min plats — nå väl, den ställer jag till mina valmäns disposition; jag har fyllt min plats; jag har gjort hvad mitt samvete fordrat och afgår gerna.

Man har om detta förslag sagt, att det är en dryg och svår börda, som lägges på nationen. Det medger jag. Derfor vill jag också, när den frågan kommer före, vara med om att betala de värnpligtige ordentligt. Men när man gör det, då är det icke för mycket begärdt, att de också skola vara med om att försvara fosterlandet. Den dag kan komma, då det icke blir fråga om någon lindring

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen. (Forts.) härför, icke ett öre i grundskatteafskrifning, utan man säger: nu måsten I gå ut, öfsvade som I ären. Då duger det sannerligen icke att komma och tala om någon grundskatteafskrifning såsom vederlag.

Man har vidare talat om emigrationen. Ja väl, min tanke är den, att folket visst icke emigrerar för några dagars vapenöfningar mer eller mindre. Det är många orsaker, som dertill bidraga. En del skicka hem biljetter till sina anförvandter, en del sända penningar. Andra åter resa därför, att de vilja komma ut i verlden och förtjena mera och skaffa sig en oberoende ställning. Skulle så vara, att det finnes några, som resa därför, att de icke vilja försvara fosterlandet, äfven om de få betaldt därför — nå väl, de må resa!

Man kunde ha mycket att säga i denna fråga, men jag skall icke längre upptaga kammarens tid. Jag beklagar, om denna fråga nu skulle falla. Sedan jag begärde ordet, har votering skett i Första Kammaren; och jag är öfvertygad om, att de 114 röster, som der afgifvits för förslaget, afgifvits af hvar och en af de röstande endast efter en hård inre kamp. Striden om grundskatternas afskrifning har pågått så många år, att jag är säker om, att Första Kammarens ledamöter icke beslutat sig för deras efterskänkande utan den lifliga öfvertygelsen, att de genom sitt bifall dertill gjort hvad som varit rätt och gagneligt för folk och fosterland.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall.

Herr Eklund från Norrköping: Då denna fråga tvifvels utan är Riksdagens allra viktigaste, anhåller äfven jag att få derom yttra några ord i största korthet.

Det kombinerade härordnings- och grundskatteafskrifningsförslag, som nu föreligger, är ett barn af 1873 års kompromiss. För min ringa del har jag aldrig varit någon anhängare af denna märkliga öfverenskommelse, som man sedermera, ehuru förgäfves, sträfvat att komma ifrån. Jag har också, så vidt tillfälle dertill stått mig till buds, sökt att efter bästa förmåga bekämpa densamma. Ej heller är jag någon anhängare af det bevingade ordet: "sekelgamla orättvisor", med hvilket man karaktiserat grundskatterna. Ty detta uttryck håller ej streck, åtminstone icke taget i den allmänlighet, hvori det vanligen ätas.

I konsekvens med allt detta borde jag därför rösta emot de kongl. förslagen. Men då jag besinnar vårt försvarsväsendes otillfredsställande skick, särskildt med hänsyn till de värnpligtiges otillräckliga öfningstid, och då jag dessutom under tidernas längd lärt mig inse, att knappast något annat sätt finnes att medan tid är afhjelpa denna brist, än genom en samtidig grundskatteafskrifning, vill jag ej taga på mitt samvete att rösta emot de kongl. förslagen. Den allmänna ställningen inom Europa och vårt lands förhållande till denna synas mig tvärt om mana till att låta alla enskilda meningar och tycken fara, för att enigt och kraftigt samverka till det stora fosterländska mål, hvilket här är åsyftadt.

Nu invändes visserligen, att denna vår ställning visst icke är farligare nu än tillförne. Så säger man både inom och utom presen. Men jag tror för min del, att om man vill vara upprigtig, måste man erkänna, att tidens tecken tala ett helt annat språk; och det folk, hvilket icke bryr sig om att fästa afseende vid sådant, det gör sig skyldigt till hvad man betecknar med uttrycket "att fresta Gud". Den allmänna opinionen är emot förslaget, säger man vidare. Ja väl, det finnes nog och kommer väl alltid att finnas en opinion, som är emot en utsträckning af värnpligten. Men å andra sidan bör ju icke förnekas, att en ganska kraftig tidsströmning i motsatt syfte gjort sig gällande. Tidningarna hafva vetat förkunna om båda. Lyder man den förstnämnda, så fruktar jag verkligen, att man aldrig kommer att ernå någon förbättring i vårt försvar. Och huru det än är, en förbättring af försvaret är det väl som vi alla önska.

Jag har ej berört frågan ur partiförhållandenas synpunkt. Om någon, borde väl emellertid denna fråga vara höjd öfver dessa. För min del får jag säga, att jag aldrig skulle tveka att — hvilken regim som än hade framlagt ett förslag sådant som detta — rösta för detsamma. Då jag således går att rösta för de kongl. propositionerna, sådana de genom utskottet blifvit modifierade, bör jag emellertid tillägga, att jag, med hänsyn såväl till min uppfattning af kompromissfrågan som i betraktande deraf att de 90 dagarne utgöra ett minimum, hvori någon inskränkning icke får ske, icke kan vara med om den ringaste afprutning på dessa dagar; och att, om ett försök skulle göras att framdrifva ett förslag i den riktningen, jag kommer att rösta för rent afslag. Modifikationer i andra punkter, t. ex. i fråga om dagaföningen, anser jag deremot vara bisaker, om hvilka lätt en uppgörelse skulle kunna träffas.

Herr talman! Det samhälle jag har äran att representera har en gång fått erfaras krigets fasor i snart sagdt den största utsträckning. Det har af fiendehand blifvit ödelagdt och jernadt med jorden. Visserligen har den ganska långa tid, som förflutit sedan dess, betydligt försvagat minnet af den tilldragelsen. Men det lefver dock nog lifligt qvar för att motivera en häntydan derpå vid detta tillfälle.

Då jag nu går att, på sätt jag förut nämnt, afgifva min röst, sker det alltså i fullkomlig motsvarighet till de känslor, hvilka det omförmälda minnet kallar till lif. Herr talman! Jag yrkar som sagdt bifall till förslaget.

Med herr Eklund förenade sig herrar *Swarthing* och *Rosengren*.

Herr Petersson i Brystorp: För det första ber jag få till protokollet antecknad, att jag i allo instämmer med hvad herr Sven Nilsson yttrade på förmiddagen. Dessutom får jag gifva till känna, att i min hemtrakt väckte det icke så liten ovilja då värnpligten år 1885 utsträcktes, så att emigrationen deraf icke så litet befordrades. Ehuru denna utsträckning skedde i sammanhang

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen. med en afskrifning af grundskatterna, var man icke ändå tillfredsställd; ty man tyckte att det var orättvist att afskrifva grundskatterna, under det man lade en ytterligare tunga på de obemedlade klasserna utan någon särskild ersättning.

(Forts.)

När sedan lifsmedelstullarne tillkommit, har detta inverkat ännu mera oroande på sinnena. Skola vi nu ytterligare pålägga dem en ökad värnpligt, så skall detta icke allenast åstadkomma ytterligare oro i sinnena, utan äfven befordra emigrationen. Jag tror att det redan nu är ganska svårt för jordbrukaren att erhålla arbetsfolk; och förhållandet skulle bli ännu sämre, om denna lag skulle antagas. Jag yrkar således afslag på det föreliggande förslaget, och jag gör det så mycket hellre, som jag vet att jag derigenom går de flestes af mina kommittenter önskningsar till mötes. Från min valkrets hafva blifvit mig tillsända 58 listor med icke mindre än 2,615 namn, deribland en tredjedel sådana, som ega politisk och kommunal rösträtt. Vidare har jag erhållit en mängd protokoll från möten, hvart och ett med sina skäl, men alla uttalande den meningen, att de icke på något vilkor vilja vara med om det föreliggande förslaget.

Herr Bülow: Frågan torde i dag i första hand gälla, huruvida folkets representanter i Andra Kammaren skola här mot folkets önskan pålägga detsamma ökade bördor genom bevaringstidens utsträckning och ökade skattebördor.

Några talare hafva yttrat, att man icke så mycket behöfde fästa sig vid rösterna ur de djupa leden. Men hvilka skola vi då i denna kammare höra? Skola vi endast fästa oss vid rösterna från försvarsföreningarna, der öfverklassen larmar emot oss och påyrkar, att vi skola gå öfverklassens önskningsar till mötes? Det förslag, som regeringen nu framlagt, har kommit till riksdagen under en tid, då Andra Kammaren är splittrad i partier, då denna kammare har stått temligen betydelselös inför Första Kammaren, då vi uttalat önskningsar i reformväg, men beständigt fått afslag från Första Kammaren på allt hvad vi uttalat, då vi nära nog intet haft att betyda i de gemensamma voteringarna.

Man talar om, att genom detta förslag skulle grunden läggas för ett nytt försvar. Från den grunden skulle vi sedermera komma till en vidare utveckling af vårt försvar. Ja, vi blefve då också tvungna att utveckla oss för något annat: för nya skatter. Man har talat om ölskatt och stämpelskatt. Der skulle vi vara tvungna att utveckla oss så mycket som möjligt, om vi antoge förslaget, för att skaffa medel till de nya bördor, som pålagts folket. Förslaget går dock redan löst på 13 millioner; och sedan, med ökning för hvarje år — hvar tro herrarne, att det skall stanna?

Herr vice talmannen har flere gånger här i kammaren, då vi haft tullfrågan före, talat mycket om den stora fattigdomen, som råder nästan öfverallt på landsbygden här i Sverige. Han har försäkrat, att denna allmog vore så tryckt, att den nödvändigt behöfde hjälp med tullar och mera dylikt. Nu har dock samme man mod att lägga på dessa fattiga bönder en ökad skattebörd

af 13 millioner kronor. Nu är det icke fråga längre om folkets fattigdom. Jag för min del skulle gerna vilja öka försvaret. Men dessa utgifter kan icke svenska folket tåla. Vi torde litet hvar känna till, att vi icke kunna jemföra oss med lyckligare, fruktbarare, rikare länder. Bonden skördar ofta sin säd från frusen torfva. Jorden är karg, klimatet hårdt. De flesta människor här torde lefva i kamp för tillvaron hvarje dag. Och dock vill man lägga på dem den ena millionen efter den andra för ökad försvar.

Det har nyligen visat sig, att konstitutionsutskottet afstyrkt alla reformer i rösträttsfrågan. Första Kammaren torde vara sin vana trogen och säga nej till allt. Man vill tvinga den fattige att utan vederlag ställa sig i ledet. En embetsmannatidning här i Stockholm yttrade nyligen, att man icke skulle bry sig om dessa samhällsklasser, utan blott sätta de unge männen in i ledet. Ja, man må ju försöka det, försöka att gifva de bättre lottade ett vederlag och vägra de fattige ett sådant. Men dermed har man utsatt en bitterhet mellan samhällsklasserna, som torde blifva farlig nog. Under århundradens lopp har man sökt utjemna bitterheten mellan de olika folken, en bitterhet som lefvat qvar sedan forna tider. I våra dagar ser det ut, som om man ville införa en annan bitterhet, nemligen mellan folkklasserna, och de mer bemedlade hafva alls icke någon lust att på ett försonligt sätt gå de fattigare till mötes. Skulle vi nu icke lyssna till de röster, som höras i landet, så vet jag icke, hvad Andra Kammaren skulle göra. Skulle vi kanske lyssna till Första Kammaren, som i allt uppträdt emot oss? Emellertid, regeringen har mod, embetsmännen hafva mod, en del af allmogen har mod att tala för detta värnpligtsförslag. Mod har en del af landtmännen att taga betalning för detta mod. De hafva mod att taga de 70 silfverpennningarne och lägga på folket bördor, som det säkert icke kan bära. Ja, hafva de mod att slå till, må de göra. Men så länge hofmarskalks- och biskopspartiet i Första Kammaren söker trotsa Andra Kammaren i allt, trotsa folkmeningen, motsätta sig alla reformer, så hoppas jag också, att Andra Kammaren skall visa, att svenska folket har mod att säga nej till hvad Första Kammaren vill och regeringen vill.

Jag yrkar afslag på utskottets förslag, liksom å den kongl. propositionen.

Herr Boëthius: Här har talats mycket om hvad folket tänker. Med anledning häraf skall jag be att få meddela något ur en adress, som blifvit tillstald mig och min medrepresentant från det samhälle vi tillhöra, en adress som undertecknats af mellan 700 och 800 personer, tillhörande samhällets mest olika lager. Särskildt finnas bland underskrifterna en mängd namn, efter hvilka står ordet: "arbetare". Det heter i denna adress:

— — "Med stigande oro följer hvarje allvarligt sinne frågan om betryggandet af fosterlandets försvar. Det står nemligen ej längre att dölja, att bristerna i detta försvar äro så stora och betänkliga, att de innebära en verklig våda för fosterlandets

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen. (Forts.)

framtid, när vår försvarskraft en gång skall sättas på prof. Hvarje svensk man, som fått sina ögon öppnade för den fara som här hotar, måste häraf känna sig uppkallad att med all kraft yrka på, att man ej längre under någon förevändning uppskjuter med afhjelpandet af försvarets brister. Ingen vet hvad morgondagen bär i sitt sköte, och den politiska ställningen i Europa kan ej annat än väcka allvarsamma farhågor för att ett våldsamt utbrott när som helst kan inträffa. Men det folk, som tror sig kunna möta krigets storm med en så otillfredsställande krigsförfattning som den, hvilken Sverige nu eger, spelar ett högt spel och torde få drygt umgälla hvad det härutinnan brutit. Följderna af en dylik försummelse kunna blifva så vidtgående, att deras spår ej af någon framtid kunna utplånas. — — det är därför vi undertecknade medlemmar af Upsala samhälle och universitet önska för eder uttala och genom eder bringa till offentligheten, att i detta samhälles olika lager och i de vidaste kretsar tränger sig med styrka den öfvertygelsen fram, att försvarsfrågan är den ojemförligt viktigaste af allt, som nu sysselsätter svenska folket och dess representanter, samt att dess lösning ej längre får eller kan uppskjutas“.

För min del instämmer jag på det lifvigaste i dessa ord. Bunden häraf kan jag dock icke anse mig vara. Vi, som fått fullmakt att besluta å svenska folkets vägnar, måste göra det med frihet. Det kan icke hjälpas, att de, som hafva ett sådant uppdrag, stundom måste handla i strid med skiftande folkmeningar. Jag ber att få påminna om det tillfälle, då uti vårt land genomfördes en stor, kanske den största reform som här skett — då reformationen infördes. Den väckte det största missnöje i de djupa leden, ett missnöje som till och med framträdde i uppror. Men lång tid hade icke förgått, innan Sveriges folk välsignade dem, som utfört verket, och icke för något pris skulle velat hafva det ogjordt. Så tror jag ock, att det kan gå med det, hvarom här är fråga: betryggandet af vår nationella sjelfständighet.

Jag har vidare begärt ordet för att förklara, att jag icke hör till de försvarsvänner, som förkasta *ett bättre*, därför att de icke få *ett bästa*, hvars erhållande är mer än tvifvelaktigt. Ett sådant ansvar vågar jag icke åtaga mig. Skulle de lysande förhoppningar, som här från detta håll gifvits, gå i fullbordan, skall jag vara den förste att glädja mig deröfver. Men gå de icke i fullbordan, då beklagar jag dem, som nu på en sådan grund hindrat reformens genomförande.

Annu mindre vågar jag åtaga mig ansvaret för att med denna fråga sammankoppla andra frågor, vidt gående reformförslag, hvarom meningarna äro delade och hvarigenom denna saks realiserande skulle uppskjutas till en obestämd framtid. Det är nog, att denna fråga redan är sammankopplad med *en annan fråga*, nemligen den om skatterna. Jag kan icke nog djupt beklaga detta. Men här lida vi af konsekvenserna af föregående tiders fel och framför allt af deras försummelse. Jag för min del vill ej vara med om att skapa nya sådana konsekvenser.

Dessutom synes det mig oberättigadt att uppställa nya vilkor *Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen.* för denna saks genomförande. Ty här är, såsom redan antydts af general Ryding, mera fråga om en rättighet än en skyldighet. Att försvara sitt land i farans stund är för visso en skyldighet och en skyldighet, som måste åligger alla som det kunna, utan afseende på politiska fördelar eller politiska anspråk. Och jag är viss derom, att, om den stund kommer, då Sveriges nationella sjelfständighet står på spel, skola icke blott de orepresenterade i allmänhet, utan äfven många bland dem, som ej hafva bättre hem och bättre försvar än trashanken, som på Lappos blodiga fält af Döbeln upphöjdes till n:o 15 Stolt, med honom instämma: "Och får jag vara i lust och nöd Soldat, bland de tappre en, Så säg, när gäller det kamp och död? Gud gifve, i morgon re'n!" Den skyldigheten eller rättigheten tror jag icke att de då skola vilja byta bort mot några politiska rättigheter. Men är detta en skyldighet, då hafva ock de, som hafva denna skyldighet, rättighet att fordra, att de blifva öfvade och icke kastas fram blott som ett offer för fienden. Mine herrar! Det är derom egentligen det är fråga. Det gäller, huruvida vår ungdom skall få denna rättighet att blifva öfvad för att uppfylla denna skyldighet. Men för att få en rättighet, dertill fordras icke uppfyllandet af några vilkor. Deremot vill jag vara med om att för de ekonomiskt svaga underlätta uppfyllandet af skyldigheten eller åtnjutandet af rättigheten, så att den icke varder för betungande för dem i och för sig eller i förbällande till andra samhällsklasser; därför vill jag vara med om en ökning af dagaflöningen för beväringen. Der vill jag äfven gå ganska långt.

Jag yrkar bifall till förslaget.

Herr Larsson från Upsala instämde med herr Boëthius.

Herr Gyllensvärd: Efter de många och sakrika yttranden, som vi hört emot Kongl. Maj:ts proposition och föreliggande utskottsbetänkande, skulle jag kunnat inskränka mig till att endast instämma med dessa talare. Men i anseende till frågans stora vikt skall jag, herr talman, be att få säga några ord.

Det är nog ännu i minne, huru motvilligt denna kammare vid 1885 års riksdag antog förslaget om en ökad värnpligt. Missnöjet med detta förslag delades öfver allt bland den jordbrukande befolkningen och har enligt min åsigt i väsentlig mån bidragit till den år efter år ökade emigrationen.

Då vi nu stå i begrepp att ytterligare pålägga Sveriges unge män en militärbörda, som enligt den kongl. propositionen skulle blifva mer än fördubblad, tror jag att det kan vara tid att betänka, huru ett sådant beslut skulle komma att upptagas i landet.

Vi veta, mine herrar, litet hvar, huru svårt det redan är att få arbetare till de nödvändiga jordbrukssysslorna; och skulle denna lag komma att antagas, är min tanke, att flertalet af våra unge män komma att lemna sitt fädernesland. Ehuru önskligt

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen.
(Forts.)

det skulle vara att få våra grundskatter med mera afskrifna, kan jag dock icke biträda det föreliggande förslaget, emedan försvarsbördan komme att allt för hårdt drabba den fattigare delen af svenska folket. Jag yrkar därför, herr talman, afslag såväl å Kongl. Maj:ts proposition som å utskottets betänkande.

Herr Lundström: Det torde tillåtas äfven mig att till kammararens protokoll angifva min ställning i den förevarande frågan.

Jag vill då först nämna, att jag icke undrar på att regeringen framkommit med ett förslag, gående ut på stärkandet af vårt försvar. Ty att man önskar komma derhän, att med kostnader, som i rimlig mån böra motsvara landets förmåga, kunna åstadkomma det bästa möjliga försvar för trygghet af vårt lands neutralitet, kan jag icke finna annat än välbetänkt och i alla svenska inbyggares väl förstådda intresse.

Inom landet, äfven i Norrland, har numera uppstått en rörelse, som åsyftar uppväckande af nit och offervillighet för åstadkommande af ett ordnad och mera tillfredsställande försvar. Denna sträfvan har äfven gifvit sig uttryck i skrivelser och telegram till mig och mina länskamrater inom Riksdagen, med begäran att verka för deras syfte. För min egen del är jag dock af den öfvertygelse, att innehållet af de föreliggande kongl. propositionerna ej är tillräckligt känt, och de verkningar, nämnda propositioners antagande skulle medföra, sålunda icke af petitionärerna beaktade.

Då jag tror det vara en nödvändig sak, att landets försvar på något sätt utvecklas och stärkes, så får jag tillkännagifva, att jag fordrar såsom en förutsättning, att kostnaderna för försvaret jemt och rättvist fördelas efter hvars och ens förmåga. Enligt min mening borde, om möjligt, grunderna för bördans rättvisa fördelning först bestämmas; i annat fall befaras, att man träder in på en väg och går med på den utan att hafva klart för sig, huru vida man har utsigt att nå målet. Af den kongl. propositionen framgår ganska tydligt, att den föreslagna ändringen är endast förberedande. Den stora frågan skall komma sedan. Antages nu förslaget, så torde man i tillämpningen finna att ingen blir nöjd — knappast regeringen — icke de som äro rust- och roteringsskyldige, ännu mindre de som sakna grundskatter.

I propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har af Kongl. Maj:t för 1892 för landt- och sjöförsvaret äskats något öfver 31 millioner kronor. Enligt behandlingen deraf och utgången af de gemensamma voteringarna har största delen af dessa anslag blifvit af denna Riksdag beviljad. Knappast skall man med skäl kunna klandra oss för brist på tillmötesgående i detta fall. Att då ytterligare samma år antaga ett förslag, hvarigenom försvarsbudgeten skulle, utan att försvaret kunde anses vara ordnad, ökas med ytterligare några millioner kronor, finner jag mig ingalunda benägen att vara med om.

Då jag för min del sålunda ej kan finna, att det skulle vara till lycka för fosterlandet, om förslaget nu vunne bifall, och

jag är öfvertygad, att då verkningarna deraf komme i fråga att tillämpas, skulle deraf följa ökad missnöje, hvilket hos många skulle motverka det sanna fosterländska sinne, som efter min tanke bör vara den första grunden för ett kraftigt försvar af landets sjelfständighet och oberoende, har jag härmed velat tillkännagifva, att jag funnit mig *icke* kunna antaga Kongl. Maj:ts proposition.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnplikts-
lagen.
(Forts.)*

Herr Petersson i Boestad: Herr talman! Om man nu afslår det föreliggande förslaget, blir frågan undanskjuten till en obestämmd framtid, och derom vill jag ej vara med. Jag kan icke heller blifva med om det för somliga hägrande framtidsförslaget om värfvad stam, ty jag tror denna blefve besvärlig och mindre pålitlig än den gamla bepröfvade indelta armén. Man bör nu ej förbise den fosterländska rörelse, som genom talrika försvarsföreningar gifvit sig till känna hos folket, äfvensom de svenska kvinnornas ädla deltagande och bifallsyttringar för landets försvar. Det nu föreliggande förslaget innebär en rättvis afskrifning af grundskatterna, dessa sekelgamla orättvisor, och en rättvisare fördelning af försvars- och skattebördorna.

Medan jag har ordet vill jag inlägga en kraftig protest mot vissa yttranden från stockholmsbanken, under förmiddagens debatt fälda af herr Wavrinsky.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag och hemställan.

Herr Höjer: Då tiden är långt framskriden och åtskilliga talare ytterligare sig anmält, tror jag mig handla mest grannlaga, om jag, bildligt taladt, stoppar i fickan det längre anförandet, jag tänkt hålla och blott ber att till protokollet få antecknad, att jag kommer att rösta afslag å alla de framställda förslagen och det på följande grunder: för det första emedan den vinst, som försvaret skulle få af det stora köpet, enligt mitt förmenande är för liten samt icke står i rimlig proportion till det betingade priset, och emedan det är min lifliga öfvertygelse, att ett antagande af Kongl. Maj:ts och ännu mer af statsutskottets förslag ovilkorligen kommer att medföra ett uppskjutande till en oberäknelig framtid af den definitiva lösningen af den viktiga försvarsfrågan; vidare emedan antagandet af förslaget skulle föranleda ett fastläsande för alltid, ja till domedag, af lifsmedelstullarne, något som visserligen icke varit en hufvudsak för Kongl. Maj:ts regering, men med all säkerhet för flere af hennes tillskyndare, och emedan dessutom ställes i utsigt för svenska folket påläggandet af nya konsumtionsskatter, således, mine herrar, en utveckling af ett beskattningssystem, som i följd af sin natur trycker hårdast på de samhällsklasser, som äro mest oförmögna att bära dessa skatter; och slutligen emedan jag anser, att den definitiva lösningen af försvarsfrågan bör ställas i samband med en revision af 11, 12 och 13 §§ i nu gällande regeringsform och med en utsträckning af den politiska rösträtten. Jag ber att särskildt få betona denna

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtislagen. (Forts.)

sista punkt gent emot flere af mina aktade kammarmarkamrater, som under förmiddagen hafva framhållit, att det icke fins någon anledning att sammankoppla rösträttsfrågan med försvarsfrågan. För mig står det alldeles klart, att en sammankoppling af frågan om rösträttens utvidgning och försvarsfrågan är mycket naturligare än en sammankoppling af försvarsfrågan med grundskattefrågan, detta med allt erkännande af det billiga i att dessa grundskatter så småningom försvinna. Det synes för mig alldeles klart, att den till myndiga år komne oförvitliga svenska medborgare, som aktas värdig att ställas främst i ledet vid sitt lands försvar för att under vissa äfventyr kläda blodig skjorta för sitt fädernesland, också har ovilkorlig rättighet att anses och erkännas för fullmyndig medborgare i samma sitt fädernesland, och jag vill tillåta mig att påminna om de vackra ord, som en af denna kammares ledamöter stälde till kammaren vid 1878 års riksdag, då han sade: "vill man gifva dessa värnpligtige män korporal Stoltz' både kläde- drägt och plit, så bör man äfven gifva dem nummer och namn samt sätta dem i ledet såsom fullmyndige medborgare bland oss andra".

Jag gifver mig icke ut för att hafva någon profetisk gåfva, men en spådom skall jag dock våga, och det är, att försvarsfrågan icke kommer att lösas på det sätt vi alla önska, förr än antingen i fred i samband med en skattereglering och en rösträttsreform eller ock i krig, när Hannibal står "ante portas" — men då är det för sent.

Herr talman, jag yrkar afslag.

Herr Stjernspetz: Skulle man ensamt följa de känslor, som uppväckas i ens bröst, då man hört sådana fosterländska tal, som här hållits för de framlagda förslagen, så skulle jag vara en bland de första att rösta för bifall till dessa förslag, men då jag anser, att vi äro pligtige att äfven med tillhjälp af förnuftet granska desamma och taga hänsyn till landets ekonomiska förmåga och försvarsväsendets ordnande i sin helhet, så undgår man icke att inse, att dessa förslag äro oantagliga. De framlagda förslagen taga, utan att ens *landt*försvaret derigenom blifver ordnadt, ett så djupt tag i statens kassa, att några ytterligare bidrag för vårt försvarsväsende derefter icke kunna vara att påräkna. Och att det framlagda förslaget ändå icke är för vårt fosterland betryggande, det hafva vi redan hört från statsrådsbanken. Den sannolika utgången af såväl denna som alla förut väckta frågor om försvarsväsendets ordnande har bringat mig till den bestämda åsigten, att det enda sättet att få ett något så när betryggande försvar är, att vi i stället böra göra betydande uppoffringar för vårt *sjö*försvar. Medelst en starkare flotta kunna vi göra något till skyddande af vår handel och äfven försvåra, om ej hindra, möjliga landstigningar. Jag har många gånger förut sökt framhålla detta och vill äfven nu begagna tillfället dertill. I det framlagda förslaget har man icke tagit ringaste hänsyn till denna del af försvaret, och om det går igenom, kunna vi icke på de grunder, som deri

äro angifna, ens utveckla landtförsvaret något vidare, långt mindre få något öfver till sjöförsvaret, som jag, såsom jag nämmt, för min del anser för icke blott det viktigaste, utan det *enda möjliga* för att bevara vårt oberoende. Att landtförsvaret behöfver bättre ordnas kan man dock anse vara erkändt af hvarje tänkande människa, men kostnaderna därför böra ungefärligen hålla sig inom de nu varande, och för att få framgång i denna kammare fins icke annat än att bygga på det förslag, som här framstälts af herr Lasse Jönsson, d. v. s. en stam och beväring. Värnpligtvännerna få lugna sig och trösta sig med att det i alla fall blir i mer eller mindre mån ett öfvergångsförslag till den rena värnpligten. Om man i stället för dessa elfva millioner åt landtförsvaret, som, i stort sedt, lemnade oss *nästan* lika försvarslösa som förut, blott lemnade tre millioner årligen i fast anslag till flottans nybyggnad, utöfver dess nuvarande anslag, skulle vi sannerligen inom 10 år känna oss ganska trygga för våra möjliga fiender, och landtförsvarets uppgifter blefve derigenom betydligt lättare att fylla! Mätte hvar och en, utan förutfattade fördomar, noga tänka sig in uti sjöförsvarets betydelse för vårt land, och han skall säkerligen komma till samma öfvertygelse som jag!

På dessa grunder, herr talman, ber jag att få instämman med dem, som yrkat afslag å det föreliggande förslaget.

Herr Dahn: Då jag väckte min motion angående evalvering af den lindring för rust- och rotehållare, som i Kongl. Maj:ts proposition var föreslagen, en evalvering, som skulle ega rum hvart femte eller tionde år i öfverensstämmelse med de verkliga kostnaderna för dessa onera, så var det för att derigenom åstadkomma likställighet åtminstone i någon mån mellan grundskattegifvarne samt rust- och rotehållarne, om dessa kongl. förslag skulle komma att af Riksdagen bifallas, men jag tillkännagaf på samma gång, att jag på grunder, som jag då omnämnde, och hvilka blifvit särskildt af herrar Hans Andersson i Nöbbelöf och delvis äfven af herr Herslow framhållna, icke ville vara med om det kongl. förslaget. Jag ville nemligen se ett fullständigt förslag framlagdt med alla dess kostnadsberäkningar och konsekvenser, och detta i hufvudsaklig öfverensstämmelse med 1883 års förslag.

Här har i dag talats mycket om köpslagande och vederlag, om sjuttio silfverpenningar samt mycket annat sådant, och dermed insinuerats att här föreläge ett egennyttigt hemmansegareintresse. Detta gifver mig anledning att i herrarnes minne återkalla, hvad dessa grundskatter egentligen äro. Dessa grundskatter af bortåt ett tjugotal olika benämningar äro bevilningar, hvilka hufvudsakligen under 1500- och 1600-talen blifvit pålagda af riksdagar och suveräna konungar, ofta med hjälp af tre stånd mot det fjerde, men alltid för ett visst ändamål eller för en viss tid, åtminstone i början. Man vet, huru Gustaf Adolf gaf ett högtidligt löfte, att en af dessa bevilningar skulle upphöra efter det då förda polska krigets slut, men den har det oaktadt fortfarit och står kvar än i dag. I vårt land fins det inga underkufvade provincialer, och

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

det fins ej heller några andra grundskatter än de, som af Konung eller Riksdag blifvit svenska folket pålagda. Och därför kunde också en gång den, som på den tiden var regeringens främste man, på sin regerings vägnar förklara dem för sekelgamla orättvisor. Af denna anledning hafva äfven herr Hans Andersson och ett fyrtiotal motionerat om 20 procents afskrifning, samt herr Lasse Jönsson och ett sextiotal af kammarens ledamöter väckt motion om samma grundskatters afskrifning utan vederlag. Man fordrar detta såsom en rättvisa och vill icke därför gifva vare sig ökad värnpligt eller något annat.

Jag har velat återkalla detta i herrarnes minne särskildt därför, att man vill insinuera en viss egennyttas hos den samhällsklass, som man kallar hemmansegare. Vill man skipa rättvisa i fråga om dessa grundskatter och indelningsverk, så stå vi på samma grund och basis med afseende på försvaret, och då tror jag att de, som föra detta tal om köp på tungan, skola finna, att de förmögna rust- och rotehållarne icke skola draga sig mera för en progressiv värnskatt än de förmögna, som bo i rikets stadssamhällen. Jag har velat uttala min protest mot orättvisa beskyllningar och yrkar afslag å så väl utskottets som Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Falck: Herr talman! Det har blifvit sagdt, att vårt land icke kan försvaras och att alla på försvaret nedlagda kostnader äro icke blott onödiga, utan äfven skadliga; ju förr vi helt och hållet afväpna, dess bättre, så mycket mer som ingen vill anfalla oss. Skulle vi emellertid någon gång i en aflägsen framtid blifva öfverfallna, kunna vi hoppas skydd af en skiljedomstol! Det vore i sanning olyckligt, om en sådan tanke trängde ned till vårt folks flertal, ty om så skedde, är fara värdt att vi icke länge fortföre att vara ett fritt och själfständigt folk. Jag vågar emellertid vara af den mening, att vi icke allenast kunna och böra försvara vårt oberoende, utan håller äfven före, att detta kan ske med kostnader, som icke öfverstiga våra krafter. Ja, att dessa kostnader möjligen kunna nedbringas till det belopp, hvartill vårt nuvarande försvarsväsende *i allo* uppgår, såvida nemligen detta belopp klokt användes. Att en ny organisation af vårt försvarsväsen, byggd på allmän värnpligt, är nödvändig, och att denna reorganisation måste ske snarast möjligt, derom synes flertalet sakkunnige vara ense. Vid detta förhållande kunde man möjligen haft rätt att vänta, att nu föreliggande förslag till ändring i värnpligtslagen icke framkommit förr än i sammanhang med det fullständiga förslag till försvarsväsendets ordnande, som redan är utarbetadt. Detta förslag måste vara åtföljdt af en fullständig plan för dess genomförande äfven i ekonomiskt hänseende, så att Riksdagen blir i tillfälle att bedöma frågan i hela dess vidd och derefter fatta sitt beslut. Så är emellertid icke förhållandet nu. Här föreligger endast ett förslag, som i hufvudsak afser att öka beväringmanskapets öfningar med 48 dagar från och med 1893, och i utbyte skulle vederbörande erhålla afskrifning af grundskatter

och full ersättning för indelningsverket, som fortfarande skulle bibehållas.

Då jag icke kunnat öfvertygas om det för fosterlandet fördelaktiga i denna *affär*, så kan jag ej till densamma gifva min röst, utan anhåller, herr talman, att få yrka afslag å lagutskottets utlåtande.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Herr Näslund: Då jag är en af dem i denna kammare, som inom lagutskottet deltagit i behandlingen af det föreliggande förslaget, men icke kunnat instämma i utskottets obetingade tillstyrkan deraf, så torde kammaren enligt min tanke hafva rätt att fordra, att jag skall med några ord gifva till känna de betänkligheter, som föranledt mig att komma till motsatta åsichter mot lagutskottet. Men då redan flere talare, som yttrat sig mot förslaget, angifvit just de betänkligheter jag ämnat andraga, skall jag, herr talman, inskränka mig till att yrka afslag å förslaget i dess helhet.

Då jag detta gör, kan jag försäkra kammarens ledamöter derom, att detta icke är något öfveriladt infall, utan att jag fattat detta beslut efter moget och samvetsgrant öfvervägande.

Jag bör dock kanske tillkännagifva, att jag i utförfningen af mitt representantkall känner, att jag hvarken har nog mod eller styrka att ålägga det stora flertalet orepresenterade och mindre lyckligt lottade en sådan börda, som nu är i den kongl. propositionen föreslagen.

Jag yrkar, herr talman, såsom jag förut sagt, afslag.

Herr Nilson från Lidköping: Så varm försvarsvän jag än är, kan jag dock icke gifva min röst till förmån för vare sig Kongl. Maj:ts proposition eller lagutskottets hemställan. Med den nu föreslagna partiella reformen tror jag icke så särdeles mycket skola vinnas till försvarets förbättrande, så länge vi icke tillika erhållit en ny arméorganisation. Men denna högst nödiga organisation skall, derom är jag öfvertygad, icke påskyndas, utan tvärtom fördröjas till en oviss framtid, i fall det partiella kongl. förslaget nu antages.

På denna grund och för öfrigt hufvudsakligen på de skäl, som finnas angifna i herr Hugo Tamms vid statsutskottets betänkande fogade reservation yrkar jag, herr talman, afslag å såväl den kongl. propositionen som utskottets förslag.

Herr Nilsson i Vrångebol: Jag vill ej länge upptaga kammarens tid med att anföra motiv för mitt yrkande, utan skall inskränka mig till att yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som lagutskottets förslag.

Herr Norman: Då diskussionen i denna fråga redan varit så omfattande, att något nytt af vigt ej gerna kan anföras, skall jag, för att ej trötta kammarens ledamöter, tillkännagifva, att jag i hufvudsak ansluter mig till de af herr Sven Nilsson i denna

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen. (Forts.)

fråga uttalade åsigter, och ber, herr talmannen, att få yrka afslag på lagutskottets föreliggande utlåtande.

Herr friherre Peyron: Oaktadt här redan är mycket ordadt i denna fråga, ber jag dock att få ge till känna min ståndpunkt.

Jag hade naturligtvis helst sett, att det stora härorganisationsförslag, som generalskomitén utarbetat, blifvit förelagdt Riksdagen; men då jag funnit att Kongl. Maj:t icke vid denna riksdag funnit skäl att framlägga detsamma, får jag naturligtvis böja mig därför, och på grund af militära skäl samt för fosterlandets skull anser jag mig böra lemna bifall till Kongl. Maj:ts föreliggande förslag till värnpligtslag.

Jag kan icke förstå, att detta förslag skall röna så mycket motstånd här inom Andra Kammaren, der dock rust- och rotehållarne äro så starkt representerade. Jag tror icke, att de 70 % lindring i grundskatternas och indelningsverkets tunga framdeles kommer att bjudas rust- och rotehållarne för ett så billigt vederlag, som det gjorts vid 1891 års riksdag. Jag tror därför, att hvar och en borde väl betänka sig, innan han lemna sin röst för eller mot detta förslag.

En representant från Malmö har här talat om emigrationen och påstått, att värnpligten skulle vara en grund till emigrationen. Det tror jag icke alls på. Emigrationen har helt andra orsaker; dertill föranledes man af släktförhållanden och dylikt, hvilka göra, att många genom fribiljetter o. s. v. öfvertalas att resa bort. Att en så kort värnpligt, som vi till dato haft, eller 42 dagar, skulle inverka på vår ungdom derhän, att den därför vill lemna fosterlandet och begifva sig till andra länder, kan jag alldeles icke tro, och äfven om den skulle ökas till 90 dagar eller mera, tror jag icke det skulle inverka det minsta.

Här har äfven talats om att värnpligten skulle vara så förhatlig för nationen, och bland annat har man påstått att beväringarne skulle hafva så dåliga bostäder. Detta är ett högst märkvärdigt påstående; beväringarne hafva tvärtom särdeles goda bostäder. Sedan flera år tillbaka få de ligga i baracker, der de hafva både madrasser och filtar och lakan, hvilket icke den indelte soldaten, som ligger i tält, är utrustad med. För öfrigt är det allmänt erkänt, att beväringen under de senaste tiotalen af år blifvit synnerligen väl behandlad. Den har således alls icke något skäl att klaga.

Jag vill sålunda icke tro, att beväringsexercisen är så förhatlig, som flere personer påstått. Jag tror tvärtom, att de värnpligtige gerna skulle se, om de finge bättre öfning, än de till dato fått. Ty då det dock kan hända, att de kunna få kläda blodig skjorta för fosterlandet, så är det bättre att de få nödorttig öfning och sålunda icke blott tjena till kanonmat. Med den föreslagna tiden af 90 dagar skulle de nu få ungefär samma öfning, som den indelte soldaten hade för en del år tillbaka.

En annan fördel, om öfningarna utsträcktes till 90 dagar, vore den, att den brist på befall, som redan nu på många håll förefinnes,

i viss mån skulle kunna fyllas, åtminstone hvad befäl af manskaps-^{Ang. ändring} graden beträffar. Högre upp vore det väl knappast möjligt på så ^{i vissa delar} kort tid. ^{af värnpligts-}

Här har äfven föreslagits ökad dagaföning. Jag tror visserligen, att detta kommer att åsamka statsverket särdeles stora kostnader, men efter som man i allmänhet tyckes anse, att beväringen bör hafva något högre aflöning än den nu har, och eftersom äfven den stora komitén föreslagit detta, skall jag icke sätta mig deremot, utan vara med om en förhöjning till 50 öre. Skulle beväringsofningarna, såsom jag hoppas, komma att utsträckas ännu mera, komme dock härigenom oerhörda kostnader att åsamkas statsverket.

Deremot är den uppskattning af rust- och roteringsbördorna för hvart tionde år, som statsutskottet föreslagit, något, som jag icke kan vara med om. Denna uppskattning skulle lätt kunna lända derhän, att indelningsverket för all framtid blefve fastslaget, för så vidt icke rust- och rotehållarne före år 1901 skulle blifva uppledsna derpå och anhålla att blifva det qvitt mot någon annan börda. Jag tror dock, att, derest en sådan uppskattning komme att ega rum, indelningsverket komme att kvarstå, och sålunda det tillstånd blifva permanent, som vi nu blott vilja hafva provisoriskt.

Det har yttrats, att man skulle behöfva mod för att votera för förslaget antagande. Jag kan ej finna, att dertill behöfves annat mod än en god fosterlandskärlek.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till nu föreliggande förslag.

Herr Nydahl: Af flera skäl, som under debatten mer eller mindre utförligt framhållits och som jag ej skall trötta kammaren med att upprepa, måste jag, huru varm försvarsvän och särskildt värnpligtsvän jag än är, likväl förena mig med dem, som yrka afslag å föreliggande förslag. Jag gör det icke med lätt hjerta. Men jag kan med min ärade vän och länskamrat, som för en kort stund sedan hade ordet, säga, att det sker efter samvetsgrant och moget bepröfvande af frågan.

Herr *Domeij* instämde häruti.

Herr Lilienberg: Jag har varit förhindrad att inom utskottet deltaga i behandlingen af detta ärende. Hade jag icke det varit, skulle jag icke tvekat att inom utskottet tillstyrka bifall till den kongl. propositionen angående utsträckning af tiden för värnpligt och om ökande af åldersklasserna. Kongl. Maj:t har, som herrarne veta, icke vid denna proposition fäst den förutställningen, att bifall skulle lemnas till framställningen om grundskatternas afskrifning eller indelningsverkets upphäfvande. Men såsom saken nu föreligger, då utskottet har för bifall till propositionen fäst villkoren om bifall till Kongl. Maj:ts propositioner om grundskatternas afskrifning, om Norrlands försvar och om indelningsverkets upphäfvande i viss mån, och då det naturligtvis icke tjenar till någonting att

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen.
(Forts.)

framställa ett sådant yrkande i afseende å värnpligtslagen, som jag nyss antydt, så måste jag, hufvudsakligen på de skäl herr Herslow på förmiddagen anfört, sluta mig till dem, som yrka afslag på föreliggande förslag om ändring i värnpligtslagen. Jag anser mig böra nämna, hvad icke många talare fäst uppmärksamheten på, att en stor del af det, som skulle vinnas genom bifall till propositionerna, kan vinnas på de gemensamma omröstningarnas väg. Jag vill ock uttala den förhoppningen, att det icke måtte dröja länge, förr än regeringen framlägger ett fullständigt härordningsförslag.

Herr E. G. Boström: När man erinrar sig från de långvariga förhandlingar försvarsfrågan haft i vårt land, huru den ena gången förelegat ett fullständigt organisationsförslag och den andra gången ett förslag till partiella förbättringar, och att då alltid det stora förslaget mötts med uttalanden, att man ville hafva partiella förändringar, och de partiella förändringarna med att man ville hafva ett fullständigt organisationsförslag, så må man då icke förundra sig öfver, såsom åtskilliga talare gjort, att regeringen slutligen velat söka hålla sig på fullständigt neutral ståndpunkt. Det har den gjort, när den nu endast framlagt förslag om ökande af beväringsofningarna, hvilket är lika nödvändigt vare sig Riksdagen vill gå hän mot allmän värnpligt eller stanna vid indelningsverket.

Men motståndet har icke varit mindre för det, och man får höra den ena anmärkningen, jag hade så när sagt, värre än den andra.

Man har naturligtvis först och främst framhållit, att äfven nu försvarsfrågan är sammanbunden med skattefrågan. För min del hade jag hellre sett, om de aldrig blifvit sammankopplade. Men hvilken utsigt till framgång skulle väl ett förslag nu ha haft, der man skilt på dessa frågor? Det hade redan från början, synes mig, varit dömt till undergång.

Så har man ock klagat öfver, att icke blott grundskattefrågan, utan äfven tullbevillningen är indragen i förslaget, och man har befarat, att tullarne skulle blifva för alltid fastslagna. Jag är för min del, såsom herrarne veta, liflig tullvän, men å andra sidan håller jag frågan om tullar och slika skatter för en ekonomisk fråga, som måste bedömas och behandlas olika efter olika tidsförhållanden. Jag anser, att det är en lycka, att vi fått dem, men jag vill icke dermed hafva sagt, att det skulle vara en lycka att behålla dem för alltid. För öfrigt kunna vi vara alldeles vissa om, att skulle Riksdagen finna, att de icke äro längre lämpliga, icke lär det då möta synnerlig svårighet att fylla vår budget utan att använda dessa skatter. Det argumentet synes mig således icke synnerligen hållbart. Och jag vill hemställa, huruvida vårt försvar är sådant, att vi under de år, då jag hoppas och väntar att vi skola hafva tullarne qvar, kunna lemna försvarsfrågan oberörd.

Man har också sagt: Låt oss få veta, hvad ett fullständigt organisationsförslag kostar! Vi kunna icke gå in på förslaget utan att få klart, hvad ett sådant komme att kosta. Den frågan

synes mig rätt egendomlig. Ty när här det icke är fråga om ett organisationsförslag, utan endast om hvad jag skulle vilja kalla ett öfvergångsförslag till vare sig det ena eller det andra organisationsförslaget, så är det rent af orimligt att fråga: Hvad kostar organisationen, då man icke vet, åt hvad håll den skall komma att gå.

Man har klagat öfver de kostnader, som aflöningen af beväringen skulle draga med sig. För min del erkänner jag, att det är oegentligt att betala aflöning åt beväringen. Men denna oegentlighet synes mig berättigad under den form af beväringsofningar, som här föreligger, eller att man använder beväringen endast under en kortare tid, och just därför nödgas taga dem under den tid, sommartiden, då arbetarne hafva sin bästa aflöning och inkomst. Då synes det mig berättigadt att gifva dem aflöning och gifva dem rätt riklig. En helt annan sak blir det deremot, om man kommer in på ett värnpligtssystem med en värnpligt af 10 $\frac{1}{2}$ månader. Då kan icke beväringens anspråk på aflöning ställa sig lika, då måste han anses hafva vederlag i den skola och den utbildning, han derunder åtnjuter.

Man har också klagat öfver, att regeringen i förslaget skulle hafva behandlat landets barn olika, och har dervid syftat på, att grundskatterna skulle helt och hållet afskrifvas, men icke så indelningsverket. Det synes mig dock ligga i sakens natur, att, när det icke föreligger något förslag om ny försvarsorganisation, vi icke kunna hafva den försvarsorganisation vi nu hafva, och följaktligen kan man icke göra på något annat sätt än det regeringen föreslagit, eller att gifva rust- och rotehållarne den lättnad, hvar till indelningsverkets börda uppskattas. Och om man dessutom, såsom från denna kammare föreslagits — ett förslag, som i parentes sagdt Första Kammaren redan godkänt — beslutat, att detta onus å nyo skall uppskattas hvar tionde år, så synes mig, som om man gått alla billiga anspråk i den vägen till mötes.

Men nu har man här äfven uttalat betänkligheter mot en sådan åtgärd ur två synpunkter. Den ena är de rena värnpligtsvännernas; de säga, att man här slår fast indelningsverket för all framtid. Den andra åter innebär, att åtgärden i fråga skulle komma att medföra så stora kostnader, att man därför icke vågar gå in derpå. Min uppfattning är, att den föreslagna åtgärden, i stället för att binda fast indelningsverket, snarare kommer att verka till dess upphäfvande. Ty det är alldeles gifvet, att antingen blifva kostnaderna vid den förnyade uppskattningen icke så stora, och då är ju ingen fara för handen, eller ock komma de att, såsom herrarne tyckas tro, blifva för dryga, och då finner sig Riksdagen icke kunna bevilja dem. Men vid sådant förhållande är det klart, att meningarna snart skola vara eniga om, att man bör gå från det system, som vi då hafva, och skaffa ett annat, som ger oss större försvarskrafter utan de dryga kostnader, som med det äldre varit förenade.

Man har också talat om, att vi här skulle lägga en ny börda på de obemedlade. Jag får säga, att jag icke kan förstå det talet. Om jag icke missminner mig, är beväringensinstitutionen antagen år 1812. Skyldigheten att försvara vårt land hafva vi alla, jag

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligtssy-
slagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

såväl som hvar och en af herrarne för öfrigt, sedan dess haft på oss, fastän vi icke, dess bättre, behöft fullgöra den in natura. Men hvad som här är i fråga, det är endast, att vi, när vi se att ställningen blir mera kritisk, laga så att de, som skola gå ut i strid, ock äro i stånd att göra någon nytta.

Det har vidare blifvit sagdt, att vi kunna vara förvissade att, när det en gång gäller, våra unge män nog skola med all glädje gå ut och försvara sitt land. Ja, det hoppas jag med, men en annan sak är, om de kunna det. De *kunna* icke göra det utan öfning.

När jag lägger tillsammans alla dessa anmärkningar, kan jag icke neka till, att de förefalla mångenstädes endast vara de obotfärdiges förhinder. Jag beklagar, att i en fråga som denna de politiska meningsskiljaktigheterna — jag kan icke neka, att jag fått det intrycket — och den politiska ståndpunkten gjort sig allt för mycket gällande. Jag skulle vilja erinra om förhållandet i ett annat land, nemligen Frankrike. Der stå nog partierna mot hvarandra lika skarpt, kanske ännu skarpare än här. Men då det gäller fosterlandets försvar, finnas icke några partier; då voteras allt, som vederbörande anse nödvändigt.

Jag hoppas, att det skall komma derhän äfven hos oss, och i afvaktan derpå röstar jag för närvarande för bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Med Herr Boström instämde Herrar *Pehrsson* i Norrsund och *Eliasson*.

Herr Vahlin: Då den del af representationen, som i synnerhet under den senaste tiden varit allt för villig i mitt tycke att lemna de orepresenterade klasserna deras fulla andel af bördor och förpligtelser, äfven visat sig villig att åtminstone i någon mån tillmötesgå de berättigade anspråk på politisk jemlikhet, som dessa klasser framställa, då först anser jag, att frågan om en ökad värnpligtsbörda för hela vårt folk kan af en person med min ståndpunkt här tagas under debatt. Det är därför jag för närvarande endast kan yrka afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan.

Men jag gör detta äfven af ännu ett skäl. Med det svaga konstitutionella hinder, som regeringsformen ställer för Konungen att indraga landet i förvecklingar med främmande magter, anser jag, att det vore ytterst ovist af representationen att genom ökande af våra militära resurser, äfven om de möjligen skulle blifva mera skenbara än verkliga, äfven öka frestelsen att tro, att vårt folk skulle kunna eller ens vilja å nyo spela en politisk rol.

Herr talman! Jag yrkar afslag.

Herr Jansson i Saxhyttan: Då jag går att yrka afslag på det föredragna lagförslaget, vill jag helt kort angifva de skäl, som derved äro för mig bestämmande.

“Rättvisa och billighet“ voro de ord, som ledaren af ett stort

och mäktigt landtmannaparti begagnade som ledstjerna, då han gick i spetsen för partiet och framförde dess talan här i riksdagen. Det synes mig vara synnerligen angeläget att lägga dessa ord på hjertat, då man nu snart skall lemna sitt votum i föreliggande viktiga fråga. För min del kan jag icke finna, att detta lagförslag och dermed sammanhängande frågor äro öfverensstämmande med rättvisa och billighet. Jag kan icke finna det vara rätt och billigt, att de medel, som influtit i statskassan genom en beskattning, som hårdast trycker den minst bemedlade folkklassen, skola användas på det sätt, som här är i fråga, och att denna folkklass skall dessutom åläggas en tung börda genom utsträckt värnpligt. För öfrigt är det för mig motbjudande, att man på detta sätt skall köpslå om landets angelägenheter; och huru gerna jag än vill, att grundskatterna skola afskrifvas, kan jag dock icke vara med om, att detta skall ske såsom betalning för utsträckt värnpligt. Ja, säger man, det är sorgligt, att man på detta sätt skall behöfva sammankoppla frågorna; men då det är alldeles omöjligt att på annat sätt erhålla den förstärkning i försvaret, som är nödvändig, måste man göra det. Hvad angår nödvändigheten af att försvaret stärkes, vågar jag icke inlåta mig på den frågan, ehuru det synes mig väl kunna ifrågasättas, om landet har förmåga att bära tyngre bördor för försvaret; men deremot tror jag mig kunna påstå, att, om ett starkare försvar är nödvändigt och landet har råd dertill, det finnes ett annat sätt att åstadkomma detta än genom ett dylikt köpsläende, hvarigenom enligt min tanke ett starkare försvar aldrig kan erhållas. Ett starkt försvar tror jag icke kan byggas på någon annan grund än fosterlandskärleken, och det synes mig därför nödvändigt, att man lägger en sådan grund, innan man uppför den byggnad, som här är i fråga. I statsrådsprotokollet för den 14 november 1890 finner jag visserligen, att statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet uttalat den öfvertygelsen, att en starkt nationalkänsla skall uppstå genom att värnpligten utsträcker. Jag vågar dock icke tro på detta uttalande, utan har i stället den tanken, att ingenting kan vara vanskligare än att bygga upp ett sådant verk, som det lagförslaget innebär, utan att den därför nödiga grunden först förefinnes. För dem, som vilja hafva ett starkt försvar, tror jag att det blir nödvändigt att verka för, att folket verkligen älskar och känner sig lyckligt i det land, der det lefver. Denna väg kan nog kännas lång och för många kanske icke så alldeles behaglig att beträda; men om, såsom jag tror, detta är den rätta och enda vägen, som leder till målet, skall man ändå till sist blifva nödgad att slå in på densamma. Att militärerna resa omkring och tala om för folket, att vi äro alldeles försvarslösa, det tror jag man redan skall hafva insett icke tjenar mycket till; ej heller tror jag, att man kommit så långt med de fest- eller danstillställningar, som hållits här och hvar inom landet för att väcka försvarsfrågan till lif. Jag tror, att något allmänt intresse för försvaret icke kan erhållas, förrän man gått folkets berättigade fordringar till mötes så väl i det ena som det andra afseendet, icke minst den, som af-

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

ser skattebördornas jemnare fördelning i förhållande till skatteförmågan, eller med andra ord gjort folkets tillvaro sådan, att det må känna sig förnöjdare, tillgifnare och mera bundet vid fosterlandet. När detta skett, skall säkert intresset för försvaret icke heller saknas inom de djupa leden, och då skall i farans stund en och hvar gå med lif och lust ut för att försvara ett älskadt fosterland. Det är på detta sätt jag tror, att ett verkligt försvar kan erhållas. Men att under nuvarande förhållanden och tvärt emot folkets uttalade önskingar utsträcka värnplikten, anser jag icke vara till någon nytta för försvaret, ty man måste komma i håg det ordspråket, att "man skjuter icke många villebråd för den hund man leder åt skogen".

Att den öfvervägande opinionen inom landet är starkt emot en utsträckning af värnplikten, det vet hvar och en, som känner verkliga förhållandet; för öfrigt framgår detta af de många protester, som afgifvits, och har jag äfven från den ort jag representerar fått en dylik protest att frambära här i riksdagen.

Man bör icke heller förglömma den våda, som i socialt hänseende kan ligga deri, att man antager lagförslaget. Missnöjet och oron äro för närvarande ganska stora; och jag fruktar, att dessa skulle genom denna lags antagande stiga till en sådan höjd, att man icke kan förutse följderna deraf.

Det förvånade mig, då jag för någon tid sedan hörde en af nya landtmannapartiets män säga, att egentliga skälet, hvarför detta parti skulle vara med om värnpligtsförslaget, vore det, att partiet icke kunde värja sig för historiens dom, om det låte förslaget falla. Ja, man kan hafva olika uppfattning om den saken, och minst af alla kan jag bedöma, huru historien kan komma att skrivas; men jag må likväl säga, att jag tycker, att om det der stode så: "såväl nya som gamla landtmannapartiet afböjde det vid 1891 års riksdag af regeringen framlagda förslag om grundskatternas afskrifning mot vilkor af värnpligtens utsträckning, emedan de ansågo detta förslag innebära en allt för stor tunga på det orepresenterade folket", detta skulle låta bra mycket vackrare, än om det till äfventyrs stode så: "För att blifva qvitt grundskatterna antogo nya landtmannapartiets män det vid 1891 års riksdag framlagda förslaget om utsträckt värnpligt, oaktadt partiet icke önskade någon utsträckning af värnplikten och trots ifriga protester från arbetarne i landet, hvilket handlingssätt naturligtvis också bidrog till det hat, som sedan, när arbetarepartiet kom till magten, uppstod mellan dessa båda partier."

Herr talman! Jag har i denna kammares protokoll funnit ett yttrande, som jag nu anser mig böra erinra om. Det var en gång någon tog sig för att skrämma landtmannapartiet med arbetarne. En af partiets medlemmar svarade då: "I skolen icke skrämma oss med arbetarne, ty de äro kött af vårt kött". När jag tänker på detta yttrande och hvad som nu är i fråga, är i denna stund för mig ingenting önskligare, än att nya landtmannapartiet ville i likhet med gamla landtmannapartiet till svar på de kongl. propo-

sitionerna säga: "Icke vilja vi göra så åt arbetarne, ty de äro kött af vårt kött". Jag yrkar afslag!

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Herr Olsson i Kyrkebol: Jag skall be att få instämna med dem, som yrkat afslag på det föreliggande värnpligtsförslaget. Jag kan icke vara med om ett sådant köpslageri, äfven om man genom det nu föreliggande lagförslaget skulle få eftergift på grundskatter och indelningsverk, hvilket man ju så länge eftersträfvat. Men i sjelfva verket skulle de ändå återkomma mångdubbelt i andra skatteformer; och att pålägga våra ynglingar 90 dagars vapenöfningar skulle ju vara att ännu mera försvara ställningen för den arbetande och mindre bemedlade befolkningen i vårt land. De stora strömningar, som på senare tider egt rum till Amerika, skulle ännu mer i oroväckande grad tilltaga, om det ifrågavarande värnpligtsförslaget skulle vinna Riksdagens bifall. Inom Vermland har emigrationen varit mycket stor. Det fins till och med församlingar, som på den senare tiden minskats med $\frac{1}{10}$ af befolkningen genom emigration. Så är väl ock i andra delar af landet. Under sådana förhållanden kan man verkligen med skäl fundera på, hvem som skall arbeta på vår modernäring, om man stiftar sådana lagar, att folket flyr ur landet. Herr talman, jag kommer således att yrka afslag å det föreliggande förslaget, och då jag detta gör, tror jag mig dermed gå mina valmäns önskningsar till mötes.

Herr vice talmannen Danielson: Jag begärde ordet egentligen för att tillkännagifva, att, hvad angår sjelfva ingressen till föreliggande förslag, jag gerna förenar mig med det af herr Sven Nilsson framställda yrkandet, enär det ord för ord är lika med mitt och äfven jag afsåg att stanna vid ordet "godkännas". Hvad han åsyftar innehåller äfven mitt förslag, och jag kan derfor så mycket hellre förena mig i det af honom gjorda yrkandet.

Men medan jag nu har ordet, skall jag ändå be att få yttra något äfven om sjelfva det nu föreliggande förslaget. Jag anser, att denna fråga är af synnerligen stor betydelse. Men jag kan icke gilla det sätt, hvarpå denna fråga här har behandlats. Såväl i reservationen som under debatten i kammaren har den mening uttalats, att man vill motse ett fullständigt härordningsförslag, och då skulle lösningen komma. Ja, mine herrar, jag har den korta tid jag varit med i riksdagen sett, hvilken kretsgång denna fråga gått, och jag är öfvertygad om att, om det nästa år kommer ett stort förslag, sådant som herrarne nu önskat få, så vilja herrarne icke stå för hvad herrarne nu säga, och äfven det förslaget kommer då att falla. Jag tycker icke, att det är rent spel att i en så allvarsam fråga försvara en uppfattning, som man icke är benägen att stå vid. Jag ber att få protestera deremot, ty jag vill icke uttala en åsigt, som skall missleda och undanskjuta lösningen af denna viktiga fråga. Jag har trott och icke hört någon bestrida, att vårt försvar i Norrland behöfver förstärkas. Det är allas öfvertygelse, att denna del af vårt land, som i första hand

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen. (Forts.) är hotadt, behöfver ett starkare försvar. Jag har icke heller hört någon bestrida, att våra beväringssynglingar behöfva en ökad öfning. Ingen har bestridt det. Men det passar ändå icke. Det är någonting, som ligger emot. Man kan icke taga detta förslag, och så går det undan för undan.

Hvad är det då egentligen för skäl, som anförts för afslag. Ingen af de talare, som uppträdt, har anført några militära betänkligheter mot förslaget, utan det är egentligen två andra skäl, som blifvit anförda, nemligen det förhatliga i ett köpsläende och faran för ökad emigration. Ja, mine herrar, jag förstår icke, huru man kan tala om ett köpslagande i denna fråga. Det är icke något köpslagande, det är en rättvisa, som skattehemmansinnehafvarne fordra. Vi veta, huru bondeståndet år 1808 sträfvade att få en rättvis och utjemnad beskattning, och huru det protesterade så länge det kunde, och herrarne minnas, huru ståndets ledamöter uppkallades till dåvarande konungen och först uppe i slottet, icke i sitt sessionsrum, gäfvo sitt bifall till att talmannen skulle få underskrifva regeringsformen, mot löfte af den dåvarande konungen att med all magt understödja ett sådant sträfvande, som ståndet förut uppställt som vilkor. Det var under landets yttersta nöd, då landet stod på branten af undergång, då ingen laglig styrelse fans, utan allt berodde på att enighet kunde uppnås och att det blef möjligt att gifva landet en styrelse, som kunde sluta fred. Det var då bondeståndet gaf efter, mot löfte af dåvarande konungen att understödja dess anspråk. På detta löfte litade de hedervärda landtmännen, men huru gick det med infriandet af detta löfte. Det gick öfver 60 år, innan ståndets fordringar erkändes såsom berättigade. Först genom kompromissen vid 1873 års riksdag gafs ett sådant erkännande åt det berättigade i att få skattelindring på samma gång man åtog sig ökad värnpligt. Detta kan väl icke kallas något köpslagande. Bondeståndet kan för öfrigt åberopa än i dag gällande kontrakt att, om de utgjorde denna rust- och rotehållareskyldighet, de skulle vara fria från värnpligten. Men huru hafva statsmagterna hållit det löftet? Hafva icke statsmagterna lagt på oss sjelfva, våra söner och våra drängar värnpligt? Deröfver vill jag dock icke klaga. Men kan man väl säga, att det är ett köpslagande, när man anhåller, att en orättvisa skall utjemnas, som legat på skattejorden i öfver 80 år, sedan den första tanken om dess aflyftande gjorde sig gällande? Det kan väl icke kallas köpslagande. Jag protesterar på det vanligaste mot en sådan uppfattning, den är alldeles oriktig. Då vi hafva grundade anspråk på att dessa skatter afskrifvas, torde herrarne begripa, hvilken vigtig fråga vi fått i arf af våra förfäder, samma allmoge, som sträfvat för detta förslag i 8 å 9 årtionden, och huru kan man då försvara att kasta en så vigtig tanke öfver bord. Regeringen har beaktat detta och ställt värnpligtsförslaget i samband med en lösning af denna vigtiga fråga, och derfor kan nu denna stora och rättvisa fråga lösas på samma gång vi bidraga att stärka vårt lands försvar. Och då, som jag nämnt, ingen bestridt nödvändigheten af att detta stärkes, så

tycker jag, att man icke bör i oträngdt mål förkasta ett godt förslag.

Jag vill nu vända mig till dem, som talat om emigrationen. Det var en talare på malmöbänken, som framhöll detta mycket starkt och äfven flere andre hafva talat derom. Men är icke orsaken till emigrationen just den, att vårt jordbruk är allt för hårdt beskattadt? Man finner sig icke i att lefva ett sträfsamt lif på landsbygden med dessa små jordlotter, då man vet, att det mesta af hvad man får i behåll åtgår till skatter. Just därför emigrerar man, emedan man anser, att en sådan tillvaro icke är någon tillvaro, som det är värdt att offra sin framtid åt. Och det förstå herrarne mycket väl, att först sedan man befriat skattejorden från denna tunga, gjort den jemlik med annan jord och delat ut denna skatt på sådana beskattningsföremål, som förmå att bära den, först då skall utvandringen afstanna, och landtbefolkningen med glädje odla den torfva, som den nu knappt anser det lönt att odla. Man har sagt, att utvandringen skulle bero på värnpligten. Men det är ju äfven en massa qvinnor, som utvandra, och de behöfva väl icke göra det för värnpligtens skull. Jag tror därför för min del, att den föreslagna utsträckningen af värnpligten icke komme att öka emigrationen. Man har vidare ställt emigrationen i samband med tullarne. Om man skulle antaga, som en talare nyss yttrade, att de om någon tid komma att upphöra, så skola herrarne i så fall få se, att, om tullarne tagas bort och grundskatter och indelningsverk bibehållas, utvandringen kommer att blifva ännu större. Ty det är ju klart, att en tillvaro på sådana vilkor icke låter sig göra för befolkningen, som gerna vill lefva och bo på sin lilla torfva.

Jag kan därför icke finna, att några skäl blifvit anförda, som för mig väga så övertygande, att jag kan vara med om att vi bära släppa det, som så länge varit föremål för våra sträfvanden, nemligen att få denna börda utjemnad. På samma gång tillbakavisar jag på det lifligaste allt tal om köp.

Sedan säger man, att man vill lägga en börda på de värnpligtige, på de fattige. Men en yngling, som är 21 år och har helsa och krafter, är icke fattig. Ty är det någonting med den mannen, så kan han hafva en stor framtid för sig. Och hvem går i borgen för, att den fattige ynglingen, som gör sin värnpligt sida vid sida med den förmögne mannens son, icke 8 eller 10 år derefter, när de kanske mötas under allvarsamma förhållanden, då det gäller att försvara sitt land, visar sig hafva redt sig bättre i lifvet än den andre. Jag tror därför icke, att talet om de värnpligtiges fattigdom är berättigadt. Ty den yngling, som vill sträfva och arbeta och söker blifva en nyttig medborgare, är icke fattig, om han eger helsa — och för några andra kommer ju värnpligt icke i fråga.

Jag skulle gerna hafva varit med om, att denna öfningstid hade gjorts kortare, men då det från statsrådsbänken förklarats så högtidligt och bestämdt, att någon nedprutning icke under några förhållanden låter sig göra, så att ett bifall till en sådan

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligt-
lagen.
(Forts.)*

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligtis-
lagen.
(Forts.)

vore detsamma som afslag, så ämnar jag rösta för regeringens förslag. Jag gör detta därför, att jag icke kan frångå hvad som en gång varit hela landtmannapartiets enhälliga önskan. År 1878 var ju denna fråga före, och det är ännu några ledamöter i kammaren, som då voro med och undertecknade en motion, hvori vi erbjödo 90 dagars öfning mot vilkor, att grundskatterna afskrefvos. Jag kan icke frångå den uppfattning jag då uttalade, ty det skulle vara att svika mina föregående, och jag kan därför icke, när det gäller att uppställa ett sådant vilkor, annat än biträda den mening, som möjliggör frågans lösning. Jag beklagar, att några af dem, som underskrefvo denna motion, nu hafva en annan uppfattning och vilja undanskjuta frågans lösning. Men må hvar och en svara för sig.

Jag har vidare trott att, om dessa förslag bifölles, ingen skulle hafva någonting emot att gifva de värnpligtige en ökad dagaföring. Hur det då skall kunna sägas, att man ökar bördan för de värnpligtige, kan jag icke förstå.

Under sådana förhållanden tror jag, att jag genom ett bifall till Kongl. Maj:ts förslag gagnar lösningen af den fråga, som vi fått i arf af våra förfäder, nemligen skattefrågan, på samma gång som jag äfven tror mig gagna fosterlandet.

Då kan jag icke, jag anser mig icke hafva rätt att yrka afslag å föreliggande förslag, utan om här uppstår votering, skall jag understödja det kongl. förslaget med min röst.

I detta yttrande instämde herrar *Bladh, J. Eklund, Odell, Kihlberg, Andersson* i Hamra, *Svensson* i Brämhult och *Andersson* i Stigen.

Herr *Elis Nilson*: Jag skulle kunna inskränka mig till att instämma med den ärade talaren på skaraborgsbänken, när min ställning försvarsfrågan redan torde vara känd i denna kammare genom de motioner, jag förut väckt om vårt försvarsväsendes utveckling. Jag är visserligen icke någon vän af endast 90 dagars öfning, men förslaget derom innebär dock alltid en förbättring och ett steg i den rätta riktningen. Jag är en varm vän af vårt försvar, men förer i detta fall talan icke allenast för mig sjelf, utan äfven för den valkrets, som jag har äran att representera. Jag har haft den djerfheten att på mitt valprogram uppställa försvarsfrågan, nykterhets- och lifsmedelsfrågan samt frågan om rösträttens utsträckning. Jag står således i detta fall på en fullkomligt sjelfständig botten, men har på samma gång haft lyckan åtnjuta mina valmäns förtroende, i det jag tvenne gånger blifvit omvald till denna kammare. På dessa grunder kommer jag, herr talman, att yrka bifall till föreliggande förslag. Det är första gången, som jag kunnat offentligt lemna min röst åt ett förslag, sådant som detta. Angående den allmänna rösträtten hade jag tillfälle att år 1888 instämma med herr *Sven Nilsson* i Efveröd, och vid följande riksdagar har jag yttrat mig angående nykterhets- och lifsmedelsfrågan. Likaså kommer jag nu att rösta för

detta förslag i den öfvertygelse, att det kommer att lända till vårt fäderneslands bästa, och jag skulle önska att kammarens öfriga ledamöter ville lika öppet och ärligt som jag och med samma fosterländska känsla göra detsamma. Och I kunnen, mine herrar, vara öfvertygade om att det sker i den rätta stunden, om I med eder röst bidragen till förslaget framgång.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Herr talman! Jag yrkar bifall till föreliggande förslag.

Herr Bratt: Då nu ett synnerligen stort antal af kammarens ledamöter gifvit sin mening till känna i denna för vårt försvarsväsen så ytterst viktiga debatt, så finner jag mig såsom militär desto mindre kunna bibehålla tystnad, som jag, dess värre, är af olika mening med öfriga militära ledamöter inom denna kammare. Särskildt därför finner jag mig pligtig att klargöra min ståndpunkt; och denna pligt går jag nu att med några ord afbörda mig.

Från första stund, då jag fick för mina ögon det föreliggande förslaget, må jag bekänna, att det hos mig uppväckte allvarsamma betänkligheter. Att här närmare specificera dessa betänkligheters art och omfattning torde emellertid på frågans nuvarande ståndpunkt vara hvarken lämpligt eller nödigt. Allt nog, betänkligheterna funnos. Men då jag i allt fall, trots dem, efter tvekan beslöt mig för att rösta för Kongl. Maj:ts förslag och sålunda i min ringa mån medverka till förslaget framgång, så skedde det naturligtvis — det behöfver ju ej ens sägas — framför allt därför, att jag var lifligt genomträngd af den öfvertygelse, som nyss så vältaligt här framhållits af en utaf vårt lands förnämsta militära auktoriteter, om den stora betydelsen af 90 dagars beväringsofning i stället för 42 dagars. Det var denna förbättring, hvilken jag ansåg vara, uti ett *öfvergångssystem*, i och för sig nog betydelsefull att kunna och böra bilda en afgörande motvigt mot de kraftiga skäl, som från *andra* synpunkter syntes mig påkalla förslaget förkastande. Alltså beslöt jag mig, som sagdt, att rösta för Kongl. Maj:ts förslag. Men, mine herrar, då jag fattade detta beslut, hade jag för visso ingen aning om den öfverraskning, som statsutskottet skulle komma att bereda mig och litet hvar genom sitt förslag om *tioårs-revisioner* för uppskattande af rustnings- och roteringsbesvären. Härmed — det är ju alldeles uppenbart — förlorar förslaget helt och hållet den karakter af *öfvergångsförslag*, som Kongl. Maj:t velat deråt förläna och som krigsministern upprepade gånger i statsrådsprotokollet på det bestämdaste betonat. Ett system, som i *sådant* afseende som här är i fråga, hvart tionde år skall revideras, kan omöjligen få vare sig namn eller karakter af *öfvergångssystem*, lika litet som tiotal af år rätteligen kunna benämnas en *öfvergångsperiod*, helst om icke den ringaste utsigt är öppnad för *upphörandet* af en sådan period, men deremot många och starka skäl tala för att det blir en period af *permanens*.

Jag tillåter mig ock fästa herrarnes uppmärksamhet derå, att *ingen* af dem, som här mest varmt och intresserad talat för detta

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen. (Forts.) förslag, påstått detsamma innebära garantier för ett ens tillnärmelsevis *betryggande försvar*. Sådant *kan icke heller påstås*, då förslaget, äfven *med* den nyss nämnda stora förbättringen, *i alla fall* lemnar luckor i vårt försvarsväsende af den mest afgörande betydelse.

Ställes jag då i valet mellan *statsutskottets* förslag och rent afslag — och, för så vidt jag förstår, blir det just detta val och intet annat, vi här komma att ställas uti — så *kan jag ej tveka*, utan jag måste, om än med svidande hjerta, rösta för afslag, ty afslag *nu* innebär efter min mening en *möjlighet*, en *förhoppning* om erhållande af ett *verkligt* försvar inom öfverskådlig tid; men den förhoppningen synes mig genom förslaget antagande vara alldeles utesluten.

Är jag i denna kammare den ende bland militärerna, som hyser denna uppfattning, så är jag dock icke ensam derom, vare sig inom armén eller inom riksdagen. Jag ber att få i herrarnes minne återföra de tänkvärda ord, som den vördade militära auktoriteten inom statsutskottet, generalen friherre B. A. Leijonhufvud anført i sin reservation. Han säger der, att äfven han hyser stora betänkligheter mot detta förslag, och han yttrar till sist, att han *”icke vill gifva på hand att det nu ifrågasatta provisoriska tillståndet skall blifva förändradt till permanent, till ohjelpelig olycka för vårt lands försvar.”* Detta anser han följaktligen skulle blifva fallet, om statsutskottets förslag bifölles. Jag förmodar, att general Leijonhufvud, i öfverensstämmelse med detta yttrande, i Första Kammaren röstat *emot* utskottets förslag. Men huru han i detta afseende än må hafva gjort, kan jag icke för min del, mot hvad förnuft och samvete säga mig vara det rätta, med min röst bidra till framgång åt ett förslag, som *aflägsnar* oss men icke närmar oss mot det stora slutmålet: *ett betryggande försvar*.

Jag hoppas och vågar tro, att mina antecedentia icke må kunna gifva grund till det antagandet, att jag icke hyser så varmt intresse för fäderneslandets försvar som trots någon. Men det är just i känslan af det ansvar, hvilket detta intresse ålägger mig, som jag kommit till härmed angifvet resultat.

Herr J. H. G. Fredholm: I denna för vårt land så viktiga fråga kan jag icke underlåta att till protokollet uttala, huru jag kommer att rösta.

Då jag nu går att rösta för afslag, så är det icke därför att jag icke är försvarsvän, utan därför att jag anser föreliggande förslag icke vara tillfredsställande, hvarken ur militärisk eller ekonomisk eller politisk synpunkt. Jag skall emellertid icke trötta kammaren med att angifva de skäl, som för mig i detta fall varit bestämmande; många af dem hafva redan blifvit under diskussionen framhållna. Jag skall endast i korthet antyda, att jag i förstnämnda hänseende grundar min uppfattning på de farhågor, som af en sådan auktoritet som friherre Leijonhufvud i hans reservation blifvit anförda. I det andra hänseendet åberopar jag mig på den reservation, som jag bifogat bevillningsutskottets betän-

kande, och jag har ej funnit att mina deri uttalade betänkligheter mot förslaget blifvit häfda genom det yttrande, som herr finansministern hade på förmiddagen. I det tredje hänseendet vågar jag erinra om den ringa motsvarighet, som enligt mitt förmenande förefinnes mellan å ena sidan de stora kraf, som nu ställas på folkets offervillighet, och, å den andra, den ringa benägenhet, som förut visats att tillmötesgå äfven billiga yrkanden på sociala reformer. Efter måttet af mina krafter har jag tagit den kongl. propositionen i allvarligt öfvervägande, men i det skick, hvori de nu föreligga, har jag icke kunnat finna annat, än att jag i rättvisans och kloketens samt fosterlandets sanna intresse handlar rigtigast, då jag nu yrkar afslag å såväl de kongl. propositionerna som å de hemställanden, utskottet med anledning deraf gjort.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnplikts-
lagen.
(Forts.)*

Herr von *Friesen* instämde häruti.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, herr statsrådet friherre Palmstierna: Herrarne torde ursäkta, att jag uti en fråga så viktig som denna, oaktadt den långt framskridna tiden, ännu en gång tager till ordet. Men det har under dagens lopp förekommit en mängd uttalanden, som jag skulle vilja bemöta. Innan jag emellertid går till detta bemötande i sak, skulle jag vilja bemöta ett yttrande ur mera formel än saklig synpunkt. Det var nemligen en talare på stockholmsbänken, som yttrade att 6 årsklasser vore tillräckliga och att det således icke behöfdes åtta sådana. Dervid gjorde han den beräkningen, att han multiplicerade talet 6 med 25 och sade att detta utgjorde 150,000. Den beräkningen var nog riktig, men hvar och en vet också, att det ges högst betydliga afbränningar på hvarje årsklass. Han anförde några siffror, som han påstod sig hafva igenkänt från en promemoria, och der behagade han begagna det uttrycket, att i denna promemoria åtskilliga "konstgrepp" blifvit begagnade. Jag får med anledning deraf säga, att i de militära utredningarna icke användas några konstgrepp. För öfrigt vill jag icke nu vidare ingå på dessa uttalanden, utan öfvergår till sjelfva saken.

Om man ser på de reservationer, som afgifvits, och de invändningar, som under dagens lopp i såväl Första som Andra Kamraren förekommit från olika håll, så sönderfalla desamma i två stora grupper, af hvilka den ena säger, att det är begärdt alldeles för litet, och den andra alldeles för mycket. Skulle man icke detta kunna tyda på att Kongl. Maj:t nu har framlagt ett förslag, som är möjligt att genomföra? Om jag nu först vänder mig till dem, som anse att i förslaget blifvit alldeles för *litet* begärdt, och att någon hel organisation icke blifvit genomförd, så kan man fråga: *hvarför?* I det hänseendet får jag nämna, att ett sådant helt organisationsförslag är utarbetadt, och att jag tänkt på att tillråda Kongl. Maj:t att framlägga detta för Riksdagen, när detsamma hunnit blifva vederbörligen behandladt, nemligen det s. k. generalskomitéförslaget. Men jag frågar: är denna kammare färdig att antaga detta förslag? Det finnes visserligen ett parti, som låtit

Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen.
(Forts.)

förstå att det skulle vara färdigt dertill — men huru många äro de? Kanske en tredjedel af denna kammars ledamöter, icke mera! Vidare har det sagts, att man icke begärt tillräckligt befäl. Men får man väl fram ett nytt härordningsförslag, så kan man väl också föreslå mera befäl. Det har på samma gång sagts, att det kostar för mycket penningar. Ja, får man mera befäl, så kostar det ändå mera penningar, men befälet skall nu få en icke obetydlig tillökning, nemligen 124 officerare och 163 underofficerare, och svenska armén är icke bortskämd med att ofta få en sådan tillökning på en gång, en tillökning som är väl behöfvig och icke att förakta.

Den sidan, som säger att det är för litet och som därför icke kan vara med om förslaget, den sidan representeras af många i Första Kammaren och äfven af ett parti i denna kammare, och de äro ju i sin fulla rätt och öfvertygelse, men sedan vi nu hört om voteringen i Första Kammaren och huru den kammaren, som ville hafva mycket mera, dock ansett situationen vara sådan att den icke ville säga nej till Kongl. Maj:ts förslag, utan med 114 röster mot 21 och således med $\frac{6}{7}$ majoritet sagt ja, hvad säger då detta parti? Jo, allt för fosterlandet utom partiprogrammet, och detta skulle vara tullarne! Hvad är det för skäl uti, att det skall behövas tullar för detta förslag? Hvad är det för skilnad, i afseende å att anskaffa pengar, på detta och 1877, 1878, 1883 och 1885 års förslag? Voro de tullvänner, som framlade dessa förslag? Men då kunde vi skaffa penningar. Ja, penningar kan man skaffa på hvad sätt som helst. Representationen kan hafva olika åsichter om hvilket som är det bästa sättet att skaffa dem, men detta förslag kostar icke mer än 1878 eller 1883 års förslag och mindre än 1875 års förslag, just därför att det icke är ett fullständigt förslag. Jag vågar sålunda påstå, att hela detta tal om kostnaderna och sättet att taga ut penningarna kunde man lika väl låta bli, ty då kunde man haft samma skäl mot dem, som under fribandelsåsigternas tid framlade precis liknande förslag eller ännu kostsammare.

Sedermera kommer jag till dem, som sagt att det är alldeles för mycket begärdt. De hafva dels talat om endast 60 dagar. Den saken har jag förut berört, nemligen att det nu i det afseendet är fråga om allt eller intet. Likaså i fråga om åldersklasserna, ty de behövas och kosta icke något. Frågan om sammankopplingen har vice talmannen nyss berört och utredt, och jag frågar herrarne i denna kammare: vilja herrarne icke hafva en sammankoppling, vilja herrarne taga värnpligten ensam? Nå väl, gerna för mig!

Så har det i en reservation sagts, att man borde hafva 1883 års förslag. Såsom jag redan på förmiddagen omnämnt, är min öfvertygelse, att vännerna af 1883 års förslag blifva allt färre för hvarje år.

Det har äfven yttrats, att man icke vet, hvad det hela kommer att kosta. Det vet man så till vida, som det utlåtande, som utdelades på samma gång, nemligen generalskomiténs förslag, slutar på 28 $\frac{1}{2}$ millioner, och om man vill hafva ett fullständigt försvar, så kan man icke få det för billigare pris, om man icke utsträcker

värnpligten ännu längre, så att man kan skaffa sig underbefäl med tvång i stället för, såsom här föreslagits, mot betalning.

Slutligen har man talat om orättvisa mot rust- och rotehållarne, därför att de som nu hafva grundskatter och de som hafva båtsmanshåll blifva fullständigt fria, men det blifva icke rust- och rotehållarne, och på det sättet skedde icke dem full rättvisa. Jag tror för min del, att det icke egentligen är korrekt att tala om full rättvisa, då det är fråga om en skattelindring. Här i denna kammare har resonnerats mycket fram och tillbaka, om det vore rättvist eller icke, men jag vill icke tala om den saken, ty jag tror att, då det är fråga om en skattelindring, man bör fråga sig, om den är till gagn för landet i sin helhet och om den är möjlig att genomföra. Skall man tala om full rättvisa, så måste man också säga, att icke heller full rättvisa blifvit begången mot säteriegarne, som nu icke betala någon grundskatt, men som, om detta förslag genomföres, få betala fastighetsbevilling; många andra jämförelser att förtiga.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Hvad beträffar rusthållarne, stå de dessutom i en annan kategori än rotehållarne. Jag tillåter mig att, till belysande af detta förhållande, omnämna ett par kongl. bref från den tid, då rusthållet inrättades. I ett bref af den 3 november 1695 talas om det skånska kavalleriet — för öfrigt finnas lika lydande skrivelser om de andra kavalleriregementena — och deri säges, att den rusthållare, som visat sig försumlig, skall de två första gångerna varnas men den tredje gången anmälas för guvernören eller landshöfdingen och, om ingen ändring skett, skiljas från rusthållet samt annan rusthållare sättas i hans ställe. Beträffande åter kronorusthållet, påminner Kongl. Maj:t i en skrivelse af den 14 oktober 1723, att dessa rusthåll tillhöra Kongl. Maj:t och kronan, så till jord som grund, och i en skrivelse af den 24 september 1688 till en landshöfding förvånar sig Kongl. Maj:t öfver huru han kunde anslå "Våre rusthemman till betalande af rusthållets skuld". Detta vill jag endast hafva påpekat, då det här talats om full rättvisa. Man bör därför icke tala om detta, utan endast om hvad som är lämpligt för landet och möjligt att genomföra. Det är icke möjligt att få rust- och rotehållarne fria från sina nuvarande onera utan att man får en fullständig omorganisation af armén. Men det af Kongl. Maj:t nu föreslagna borde vi kunna komma öfverens om, därför att det endast stärker försvaret; det blir så att säga ett gemensamt trappsteg, hvarifrån man sedan kan komma dit man vill. Men man kan ju icke släppa det gamla, innan man får något nytt. Det finnes tre vägar att slå in på. Den första är den rena värnpligten. Den är jag med om, men vill denna kammare antaga den? Jag har visserligen till min stora glädje hört en mängd uttalanden i denna rigtning, men min öfvertygelse är, att om ett dylikt förslag framlägges till afgörande, finge man nog höra, att tiden ännu icke är inne att antaga detsamma.

Vidare hafva vi många i Första Kammaren och kanske äfven i denna kammare, som hålla på indelningsverket dels af gammal kärlek till detsamma och dels af hänsyn till dess många obestridd-

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

liga fördelar. Slutligen finnes det, särskildt i denna kammare, mången som håller på en värfvad stam i enlighet med 1883 års förslag. Dessa hafva dock enligt mitt förmenande försuttit sin tid. Denna kammare hade denna fråga i sin hand 1878, 1883 och 1890, men för hvarje gång spände den bågen för högt. Kammaren gör detsamma äfven nu, och frågan faller. Men hvad blir följden? Jag föreställer mig, att när man i politiken skall afgöra en sak, bör man icke endast säga: nej, jag vill icke, utan man måste äfven göra klart för sig, hvad följden skall blifva deraf. Jag förmodar, att Kongl. Maj:t till nästa Riksdag framlägger generalskomiténs förslag. Det faller, säger man. Nåväl! Då kommer Kongl. Maj:t till 1893 års Riksdag in med samma förslag. Det faller också. Samma förslag framläggas så återigen 1894. Det faller må hända också. Huru länge det skall gå på detta sätt, vet jag icke, men det vet jag dock, att så mycken kraft hafva dessa förslag, att icke skatteregleringen ensamt går igenom under denna tid. Vill man hafva en skattereglering, så tror jag, att tiden därför nu är inne. Dessutom kunna, medan vi resonnera och låta det ena förslaget falla efter det andra, sådana tider komma, att svenska folket vaknar upp och säger: vi *måste* hafva ett försvar. Då kan en ny organisation blifva antagen, men dess tillämpning är icke så hastigt gjord, ty man öfvar icke in 10 à 12 årsklasser så fort. Men blir det sådana tider, då behöfs det också pengar, och då finnas inga sådana öfver för några skatteregleringar.

Herr friherre Nordenskiöld: Jag kommer att rösta för bifall till utskottets förslag. Jag gör det därför, att jag anser det vara ett steg i rätt riktning för att förstärka vårt fosterlands försvar, en förstärkning, som detta så väl behöver. Den uppoffring, hvarmed detta steg är förenadt, är visserligen ganska betydlig, men den blir mindre afskräckande, om man betänker att afskrifningen numera endast är en tidsfråga, en åtgärd som redan inom de närmaste åren måste komma till stånd. Då är det så godt att göra det i tider, medan man för afskrifningen ännu kan få åtminstone någon ersättning genom en förstärkning i försvaret. Jag tror sålunda, att det vore olyckligt, om vi icke antog det nu föreliggande anbudet.

Jag skulle ännu vilja tillägga åtskilligt med anledning af det missbruk, som här af åtskilliga talare bedrifvits med skildringar och deklamationer angående det samband, som skulle ega rum dels mellan emigrationen och värnpligten, dels mellan emigrationen och skattebördorna i vårt land. Alla dessa sentimentala skildringar äro grundfalsa, ty om man studerar emigrationens historia i olika länder och dess verkliga betingelser, så skall man finna, att dessa visserligen äro mycket vexlande från ett land till ett annat, från en tid till en annan, men knappast någonsin varit af det slag, som här framhållits. Jag skulle också vilja iulåta mig på ett bemötande af de ekonomiska framtidsbilder i mörka färger, som här upprullats såsom sannolika följder af det nu föreliggande förslagets antagande, och erinra om, huru många

gånge i den svenska representationen sådana spådomar rörande statsverkets framtida ruin afgifvits af de bland våra finansmän, som framför andra åtnjutit anseende för skarpsinne och framsynt-^{Ang. ändring i vissa delar af värnpligtslagen.} het, och huru litet af deras spådomar i verkligheten besannats. Men då tiden nu är långt framskriden, nödgas jag afstå härifrån och inskränka mig till yrkande af bifall till utskottets förslag. (Forts.)

Herr Larsson i Fole: Herr talman! Att döma efter antalet af dem, som uppträdt mot förslaget, synes frågans öde vara afgjort. Det oakadt beder jag få tillkännagifva min ståndpunkt i frågan.

Jag har förut liksom majoriteten i denna kammare varit med om värnpligtens utsträckning till 90 dagar och jag står fortfarande på samma ståndpunkt. Helst skulle jag visserligen hafva önskat en utsträckning af beväringsofningarna till blott 60 dagar, men då man vet, att hvarken regeringen eller Första Kammaren går in på ett sådant förslag, så återstår icke annat än afslag eller rent bifall, och då vill jag som sagdt rösta för Kongl. Maj:ts förslag.

Flere talare hafva tillkännagifvit, att de från sina hemorter delgifvits mötesbeslut och petitioner i denna fråga. Jag kan äfven omtala, att vi gotländingar fått protokollsutdrag från ett möte i Visby, deri det omnämnes, att mötet är helt och hållet för Kongl. Maj:ts förslag. Men det är icke nog med detta mötesbeslut af stadsboarne, ty äfven från flera håll på landsbygden hafva uttalanden i denna fråga inkommit, och de flesta hafva gått i samma riktning.

På grund häraf ber jag, herr talman, att få biträda utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Norrby*.

Herr Wavrinsky: Herr talman! Sedan jag blifvit gjord uppmärksam på, att det misstroende jag i mitt anförande i middags relaterade, hänförande sig till en på sin tid mycket omtalad regeringshandling, råkade, under mitt bemödande att i sammanträdet sista stund uttala mig kortfattadt, få en sådan form, att det måste synas rigtadt mot statschefens person — hvilket strider mot våra parlamentariska former och den ridderlighet jag vill ålägga mig — vill jag härmed förklara, att, då jag berörde nämnda uttalande, det var därför, att jag betraktade detsamma såsom ett regeringsprogram, ett offentligt dokument och såsom sådant ej undandraget den offentliga diskussionen.

Jag har ansett mig pligtig att afgifva denna förklaring, och jag uttalar härmed den önskan, att detta mitt uttalande skulle kunnat ur protokollet få utgå.

Herr Truedsson: Jag tror mig göra kammaren mest till viljes, om jag afstår från något längre anförande och blott angifver min ståndpunkt i frågan, som är helt enkelt den, att jag kommer att rösta för afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som utskot-

Ang. ändring i vissa delar af värnplikt-lagen. (Forts.) tets hemställan, och motiven härtill äro på förmiddagen angifna af två utaf mina kamrater på skånebanken. Jag yrkar afslag.

Herr Gunnar Eriksson: I denna sena timme skall jag icke tillåta mig att yttra många ord, utan blott tillkännagifva, att jag kommer att rösta för afslag å såväl Kongl. Maj:ts förslag som lagutskottets utlåtande, och detta gör jag därför, att icke något fullständigt härordningsförslag nu blifvit framlagdt, och man således icke är i tillfälle att bedöma vare sig de kostnader eller personliga uppoffringar, detta förslag må komma att medföra.

Vidare blir icke härigenom indelningsverket afskaffadt, hvilket jag anser alldeles nödvändigt, för att något fullständigt försvar skall kunna komma till stånd, och så länge indelningsverket skall lefva qvar, kan jag icke skänka min röst till något nytt organisationsförslag.

Jag röstar för den skull för afslag.

Herr Johansson i Strömsberg: Jag ber blott få till protokollet antecknad, att jag kommer att rösta för bifall till den föredragna punkten, därför att jag mycket väl inser och förstår, att här är en uppfinning i görningen, som skall få oss att gå in på ett mycket större förslag än det som nu föreligger, hvilket blir dyrare utan grundskatteafskrifning. Jag vill icke vara med om ett sådant och yrkar därför bifall.

Herr Björkman: Så länge den bestämmelsen qvarstår i grundlagen, att vi måste rösta med slutna sedlar, tror jag, att kammaren bör lugna sig, på det att såväl den ena som den andra må få tillfälle att fritt uttala sig i frågan. För min del finner jag mig pliktig att äfven uttala min ståndpunkt. Jag skulle visserligen kunnat inskränka mig till att på de skäl, som anförts af herr Sven Nilsson, instämma med honom, men jag skall dock be att få tillägga något.

Jag hörde nemligen, att herr vice talmannen icke ansåg några skäl vara förebragta, som enligt hans åsigt vore tillräckliga för ett afslag. Det är nog troligt, att man icke kan framkomma med några skäl, som för honom och andra, som vilja hafva förslaget, äro tillräckligt talande. Jag anser dock, att detta förslag medför orimligt stora kostnader, i synnerhet som det icke innehåller hvad man önskar. Om förslaget innehölle, att det skulle vara repetitionsöfningar för beväringen hvarje år, kunde kostnaderna hafva inskränkts eller åtminstone stannat vid hvad de nu beräknats till. Men nu är det tydligen sagdt, att det icke är meningen att stanna härvid utan att fortsätta på samma väg, och då hafva vi enligt min tanke rätt att fordra, att regeringen framlägger ett sådant förslag så tidigt, att vi hinna genomse det, granska kostnadsberäkningarna och öfverväga, huruvida svenska folket kan bära bördorna deraf. Detta är skäl nog för mig att yrka afslag såväl på denna som på alla öfriga punkter af Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Andersson i Lyckorna: Jag skulle gerna önskat, att i sammanhang med detta förslag äfven de rustnings- och roterings-skyldige blifvit ihågkomna och likställda med dem, som bära grundskatternas tunga. Men så har icke skett. Jag har visserligen hört — nu senast från statsrådsbanken — framhållas, att rusthållarne fortfarande ganska länge få lof att finna sig vid detta obehagliga onus, medan deremot de, som hafva grundskatter, nu få full afskrifning. Jag vill då först uttala den åsigt, att jag för min del skulle blifva i någon mån tillfredsstäld, om Riksdagen ville antaga det af herr Dahn framställda förslaget om en evalvering af rusthållarnes tunga på 5 å 10 år, ty derigenom skulle någon jemkning kunna yttermera erhållas i detta onus.

Med hänsyn till den begärda utsträckningen af beväringens vapenöfningar, har, så vidt jag kunnat finna, ingen i denna kammare ansett sådant onödigt, på det att de i farans stund må kunna vara väl förberedde. För min del hoppas jag, att denna stund må vara långt aflägsen, ja helst aldrig inträffa, men man kan ju aldrig vara säker i detta afseende. Sorgligt skulle det vara, om ofridens dagar randades, och vi skulle nödgas se våra ynglingar gå ut mot fienden utan någon bättre öfning än hittills kommit dem till del, ty då vet man, huru ödet ty värr skulle utfalla. Jag vill därför icke bidraga till detta förslags fall. Dock önskade jag lifligt, att man för denna gång stannat vid mindre antal öfningsdagar, för att undgå en befarad ovilja emot den längre öfnings-tiden, helst man derigenom kunde begränsa kostnaden till ett belopp, som lämpligast står i förhållande till landets skatteförmåga, utan att nödgas uppsöka nya skattekällor, hvilket jag för min del icke skulle vilja vara med om.

Här har af flere talare framhållits, att det nu vore frågan om ett köpslageri. Deremot vill jag protestera, ty här är icke fråga om något sådant. När hafva vi blifvit fria från den ringaste del af våra bördor, med mindre än att vi nödgats vidkännas ytterligare uppoffringar för landets försvar; när tror man sådana tider kunna komma? Men frågorna äro sammanbundna med hvarandra på det sätt, att den ena frågan icke kan komma upp utan den andra; och man får tåla sig dervid. Jag kan icke vara med om, att man anser detta som några "silfverpenningar", hvarför man säljer landets ungdoms sjelfständighet.

Man har äfven sagt, att värnpligtsförslaget borde stå i samband med frågan om införande af allmän rösträtt. Jag vet dock icke, hvarför man skall sammanbinda dessa saker. Tro herrarne icke, att landets ungdom vid 21 års ålder går lika gladt ut för att vinna vapenfärdighet, om de äro röstberättigade eller icke? Jag har sjelf erfarenhet deraf från den tid, då jag fullgjorde min beväringsskyldighet; jag hörde då icke någon enda kamrat säga, att han skulle vilja vara så och så många dagar längre ute, om han blott hade politisk rösträtt; man tog saken gladt denna för-utan. Men det finnes personer, som slå mynt häraf, hvilket jag dock anser vara orätt.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Jag vill slutligen säga, att när jag i afton kom hit, var jag mycket odeciderad, huru jag skulle rösta.

Helst skulle jag önska, att man stannade vid 60 dagars öfning, ja, det högsta jag skulle vilja vara med om är 70 dagar. Men, efter hvad jag hört från olika banker, både här uppe och på sidorna, får jag säga, att jag finner situationen mera allvarlig än jag förut trodde. Vid sådant förhållande tror jag, i likhet med åtskilliga andra talare, att man får taga saken sådan den är, och ställes jag emellan att rösta för bifall eller afslag, så kommer jag, för att få slut på det gamla tvistefröet och med förutsättning att man finge aflöningen ökad, att rösta bifall till det föreliggande förslaget. Jag får därför säga, liksom herr Ivar Månsson: jag låter icke tillfället gå mig ur händerna.

Jag har icke något yrkande att göra.

Herr Beckman: Herr talman! Jag skulle i likhet med åtskilliga föregående talare kunnat äfven för min del inskränka mig till den förklaring att jag, ehuru försvarsvän, dock på grund af skäl, som blifvit anförda dels i reservationerna, dels under debatten här i kammaren, finner mig föranlåten att rösta nej till det föreliggande kongl. förslaget. Att jag dock icke anser mig böra stanna härvid, beror derpå att ett par uttalanden, som fälts från statsrådsbanken, icke synes det mig, böra lemnas alldeles obesvarade. Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet frågade bland annat, om verkligen denna kammare ville vara med om en lösning af försvarsfrågan utan någon "sammankoppling", utan "kompromiss". Jag vill till svar härpå blott erinra om en sak: hvilken tanke man än från början må hafva haft om den s. k. stora kompromissen, så bör den dock numera af de allra flesta anses som en politisk verklighet, hvilken måste accepteras. Men, mine herrar, den kompromiss, som regeringen nu bjuder på, är mycket olik den ursprungliga. Eller betonade icke 1873 års Riksdag uttryckligen, att grundskatternas afskrifning skulle ställas i samband med ett verkligt *härorganisationsförslag*? Och då kompromissen sedan, år 1885, tog det första steget mot sitt förverkligande, var det allt jemt organisationsfrågan, som utgjorde sjelfva kärnpunkten. Ökningen i öfningsdagarne var ju egentligen ett extra tillägg till hufvudsaken, den nya *värnpligtslagen*. Genom densamma sattes man i tillfälle att till strid för fosterlandets försvar kalla under fanorna flera åldersklasser än förut, hvarjemte inskrifningsväsendet blef så ordnad, att inom den gifna ramen möjlighet är beredd att inpassa en verklig, genomförd organisation. Den sammankoppling åter, som nu föreligger, vill blott, att i utbyte mot grundskatterna skall på beväringen läggas ett ökad antal öfningsdagar. Herr statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet häfdade i sitt varmhjertade anförande såväl svenska medborgares rätt att försvara fosterlandet som detta fosterlands *skyldighet* att bereda sina söner sådan öfning, att de icke handlöst kastas fram såsom förutbestämda offer åt fiendens kulor. Jag instämmer fullständigt häri. Men det oaktadt kan jag icke inse det

inre sammanhanget mellan grundskatternas aflyftande från jordens egare och öfningsdagarnes ökande för beväringen. Jag accepterar deremot kompromissen i dess gamla gestalt och såsom ett fullbordadt politiskt faktum.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Ett annat uttalande af herr statsrådet kräver en gensaga. Han yttrade, att en fraktion bland dem, som här bekämpa förslaget, förklarar sig villig att, såsom hans ord föllo, "offra *allt* för fosterlandet utom -- *programmet*." Jag vet icke rätt, på hvilka han härmed närmast syftade. Men om hans ord, som det föreföll, rigtades mot en ärad talare från Malmö, får jag säga, att dennes uttalande icke på något sätt härtill gifvit anledning. Att jag för min del icke gillar en *sådan* partipolitik, tror jag mig icke ens behöfva nämna. Nej, det är icke så, att vi frihandlare icke skulle vara villiga att för fosterlandet offra "programmet"; men, då vi finna, att ett frångående af vårt program skulle komma i strid med fosterlandets sanna väl, då vika vi icke ifrån vår mening. Det är nu en gång så, att detta förslags finansiella sida allt för mycket måste baseras just på den grund, hvarpå det icke bör byggas, nemligen lifsmedelsbeskattningen. Det är icke värdt att söka bortförklara detta faktum. Det är ett faktum: Det är också tydligt att, just emedan fortvaron af denna lifsmedelsbeskattning är så osäker, som herr finansministern i förmiddags erkände, så är det dubbelt farligt att bortskänka säkra statsinkomster för att bygga nödvändiga utgifter på en så lös grund. Ett enda nödår skulle göra denna beskattning odräglig att bära: det kommer då en stormvind, som med ens sopar bort den. Bjuder då icke försigtigheten, att man, innan man antager ett till sina finansiella följder så oberäkneligt förslag, åtminstone någorlunda planerat vägen för sig. Ty det kan icke döljas, att det kongl. förslaget öppnar ett öfver-skådligt perspektiv af finansiella betänkligheter.

Jag upprepar till slut, herr talman, att det icke är underkännande af nödvändigheten af en utsträckning i öfningstiden eller obenägenhet mot försvarets stärkande i öfrigt, som föranlåta mig att rösta för afslag. Föreläge en genomförd organisationsplan, som af militära auktoriteter kunde betecknas såsom tillfredsställande, föreläge för densamma en acceptabel finansplan, och föreläge slutligen åtminstone i allmänna drag en verklig skatteregleringsplan, något som landet ovilkorligen fordrar och som jag förut från denna plats tillåtit mig framhålla såsom ett oeftergifligt tidens kraf, en skatteregleringsplan, der man verkligen bemödade sig om att så långt möjligt lyfta bördorna från de svagare skulderna öfver på dem, som lättare kunna bära dem — då, säger jag, är jag öfvertygad om, att ett förslag i nu ifrågavarande syfte skulle mottagas med helt andra känslor.

Jag yrkar afslag å såväl Kongl. Maj:ts proposition som å utskottets hemställan.

Herr Bromée: Herr talman, mine herrar! Då jag under den föregående diskussionen icke yttrat min åsigt i denna viktiga fråga, vare sig genom något uttalande eller instämmande med någon an-

Ang. ändring i vissa delar af värnplikt-lagen. (Forts.)

nan, skall jag be att, oaktadt timmen är så sen, få säga några ord. Jag lofvar då att inskränka mig så mycket som möjligt för att icke vidare upptaga kammarens tid, hvarför jag hufvudsakligen skall instämma i herr Sven Nilssons uttalande, då jag yrkar afslag å det föreliggande förslaget. Hvad som utom de skäl, som af honom och flere andra angifvits, för mig varit bestämmande, är att jag icke i det föreliggande förslaget ser någon ordnad försvarsorganisation. Jag hör till dem, som ej kunna vara med om att neka alla uppoffringar, alla kostnader för försvaret. Men jag vill, att försvaret skall vara ordnad efter landets förmåga att bära kostnaderna derför samt vara uppbyggt af folkets förtroende. Jag vill också att de, som egentligen skola utgöra försvaret, de, som skola bära dagens tunga och hetta, skola hafva förtroende för detsamma, hvilket icke gerna kan ske förr, än äfven de få ett ord med i laget. Ehuru väl jag sjelf och de fleste af mina valmän äro drygt betungade af den nuvarande försvarsbördan, som ju både af Regering och Riksdag är erkänd orättvis och ojemn samt i följd deraf skall afskrifvas och fördelas jemnare och rättvisare, kan jag icke finna det rättvist lägga en stor del af denna börda på dem, som länge begärt, men ännu ej fått politisk rösträtt. Jag har ock här i min hand uttalanden i samma syfte från såväl mina närmaste valmän som från andra valkretsar inom Jemtland. Jag anser landets försvar i alla afseenden blifva svagt, om en stor del af befolkningen är missnöjd med detsamma, om de, som äro inom den åldern att de skola försvara landet, lemna det, om de, som skola odla och bruka vår jord, bygga våra jernvägar och landsvägar, fly ut från landet. Huru skola vi då försvara oss? Mine herrar! Då jag icke kan finna det nu framlagda förslaget vara af den beskaffenheten, att det i någon mån tagit hänsyn till dessa viktiga förhållanden, så yrkar jag, herr talman, afslag å detsamma.

Herr Petersson i Runtorp: Då så många talare yttrat sig i denna fråga, ser det ut, som om här skulle blifva en öppen votering. Jag vill derför, äfven jag, yttra några ord.

Jag har varit med åtskilliga år förut vid behandlingen af denna fråga både såsom skattefråga och som försvarsfråga. Jag vill derför hafva till protokollet antecknad, att detta förslag är ett af dem, som jag kan vara med om. Jag har, som sagdt, varit med om dylika förslag förut, men dervid haft mina betänkligheter, emedan de icke löst skattefrågan, och emedan utgifterna för försvaret varit allt för stora. Men på samma gång jag säger detta, tillåter jag mig hembära min tacksamhet till det statsråd, som framlagt detta förslag. Det visar åtminstone en god vilja att från Riksdagen aflägsna så kinkiga och svårlösta tvisteämnen genom den kompromiss eller sammanslagning af dem, som egt rum. Har man en allvarlig mening att lösa dessa frågor, är jag öfvertygad, att man icke skall kunna säga nej. Ty genom detta förslag lösas de verkliga på ett sådant sätt, att jag tror att man kan vara belåten

från båda hållen. Men om man börjar göra denna fråga till en parti-fråga, om man börjar framkomma med nya kompromisser och nya villkor, så att man icke blott vill häfta skattefrågan vid densamma, utan äfven rösträttsfrågan, då vet jag icke när denna fråga skall lösas. Jag tycker derfor att herrarne böra lugna sig litet. Vi hafva väl arbetat 70 å 80 år, innan vi kommit så långt med skattefrågan, att den blifvit erkänd, och nu vilja herrarne säga ifrån och tro att *allt* skall gå på en gång. Nej, vi få taga litet i sänder. Är det berättigade anspråk, som framställas, komma de nog att tillgodoses med tiden, men icke kan man taga allt så der "på hyllan".

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Det är icke utan ett visst vemod, som jag åhört denna diskussion. Man har börjat med en protest mot rättvisan af grundskatteafskrifningen. Skola vi nu börja med den frågan igen? Då måtte det vara stor glädje att få gråla inom Riksdagen. Jag kan icke annat än beklaga, att mina vänner och de, som stått vid min sida för att få frågan löst, nu vilja aflägsna sig från denna lösning. En annan sak, som gjort mig vemodig, är att man med försvarsfrågan vill sammankoppla sådana saker som rösträttsfrågan, tullfrågan och flera andra frågor. Här hafva fäلتs sådana yttranden, att jag beklagar vårt land, om man skall fortsätta på det sättet. Det har uttalats, att man såsom villkor för värnpligtens utsträckning fordrade allmän rösträtt och lifsmedelstullarnes borttagande; det fattas bara, att man dertill lägger 8 timmars arbetsdag och delning af egendomen. Då är staten färdig, och jag gratulerar mina vänner till en sådan stat och sådana kompanjoner.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Peterson* i Hasselstad, *Nilsson* i Kägglå, *Svenson* i Bossgården och *Petersson* i Dänningelanda.

Herr Redelius: Jag ber, herr talman, att få till protokollet antecknad, att jag finner mig af min pligt manad att rösta för bifall till nu föreliggande betänkande. Jag har blifvit styrkt i denna min pligtkänsla af diskussionen i dag. I denna diskussion, till hvilken jag med uppmärksamhet lyssnat, har jag icke funnit någon enda talare som sagt, att 90 dagars vapenöfning är onödig. Tvärtom har ifrån det hållet, der det yrkats afslag, blifvit erkänt, att öfning för de värnpligtige är nödvändig, ja, man har till och med sagt *absolut* nödvändig. Jag tror att detta uttryck fäldes från sjelfva stockholmsbanken. När så är, och ingen har förmått eller velat jäfva ett sådant omdöme om vigten af ökad öfningstid, så kan jag icke finna annat, än att detta talar för att medgifva de äskade öfningsdagarne. Jag skulle rösta för bifall till detta förslag äfven om det föreläge ensamt och icke vore sammankoppladt med något annat. Jag skulle helst önska, att det hade förelägit ensamt. Nu är detsamma emellertid sammankoppladt med grundskatteafskrifningen. Det är ett arf från förflutna år, ett faktum, som föreligger. Jag har visserligen som nykommen riksdagsman — naivt, jag erkänner det — en tid, trott, att man skulle kunna

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnplägts-
lagen.
(Forts.)*

skilja dessa frågor åt, och jag företog mig därför, oerfaren som jag var i riksdagsärenden, att uttala mig för ett sådant skiljande af de båda frågorna så väl i kammaren som i lagutskottet, der jag vid ett tillfälle reserverade mig i detta syfte. Men jag måste böja mig för omständigheternas tvång och taga sakerna sådana de äro och icke sådana jag skulle vilja hafva dem. Och nu är det så, antingen vi tycka om det eller icke, att de äro sammankopplade med hvarandra sedan många år.

Jag har äfven efter noggrant öfvervägande funnit mig manad att gifva mitt bifall till afskrifningen af grundskatterna och ersättning till rust- och rotehållare. Det är klart, att jag icke kan hafva något särskildt personligt intresse af en dylik afskrifning, ty jag står härvid i samma ställning som stadsrepresentanterna. Det torde därför fordras, att jag tillkännagifver de skäl, som föranledt mig att gå med på dessa skatters afskrifning. De äro först och främst det, som redan flere gånger blifvit här uttaladt, nemligen, att regering och riksdag 1885 voro ense om denna afskrifning, och att under sådana förhållanden jag trott, att det icke vore värdt att vidare resonnera om den saken. Jag har dessutom från mina barndomsår och för öfrigt under hela den tid jag tillbragt på landsbygden, hvilket är den största delen af mitt lif, funnit något annat, som förmår mig till detsamma, nemligen den föreställning — jag skall icke taga något annat ord — om det orättvisa i denna beskattning, som ger sig till känna i samtall grannar emellan. Denna föreställning om orättvis beskattning är något, från hvilket man bör befria sig, ty en sådan föreställning verkar demoraliserande. Ett annat skäl är något, som jag fått kännedom om först sedan jag blef riksdagsman, och det är, att denna fråga om grundskatternas afskrifvande och indelningsverkets afskaffande användts som ett agitationsmedel. Det är min uppfattning, att så varit förhållandet. Jag vill icke klandra någon därför, men jag vill hafva bort den såsom sådant. Jag har också funnit eller trott mig finna — det kan hända, att jag härvid tagit fel — att den användts som sprängkil för att skilja medborgare från hvarandra och söndra dem, som bort vara som ett hjerta och en själ, jag menar att skilja stadsbor och landsbor, stadsrepresentanter och landtrepresentanter från hvarandra. Det som söndrar vill jag hafva bort. Och då denna beskattning verkar på det sättet, så är det för mig ett skäl att gå med på dess borttagande. Man har också haft skäl att vänta, att så väl Kongl. Maj:t som Första Kammaren skulle fortgå på denna afskrifningsväg, som de genom 1885 års beslut slagit in på. Detta hafva de nu också gjort. Om nu Andra Kammaren, som har frågan i sina händer i dag, säger: "Nej, vi vilja icke hafva någon afskrifning", så kan svaret blifva: "Nå, så mån I då behålla dessa skatter, åtminstone kunnen I icke klaga på oss, om vi en annan gång skulle säga nej". Jag ber att få påpeka den omständigheten, att om Andra Kammarren erbjudes något, som den flere gånger begärt, och den ändock säger nej, så har den ingen rättighet att klaga, om en annan gång Första Kammarren och Kongl. Maj:t skulle säga nej. Det var det

jag ville framhålla. Nu skall jag gå med, men fordra icke, att jag går med en annan gång! Jag förmodar, att min mening är tydlig.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Det har talats om att värnpligten skulle vara en hård beskattning af de obemedlade. Ja, hvad skall man säga. De, om hvilka det här är fråga, äro våra söner, våra tjänare, våra unge män, de friska, sunda — några andra komma ju icke i fråga, ty de sjuke blifva befriade. Dessa skola erhålla öfning för att kunna i farans stund försvara ett älskadt fosterland — i fall de annars älska det. Älska de det icke, vända de det ryggen, ja, hvad hjälper det då, om man har 42 eller 90 dagars vapenöfning? Men om de vilja det, just därför att de hafva landet kärt och dess frihet kär, då synes det mig vara deras rätt att fordra att få nödig öfning. Detta är den börda, som man lägger på dem, och det har varit med viss tillfredsställelse, som jag i dag hört någon säga, att värnpligten är den tyngsta af alla bördor. Det har naturligtvis sagts som skäl emot, men för min del anser jag det som skäl för. Ty lycklige äro vi, om våra unge män icke få någon tyngre börda än värnpligten. Skulle de anse den så motbjudande, att de för dess skull vända fosterlandet ryggen, ja, då förtjena de icke namnet svenskar, då kunna vi saklöst vara af med dem.

Jag kan alltså icke gå in på den uppfattningen, att det vore en högst obillig tunga, man pålägger den värnpligtige genom ökad öfningstid. Men något, hvarpå jag mycket gerna vill gå in, är att gifva dem ersättning, just därför att åtskilliga af dem icke hafva annat att lefva af än hvad de förtjena. Jag talar icke om deras söner, som hafva någon förmögenhet, ej heller om de förmögnares drängar, utan om de ensamma arbetare, som skola lefva på hvad de erhålla i dagaflöning af sina arbetsgifvare. Om dessa arbetare få af staten något, som motsvarar hvad de fått af enskilde arbetsgifvare, så tror jag, att det icke är skäl att fordra mer. Vill kammaren lemna de värnpligtige en dagaflöning af 75 eller 80 öre, som några reservanter föreslagit, så skall jag vara med derom; men anser kammaren 50 à 60 öre tillräckligt, så skall jag vara med om det också. Jag lofvar på förhand att gå med på det högsta belopp, som någon äskar.

Jag anser alltså det kongl. förslaget riktigt och billigt, och med den uppfattningen och af de skäl jag anført är det tydligt, att jag kommer att rösta för bifall till det föreliggande lagförslaget.

Herr Johansson i Löfåsen: Jag begärde ordet för att gifva till känna, att jag kommer att rösta mot utskottets förslag. Jag gör det därför, att mina kommittenter enhälligt äro emot hvarje utsträckning af värnpligten och jag därför icke kan stå här och rösta för bifall.

Jag yrkar afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets betänkande.

Herr Svenson i Edum: Jag ber att få tillkännagifva, att

Ang. ändring jag kommer att biträda reservanternas förslag om 60 dagars i vissa delar öfningstid.
af värnpligts-

lagen.
(Forts.)

Herr Bruse: Jag begärde ordet för att tillkännagifva att utom de skäl, som redan blifvit af flere talare anförda, äfven några yttranden från statsrådsbanken gjort, att jag hyser stora betänkligheter mot hvarje utsträckning af värnpligten. Statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet sade nemligen, att det är försvarskrig, då fienden inträngt på våra landamären. Men läser jag hvad som står i värnpligtslagens 28 § 3 mom., så heter det der: "Utom de förenade rikenas gränser må beväringens första uppbåd vid hären användas" o. s. v. Nu har statsrådet sagt, att det är försvarskrig, som föres inom landets gränser. Men här står i 3:dje mom., att första årsklassen får användas utom gränserna till landets försvar. Huru detta kan ega sammanhang, kan jag icke förstå.

Vidare talar mot utsträckt värnpligt den omständigheten, att regeringsformen gifver Konungen rättighet att sluta förbund med främmande magter samt börja krig och sluta fred. Jag kom just att tänka på den saken, när jag hörde, huru herr Janson i Carls-hed yttrade, att han önskade, att hans söner skulle blifva undervisade i vapnens bruk och icke skickade ut i krig öofvade. Jag tyckte då, att det vore bra, om svenska folket hade ett ord med i laget, då det gäller att förklara krig, så att det kunde besinna sig, innan det sände ut sina söner att slagtas. Det är en mycket viktig sak, vi hafva före, och jag har också mycket tänkt på den. Man får äfven noga öfverväga kostnaderna.

Jag läste härom dagen i en tidning, huru en rysk tidning uttalat sig. Jag tror, att det icke skadar oss att få kännedom om hvad der står. Det heter der: "Det svenska konungariket har intill de senaste två åren befunnit sig i en lycklig ställning, i det att Sverige knappast nämnts i den internationella politiken. Om ett sådant faktum kan kännas nedsättande för den nationella stoltheten i ett land, som ansträngt sig att spela en politisk rol, ofta öfverskridande gränserna för hvad det förmått, så visar det å andra sidan, att en sådan stat lefver i nära vänskap med angränsande magter, att den icke har några anledningar till sammanstötning med dem, samt är till freds med att kunna använda alla sina krafter på den inre utvecklingen. De senaste två eller tre åren har emellertid denna Sveriges ställning helt och hållet förändrats, och det är naturligtvis icke en tillfällighet, att sådant skett, sedan kejsar Wilhelm besökte det svenska hofvet och årligen rigtat sina resor mot norden."

Jag skall ytterligare blott läsa upp de sista raderna i artikeln: "Men icke desto mindre kan Ryssland dock icke helt och hållet lemna ur sigte de stegrade rustningarna hos dess närmaste granne, med hvilken Ryssland så länge lefvat i fred och fortfarande önskar göra det. Det första felsteget är farligt, och detta steg borde Sverige akta sig för att uttaga".

Sålunda bör man tänka på att man icke vidtager öfverdrifna

rustningar, ty det kunde lända oss mera till skada än gagn. Jag yrkar afslag.

*Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)*

Herr Pettersson i Österhaninge: Jag har begärt ordet för att gifva till känna, att jag i dag mottagit en skrifvelse, undertecknad af ett antal medlemmar af en församling i min valkrets, hvilken skrifvelse innehåller en protest mot förevarande förslag, och tillika att jag för några dagar sedan mottagit resolutioner från två folkmöten, gående i samma riktning, men jag anser mig också böra tillkännagifva, att vid tre större möten, som jag sjelf hållit, hafva uttalandena gått i motsatt riktning. Att meningarna äro delade i en så stor fråga som denna och berörande så många olika intressen, är alldeles klart. Bland de uttalade meningarna har jag dock funnit något gemensamt; den åsikten nemligen, att om Kongl. Maj:ts förslag antages, bör beväringen beredas en skälig ersättning, och en progressiv värnsskatt införas. Detta är också öfverensstämmande med min egen åsigt. Det är visserligen sant, att betalning icke bör gifvas för att man utöfvar sin skyldighet, men då vederlag gifves på annat håll, tycker jag, att det äfven borde gifvas der det bäst behöfves och till dem som icke hafva andra tillgångar än sina arbetskrafter. Derigenom torde också möjlighet beredas för en mindre hemmansegare att, då den hemmavarande sonen är borta och exarcerar, skaffa sig hjälp från annat håll, då han icke behöfver uppoffra något för sonens underhåll, utan äfven denne möjligen sättes i stånd att göra besparingar. Erhåller jag fullständig garanti för att dagaflöningen icke kommer att understiga 75 öre, kommer jag att gifva min röst för beväringstidens utsträckning. Och då jag gifver min röst för bifall, gör jag det i fosterlandets namn och för att värna dess sjelfständighet och i den ungdoms namn, som har skyldighet att tråda i tjenst för dess försvar, men också bör hafva rättighet att blifva dertill tillbörligen öfvad.

Herr Sven Nilsson: Med anledning af hvad den siste talaren nämnde och hvad man i kammaren förut hört af åtskillige talare, att folkmötesresolutioner skulle ligga till grund för deras beslut, vill jag för min del förklara, att jag icke fått ett enda ord från mina kommittenter, huru jag skall handla i denna fråga, och jag finner det nästan oförklarligt, om ej valmännen skulle känna sin representants åsikter i en så stor fråga som denna utan att de skulle behöfva påminna honom om huru han skall handla. Jag är för min del viss derom, att valmännen lita derpå att jag följer min öfvertygelse, att handla såväl för deras som för fosterlandets väl. Jag är också lika viss derom, att då folket i landet får veta hvilken betydelse den dagaflöning, man vill gifva de värnpligtige, har, man icke skall vara synnerligen tacksam därför, ty när det, som jag förut antydte, är så ställt, att det icke står i värnpligtslagen att dagaflöningen skall gå ut, är det alldeles naturligt att genom gemensam votering den mycket lätt kan komma att borttagas. Det är således endast ett sätt att få de 90 dagarne

Ang. ändring af kammaren antagna i lagen, som man nu erbjuder för att för-
i vissa delar söka värfva folk med denna dagaföning.

af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Jag begärde egentligen icke ordet på grund af den siste tala-
rens anförande, utan med anledning af herr krigsministerns ytt-
rande, då han framstälde den frågan till oss, hvad det vore för
skilnad mellan 1878 och 1883 årens förslag och det nu förelig-
gande. Jag trodde och är viss om, att han har fullt reda på hvad
1878 och 1883 årens förslag innehöllu lika väl som det nuvarande
förslaget. Jag kan ej tänka mig något annat, än att herr stats-
rådet och chefen för landtförsvarsdepartementet har fullt klart för
sig, att i 1878 och 1883 årens förslag fans en bestämd föreskrift
derom, att både grundskatter och indelningsverk skulle fullstän-
digt försvinna. Men hvad har herr statsrådet här föreslagit? Kan
han verkligen försäkra eller ansvara för att, på samma gång
grundskatterna försvinna, äfven indelningsverket försvinner? Den
frågan kan säkerligen krigsministern icke besvara på annat sätt
än med nej, ty visst är, att de som hafva att bära indelnings-
verksbördorna snart skola komma i den belägenhet, att hela
tyngden af denna skatt drabbar dem lika mycket som nu, men
grundskatterna, de försvinna, och deri ligger skilnaden i 1878 och
1883 årens förslag. Är då detta ett rättvist förslag? Herr
statsrådet och chefen för landtförsvarsdepartementet blir nog
svaret skyldig.

Han åberopade sedermera ett par gamla författningar från
1600-talet för att visa, hvilka rättigheter Kongl. Maj:t har öfver
rust- och rotehållare. Jag är fullt förvissad om, att hvilka bördor
än Kongl. Maj:t eller Riksdagen, om än orättvist, lägger på rust-
och rotehållare, de skola tåligt och laglydigt bära dem, och då är
jag också förvissad om, att gamla, föråldrade författningar aldrig
skola komma att af Kongl. Maj:t användas. Men jag är lika viss
att, om regeringen vill rubba de förhållanden, som betingas af de
kontrakt, som blifvit uppgjorda mellan Kongl. Maj:t samt rust-
och rotehållarne, detta icke skall lyckas, utan skola dessa knekte-
kontrakt stå fast. Men är det meningen att regeringen vill göra
ett försök att rubba dessa *knektekontrakt*, då finnes det ytterligare
ett stort skäl till att afslå det föreliggande förslaget.

Här har sagts, och sist äfven från statsrådsbänken, att frågan
låg i Andra Kammarens hand åren 1878 och 1883 och att den
gör det äfven nu. Jag sade på förmiddagen, att det icke var
Andra Kammaren, som förstörde frågan, hvarken 1878 eller 1883.
År 1878 antog Andra Kammaren det förslag, som af kammarens
flesta ledamöter frambars till Riksdagen, men detta förslag föll
i Första Kammaren på 7 röster — och det berodde derpå, att
6 utaf Konungens rådgifvare, som voro ledamöter i Första Kam-
maren, lade ned sina röster vid omröstningen om förslaget. Det
hade endast fattats att någon af Konungens rådgifvare uppträd
och talat för förslaget, så hade hela den stora frågan redan då
 varit löst. Skyll då icke på Andra Kammaren!

I fråga om 1883 års förslag veta vi hvilka det då var, som
 förstörde frågan. Det var Första Kammaren, som afslog det för-

slag Kongl. Maj:t då väckt, och det fans äfven personer ifrån Andra Kammaren, af den tidens mera framskjutne män, som hjälpte till att förstöra frågan, men derom var jag icke med. Frågans fall i Första Kammaren omintetgjorde emellertid all möjlig sammanjemkning. Med anledning häraf skall jag äfven be att få säga några ord på grund af vice talmannens uppträdande i dag. Jag skall icke säga mycket derom, ehuru jag skulle kunna hafva mycket att vederlägga. Jag vill blott beklaga, att han icke nu synes minnas den tiden, år 1883, när han stod på sin plats å kalmarlänsbanken i denna kammare och punkt för punkt yrkade afslag på Kongl. Maj:ts och utskottets framställningar samt ville reducera öfningsdagarnes antal och organisationsförslaget i öfrigt till det omöjliga. Det var då en reformvänlig regering, som gjorde förslag om grundskatternas och indelningsverkets fullständiga afskaffande emot ökad öfningstid för beväringen till 90 dagar. Men på den tiden yrkade herr Danielson bibehållande af öfningsdagarnes antal till hvad de redan voro, eller 30. Men nu uppträder han i kammaren och yrkar bifall till 90 dagars öfning för beväringen med indelningsverkets bibehållande. Men nu hafva vi ju en regering, som går i en annan riktning. Ja, tiderna förändras!

Ang. ändring
i vissa delar
af värnplikts-
lagen.
(Forts)

Till sist ber jag att få säga ett vänligt ord till min ärade vän Nils Petersson i Runtorp, som uttalar ett beklagande öfver, att han förlorat sina gamla vänner i kammaren. Ja, är det något som bör beklagas, så är jag säker om, att en stor del af denna kammare, likasom en stor del af svenska folket, är med mig ense om att uttala ett beklagande öfver att man numera icke finner Nils Petersson vara densamme som han varit förr. Jag anhåller fortfarande om afslag.

Herr Ekman: Många och viktiga reformer måste enligt min mening genomföras, innan nationen kan åtaga sig ytterligare militärbördor. Den förste reformen är en rättvisare fördelning af skattebördorna. Den andra reformen är begränsning af den kommunala rösträtten. Den tredje reformen är utvidgande af den politiska rösträtten, och den fjerdre reformen är en sådan förändring i § 13 regeringsformen, att bestämmandet om, huruvida Konungen skall börja krig eller icke, mera än denna paragraf medgifver, blir beroende af representationens bedömande.

Om dessa reformer blifva genomförda, så torde frågan om försvaret kunna komma att lösas på ett sätt, som i landet helsas med glädje. Men under nuvarande förhållanden kan jag således icke annat än yrka afslag på den kongl. propositionen lika väl som på utskottets förslag.

Herr Bexell: Herr talman! Då föreliggande fråga är väl utredd af föregående talare, skall jag endast tillkännagifva, att jag kommer att rösta för rent afslag, samt hoppas och önskar, om det nu föreliggande förslaget faller, att ej något nytt förslag må komma, som yrkar på ökad skyldigheter för de orepresenterade,

Ang. ändring de djupa lederna, förr än allmän rösträtt samt svenska folkets i vissa delar gamla rätt att bestämma om krig och fred äro dermed förbundna. af värnpligt-lagen.
(Forts.)

Herr Andersson i Högkil: Min ställning till föreliggande och i samband dermed stående frågor är redan känd genom den reservation, som jag och flere ledamöter af denna kammare inom statsutskottet afgifvit mot statsutskottets utlåtanden n:is 53 och 54. Jag kan således inskränka mig till att helt enkelt yrka afslag å lagutskottets föreliggande utlåtande och såsom skäl åberopa hvad som dels anförts i dessa reservationer och dels hvad här af mina meningsfränder blifvit sagdt. Herr talman, jag anhåller om rent afslag å lagutskottets förslag.

Herr Bengtsson i Boberg instämde i detta yttrande.

Herr Holmgren: Då meningen torde vara att få frågan afgjord redan i dag, och tiden är så långt framskriden, skall jag afstå från vidare yttrande och inskränka mig till att på de skäl, herr Lasse Jönsson anförde, yrka bifall till herrar Johan Andersons och Oskar Ericksons reservation.

Herr Jonson i Fröstorp: Det kan icke falla mig in att på denna sena timme ingå i något bedömande af de yttranden, som fälts under debatten i denna fråga. Jag har begärt ordet, endast för det jag vill hafva min åsigt i protokollet bevarad, så att icke jag må anses skyldig till att, i händelse olycka skulle inträffa och krig påfalla, landets söner skola skickas ut öfvade och blifva olyckliga därför. Jag har därför begärt ordet för att tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Jag har icke af något folkmöte tvingats och har icke fått mottaga några resolutioner att rösta på det sätt, man sålunda skulle föreskrifvit mig — och jag gör det icke heller. Mina kommitenter hafva helt och hållet litat på att jag, så godt jag förstår, skulle göra det rätta. Och jag anser att riksdagsmännen, såsom det står i 1:a paragrafen riksdagsordningen, icke böra bindas af andra föreskrifter än rikets grundlagar, utan handla efter bästa öfvertygelse.

Vidare skall jag icke upptaga tiden, utan anhåller om bifall till förslaget.

Herr Andersson i Löfhult: Jag skall endast be få till protokollet antecknadt, att jag yrkar bifall till den vid lagutskottets betänkande fogade reservation, hvilken är afgifven af herrar Johan Anderson i Tenhult och Oskar Erickson i Bjersby.

Herr Hansson i Solberga: Jag skall också endast anhålla att få i protokollet antecknadt, att jag kommer att rösta för afslag.

Herr Holm instämde häruti.

Herr Jönsson i Mårarp: Då jag icke kan vara med om att yrka rent afslag, så vill jag tillkännagifva, att jag ansluter mig till den af herrar J. Anderson och O. Erickson afgifna reservationen.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Herr Hellgrén: Då det nu synes föreligga en öppen votering i denna fråga, vill jag tillkännagifva min ställning till densamma. Innan förevarande kongl. proposition inkom till Riksdagen, erhöj jag från en del af mina kommittenter m. fl. en uppmaning att bidraga till den lösning af denna viktiga fråga, som efter mogen ompröfning kunde finnas vara den bästa. Sedan dessa kongl. propositioner kommo i min hand, har jag noga läst och begrundat dem samt har under diskussionen med flit hållit mig till siste man för att noga höra på hvad som sades både på ena och andra sidan. Det kan icke falla mig in att nu yttra mig om försvarsfrågan i dess helhet, men då jag kommit till den öfvertygelsen, att föreliggande förslag icke kunna leda till en tillfredsställande lösning af denna fråga, så återstår för mig intet annat än att förena mig med dem som yrkat afslag.

Herr Svensson i Rydaholm: Jag skall be att få till protokollet antecknad, att jag förenar mig med mina länskamrater herrar Johan Anderson i Tenhult och Oskar Erickson i Bjersby i deras reservation.

Herr Anderson i Skeenda: Jag ber att till protokollet få antecknad, att jag kommer att rösta för bifall till de förevarande förslagen. Jag gör det därför, att jag fått mottaga flerfaldiga skrivelser från den valkrets jag tillhör, att jag skulle verka för den stora frågans lyckliga lösning.

Öfverläggningen var slutad. I fråga om den s. k. ingressen eller den i 3:dje punkten af förevarande utlåtande mellan tankstrecken förekommande mellanmeningen hade yrkats *dels* bifall till herr Sven Nilssons under öfverläggningen framställda förslag, eller att kammarens blifvande beslut rörande de i 3:dje punkten af lagutskottets utlåtande n:o 41 omförmälda förslag till ändringar i värnpligtslagen skulle fattas under förutsättning, att Riksdagen i de frågor, som afhandlades i kongl. maj:ts propositioner n:is 32, 33, 34, 35, 38 och 39, samt bufvudsakligen de i sammanhang dermed väckta motionerna om uppskattning af rust- och roteringsbesvären och förhöjd dagaflöning åt de värnpligtige, fattade beslut, som af Kongl. Maj:t godkändes, och *dels* afslag å såväl utskottets omförmälda mellanmening som herr Sven Nilssons förslag. Herr talmannen gaf proposition först på bifall till utskottets förslag och derefter på hvart och ett af förenämnda båda yrkanden; och blef dervid det af herr Sven Nilsson framställda förslaget af kammaren bifallet.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

Härefter föredrogs, enligt förut fattadt beslut, 1:sta momentet af 27 § uti ifrågavarande lagförslag, så lydande:

1. Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i nittio dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år med sextioåtta dagar under det första året och tjugutvå dagar under det derpå följande.

I en vid utlåtandet fogad reservation hade herrar *J. Anderson* i Tenhult och *O. Erickson* i Bjersby föreslagit, att ifrågavarande moment måtte erhålla följande lydelse:

1. Värnpliktig är, sedan han blifvit inskrifven, skyldig att för sin utbildning tjenstgöra under fredstid i sextio dagar, hvilken tjenstgöring skall fullgöras vid rytteriet, artilleriet och ingenjörtrupperna samt flottan under det första året, men vid fotfolket och trängen under två år med fyratiotvå dagar under det första året och aderton dagar under det derpå följande.

Herr Sven Nilsson erhöll ordet och yttrade: Jag har begärt ordet endast i afseende på föredragnings sättet. Jag hemställer, huruvida det kan behövas att man läser upp hela lagförslaget, och om det icke kan vara tillräckligt att uppnämma endast de särskilda §§:s nummer.

Denna herr Sven Nilssons hemställan bifölls.

Herr Lyttkens anförde: På den föredragna punkten får jag helt enkelt yrka afslag.

Herr Anderson i Tenhult yttrade: Jag vill endast yrka bifall till vår reservation.

Herr Sven Nilsson: På grund af de skäl jag förut anfört i denna fråga anhåller jag om afslag å §:n.

I detta yrkande instämde herrar *Thermanius*, *Nilsson* i Skärhus, *Gumelius*, *Jakob Erikson*, *Olsson* i Kyrkebol, *Gustaf Ericsson* i Stockholm, *Truedsson*, *Olsson* i Sörnäs, *Andersson* i Lysvik, *Bruse*, *Anderson* i Hasselbol, *Broström* och *Hammarlund*.

Herr Anderson i Himmelsby: Jag skall endast be att få tillkännagifva, att jag yrkar bifall till herrar Johan Andersons och Oskar Ericksons reservation.

Herr E. G. Boström: Då diskussionen tyckes skola börja på nytt, ber jag att få yrka bifall.

Herr Månsson: I öfverensstämmelse med mina föregående ut- *Ang. ändring*
 talanden och yrkanden ber jag, att ordet "nittio" måtte ändras *i vissa delar*
 till "sjuttio". *af värnpligts-*
lagen.

(Forts.)

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Derunder hade yrkats: 1:o godkännande af utskottets förslag; 2:o godkännande af den lydelse för ifrågavarande moment, som i herrar Andersons i Tenhult och Ericksons i Bjersby reservation föreslagits; 3:o bifall till herr Månssons ändringsförslag om dagantalets nedsättande från 90 till 70; och 4:o afslag å samtliga i ämnet framställda förslag. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann propositionen på godkännande af utskottets förslag hafva blifvit besvarad med öfvervägande ja. Votering begärdes. I anledning häraf upptog herr talmannen för bestämmande af kontrapositionen å nyo de återstående yrkandena, af hvilka det som afsåg afslag nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men äfven i fråga om kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition i denna votering antagits bifall till reservationen, först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen om bifall till lagutskottets förslag till ändrad lydelse af § 27 1 mom. i värnpligtslagen antager yrkandet om afslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om godkännande af den lydelse för momentet, som föreslagits af herrar J. Anderson och O. Erickson i deras vid utlåtandet fogade reservation.

Denna votering utföll med 156 ja mot 66 nej; och erhöll sålunda propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som godkänner lagutskottets förslag till ändrad lydelse af 1 mom. i 27 § af värnpligtslagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är nämnda förslag af kammaren afslaget.

Ang. ändring
i vissa delar
af värnpligts-
lagen.
(Forts.)

I denna senare votering röstade 80 ledamöter ja, men 140 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

I anseende till den långt framskridna tiden uppsköts den vidare föredragningen af föreliggande utlåtande till nästa sammanträde.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes:

lagutskottets utlåtande n:o 43, i anledning af väckt motion med förslag om tillägg till 53 § af stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866;

särskilda utskottets n:o 2 utlåtanden:

n:o 3, i anledning af kamrarnes återremiss af utskottets utlåtande n:o 1 om ej mindre kongl. maj:ts propositioner med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete och angående anvisande af medel till en riksförsäkringsanstalt; än äfven herr A. Hedins motion med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbetet; och

n:o 4, i anledning af kongl. maj:ts propositioner med förslag till lag om sjukkassor samt angående anvisande af medel till sjuk-kasseväsendets befrämjande;

lagutskottets utlåtande n:o 41, i anledning af ej mindre kongl. maj:ts proposition angående förändrad lydelse i vissa delar af värnpligtslagen den 5 juni 1885 än äfven väckta motioner om ändring i samma lag;

statsutskottets utlåtande n:o 53, i anledning af kongl. maj:ts propositioner angående höjning i anslaget till beväringmanskapets vapenöfningar m. m., angående anslag under riksstatens femte hufvudtitel med anledning af föreslagna ändringar i värnpligtslagen den 5 juni 1885 samt angående ändring i lagen om lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna af samma dag och höjning i de under fjärde och femte hufvudtitlarne uppförda anslag till lindring i nämnda besvär, äfvensom inom Riksdagen väckta förslag i dit-hörande ämnen.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 3.

Herr Sven Nilsson erhöll på begäran ordet och yttrade:

Det finnes åtskilliga stats- och bevillningsutskottets betänkanden uppförda på föredragningslistan, som nu äro två gånger bordlagda och som, derest de behandlas i den ordning, hvori de förekomma, kunna föranleda en förlängning af riksdagen, då de kunna komma att bero på gemensamma omröstningar. Jag hemställer därför, att statsutskottets betänkanden n:is 5 a, 8 a, 55, 56, 57, 58, 60, 61 samt bevillningsutskottets betänkande n:o 16 må få föredragas näst efter lagutskottets betänkande n:o 42, i den ordning jag nu nämnt dem.

Jag anhåller, herr talman, om proposition på detta mitt yrkande.

Denna hemställan bifölles.

§ 4.

Anmäldes och godkändes Riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrifvelse, n:o 54, till Konungen, angående införande af obligatorisk undervisning vid rikets allmänna läroverk, seminarier och folkskolor rörande de rusingfvande ämnenas natur och verkningar; samt

dels till nedannämnda delar af riksdagsbeslutet:

n:o 1, ingressen;

n:o 2, slutmeningen;

n:o 3, angående verkställd omröstning öfver högsta domstolens ledamöter;

n:o 4, angående val af komiterade för tryckfrihetens vård;

n:o 5, angående val af justitieombudsman och hans suppleant;

n:o 6, angående ändring i och tillägg till förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm den 20 november 1863;

n:o 7, angående ändrad lydelse af 10 kap. 1 § rättegångsbalken;

n:o 8, angående ändrad lydelse af 10 § i förordningen om lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1875;

n:o 9, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken;

n:o 10, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret;

n:o 11, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret i fråga om de af dem vidtagna åtgärder i afseende å uppförande af riksdags- och riksbankshus å Helgeandsholmen;

n:o 12, angående qvinnans äktenskapsålder;

n:o 13, angående ändrad lydelse af 104, 106 och 113 §§ konkurslagen den 18 september 1862; samt

n:o 14, angående bankovinsten.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,⁵⁴ på natten.

In fidem

A. E. J. Johansson.